

Kaukaiset suomalaiset, merentakaiset toverit

—

Ylirajaiset yhteydet, yhteisöt ja identiteetit Uuden Suomen ja Suomen Sosialidemokraatin amerikansuomalaisia koskevassa uutisoinnissa 1921

Ilkka Patrikainen

Pro gradu -tutkielma

Yleinen historia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Kesäkuu 2019

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

PATRIKAINEN, ILKKA: Kaukaiset suomalaiset, merentakaiset toverit. Ylirajaiset yhteydet, yhteisöt ja identiteetit Uuden Suomen ja Suomen Sosialidemokraatin amerikkansuomalaisia koskevassa uutisoinnissa 1921.

Pro gradu -tutkielma, 76 s.

Yleinen historia

Kesäkuu 2019

Tiivistelmä:

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen kahden puoluelehden, Kokoomuksen Uuden Suomen sekä SDP:n Suomen Sosialidemokraatin amerikkansuomalaisia koskevaa kirjoittelua vuodelta 1921. Tutkin sitä, millaisen kuvan lehdet loivat uutisoinnillaan amerikkansuomalaisista sekä heidän ja Suomen välisistä ylirajaisista yhteyksistään. Tarkastelen myös lehtien erilaisten aatteellisten ja poliittisten taustojen vaikutusta lehtien välittämään kuvaan.

Lehtien amerikkansuomalaisia koskevassa siirtolaisuusuutisoinnissa on havaittavissa selkeitä eroja. Suomen Sosialidemokraatin uutisointi keskittyi lähestulkoon kokonaan vasemmistolaisiin amerikkansuomalaisiin kun taas Uusi Suomi uutisoi melkein päinoastaan konservatiivisemmista amerikkansuomalaisista. Ylirajaista yhteisöllisyyttä pyrittiin Suomen Sosialidemokraatissa rakentamaan ennen kaikkea työväenlaatan pohjalta. Uudessa Suomessa amerikkansuomalaiset esitettiin ensisijaisesti osana kansallista yhteisöä.

Suomalaisten ja amerikkansuomalaisten välisen transnationaalisen sosiaalisen tilan kuvaa hyödynnettiin lehdissä oman ryhmäidentiteetin luomisessa ja muokkaamisessa. Uudessa Suomessa amerikkansuomalaisten avulla määriteltiin kansallisen identiteetin hyviä puolia. Suomen Sosialidemokraatissa siirtolaisuusuutisoinnilla taas vahvistettiin omakuvaa radikaalin vasemmiston ja porvareiden välisestä asemasta.

Asiasanat: ryhmäidentiteetti – ylirajaisuus – transnationaalisuus – sosialismi – nationalismi – sanomalehdet – siirtolaisuus – amerikkansuomalaiset

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Suomalainen siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan	2
1.2. Suomalainen yhteiskunta vuonna 1921	3
1.3. Suomalainen poliittinen sanomalehdistö.....	6
1.4. Alkuperäislähteet.....	8
1.5. Käsitteet ja aikaisempi tutkimus	11
1.6. Tutkimuskysymykset ja metodi	15
2. Atlantin ylittävät siteet.....	17
3. Kaksi ylijäräistä yhteisöä	28
3.1. Laajentunut suomalaisuus – siirtolaiset osana kansallista yhteisöä.....	28
3.2. Aatteellinen yhteys – siirtolaiset osana poliittista yhteisöä.....	40
4. Siirtolaiset ja suomalaiset kollektiiviset identiteetit	51
4.1. Siirtolaiset, suomalaiset ja kansallinen identiteetti	51
4.2. Siirtolaiset, suomalaiset ja poliittinen identiteetti.....	57
5. Lopuksi	67
Lähdeluettelo	72
Alkuperäislähteet	72
Tutkimuskirjallisuus.....	72

1. Johdanto

Kesällä 1921 Suomeen saapui vieraita Atlantin takaa. Satoja suomalaisia siirtolaisia saapui Yhdysvalloista vanhaan kotimaahansa ottaakseen osaa erilaisiin juhlallisiin ja siirtolaiskonferenssiin. Pankit tarjosivat vieraille päivällisiä ja illallisia, siirtolaisuuskonferenssissa luotiin suunnitelmia valtameren erottamien suomalaisten paremman yhteydenpidon kehittämiseksi ja Suomenlinnassa vietettiin laulujuhlia. Kansallisen Kokouksen pää-äänenkannattajan, *Uuden Suomen*, lukijat saivat seurata tapahtumia tiheän uutisoinnin kautta. Jo vieraiden matkasta alkanut uutisointi oli todennäköisesti niin lähellä reaaliaikaista seurantaakin ajan teknologialla oli mahdollista päästä. Samaan aikaan työväenlehdistön johtavassa sanomalehdessä, *Suomen Sosialidemokraatissa*, tapahtuma ohitettiin verrattain vähäisellä ja pintapuolisella uutisoinnilla. *Uuden Suomen* odotuksen ja innostuksen korvasi *Suomen Sosialidemokraatissa* suhteellinen hiljaisuus ja kylmänviileä informatiivisuus.

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen laajemmin eroja lehtien amerikansuomalaisia koskevassa siirtolaisuusuutisoinnissa sekä niiden suhdetta lehtien erilaisiin aatteellisiin ja poliittisiin taustoihin. Tarkasteluni olen rajannut vuoteen 1921 kahdesta syystä. Ensinnäkin vuosi 1921 oli Suomen itsenäistymisen jälkeisen suuren siirtolaisuuden määrällisesti runsain vuosi niin lehtikirjoittelun kuin siirtolaisiksi lähteneiden ihmistenkin osalta.¹ Toinen syy rajaukselle koskee suomalaisen julkisuuden ja sanomalehdistön luonnetta. Välittömästi sisällissodan jälkeen näytti siltä, että Suomessa oli muodostumassa kaksi julkista kulttuuria, joissa kummassakaan ei hyväksytty toisen osapuolen hegemoniaa. 1920-luvun puoleenväliin mennessä tilanne tasaantui, mutta vuonna 1921 jako oli vielä vahva.² Suomalaisen sanomalehdistön historiaa tutkineiden Päiviö Tommilan ja Raimo Salokankaan mukaan suomalaisen sanomalehdistön poliittisesti väritynyt luonne saavutti lakipisteensä juuri 1920-luvun alussa.³ Julkisuuden ja sanomalehdistön jakautunut luonne sekä määrällinen kohokohta niin lähtijöissä kuin uutisoinnissakin tekee vuodesta 1921 hedelmällisen tarkasteluajankohdan. Lehtien aatteellisen asemoitumisen erojen ymmärtämisen kannalta on oleellista tarkastella vuoden 1921 suomalaista yhteiskuntaa

---

¹ Hujanen & Koiranen 1990, 44.

² Kannisto 2016, 332.

³ Tommila & Salokangas 1998, 109–110.

määritteleviä tekijöitä. Sitä ennen tarkastelen kuitenkin suomalaisen Pohjois-Amerikan siirtolaisuuden keskeisiä piirteitä.

1.1. Suomalainen siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan

Suomalainen massamuutto Pohjois-Amerikkaan, eli niin kutsuttu suuri siirtolaisuus, oli osa yleiseurooppalaista suurta siirtolaisuutta. Tämän ilmiön aikana 1820–1930-luvuilla Euroopasta lähti Pohjois-Amerikkaan noin 35 miljoonaa ihmistä.⁴ Ilmiön taustalla olleet veto- ja työntötekijät muokkautuivat ilmiön vanhetessa, mutta pääasiallisesti kyse oli mahdollisuuksista elättää itsensä. Pohjois-Amerikkaan ihmisiä veti ilmiön alkuvaiheessa halpa maa ja myöhemmin teollisuuden tarjoamat työpaikat. Myös vapaammaksi mielletty yhteiskunnallinen ilmapiiri veti siirtolaisia puoleensa. Euroopasta ihmisiä työnsi pois ennen kaikkea Pohjois-Amerikkaa heikommat mahdollisuudet elättää itsensä ja saavuttaa korkeampi elintaso. Vanhat hierarkkiset yhteiskuntarakenteet ahdistivat. Parantuneiden elinolosuhteiden myötä Euroopassa oli myös suhteellista liikaväestöä, jonka paineventtiilinä siirtolaisuus toimi. Samanaikainen kehitys viestintä- ja logistiikkateknologissa mahdollisti yhä suurempien ihmisjoukkojen helpomman ja halvemmän siirtymisen Atlantin toiselle puolelle. Kun eurooppalaisten valtioiden suhtautuminen siirtolaisuuteen oli pääasiallisesti vielä melko liberaalia, muodostui ilmiöstä aikansa megatrendi.⁵

Suomessa siirtolaisuus kehittyi suuren kokoluokan ilmiöksi muutamaa vuosikymmentä Skandinaviaa ja Länsi-Eurooppaa myöhemmin. Suomen kohdalla suurella siirtolaisuudella tarkoitetaan yleensä ajanjaksoa noin 1870-luvulta 1920-luvun alkuun. Tänä aikana lähti siirtolaiseksi Pohjois-Amerikkaan noin 389 000 suomalaista. Selkeästi suurin aalto ajoittui vuosien 1893–1914 välillä, jolloin lähtijöitä oli noin 270 000. Ensimmäisen maailmansodan aikana siirtolaisuus Pohjois-Amerikkaan loppui käytännössä kokonaan. Lähtijämäärät nousivat jälleen 1920-luvun alussa, mutta jäivät vähäisiksi sotaa edeltäneeseen aikaan verrattuna. 1920-luvulla Suomesta Pohjois-Amerikkaan lähti siirtolaiseksi noin 60 000 ihmistä.⁶

---

⁴ Kero 2014, 43.

⁵ Kero 1996, 48–52.

⁶ Kero 2014, 42–43.

Suomalaista siirtolaisuutta on pidetty melko perustellusti hyvin pohjanmaalaisena ilmiönä. Lähtijöitä oli paljon myös Oulun ja Satakunnan läänien tietyistä osista, Ahvenanmaalta sekä Varsinais-Suomen saaristosta ja rannikolta. Varsinaisen siirtolais-Suomen, eli alueen jolta valtaosa siirtolaisista lähti⁷, muodosti kuitenkin Pohjanmaan rannikko-seudut muutamien itäsuomalaisten kuntien kanssa. Kun suomalaisten liikkuvuus modernina aikana kasvoi, siirtolais-Suomesta lähdettiin Pohjois-Amerikkaan, kun taas muualta Suomesta liikuttiin kohti suomalaisia suuria teollisuuskeskuksia tai Pietaria. Kaupungeista myös lähti suurin osa suomalaisista siirtolaisista. Näistä lähtijöistä suurin osa oli kuitenkin maaseudulta kotoisin olevia henkilöitä, joille kaupunki oli vain väliaikainen pysähdyspaikka matkalla Atlantin yli.⁸ Tilastojen perusteella voidaankin sanoa, että tyypillinen suomalainen siirtolainen oli nuori, maaseudulta kotoisin ollut talollisen poika. Ilmiön vanhetessa naisten, kaupunkilaisten ja työläisten osuus lähtijöistä kuitenkin kasvoi. Lisäksi ammatti-, sukupuoli- sekä ikäjakaumissa oli alueellisia ja paikallisia eroja.⁹

Suomalaiseen siirtolaisuuteen vaikuttivat pitkälti samat työntö- ja vetotekijät kuin muuallakin Euroopassa. Mahdollisuudet elättää itsensä maataloudella heikkenivät, eikä alkutekijöissään ollut suomalainen teollisuus pystynyt vastamaan työllistämistarpeeseen.¹⁰ Suomelle ominaisena vaikuttimena on myös pidetty torpparikysymystä, vuosina 1902–1904 järjestettyjen kutsuntojen pakoilua sekä yleisemmin ensimmäisen sortokauden kireää poliittista ilmapiiriä. Näiden syiden vaikutusta on tosin todennäköisesti korostettu liikaa perustavanlaatuisten syiden ollessa lähinnä taloudellisia ja sosiaalisia.¹¹

1.2. Suomalainen yhteiskunta vuonna 1921

Tutkielmani lähteinä käytän kahta sanomalehteä, joilla on erilaiset aatteelliset lähtökohdat. Näitä aatteellisia lähtökohtia voi ymmärtää tarkastelemalla sisällissodan jälkeistä suomalaista yhteiskuntaa ja siinä vaikuttaneita konflikteja. Yhteiskunnallisesti keskeisin

---

⁷ Vuosien 1870–1914 välillä lähteneistä ihmisistä siirtolais-Suomesta oli lähestulkoon 70 prosenttia. Samalta alueelta lähtijöitä oli vuosittain 8,2 tuhatta asukasta kohden, kun vastaava luku koko Suomessa oli 2,8. Kero 1996, 56–58.

⁸ Kero 2014, 43–46; Kero 1996, 103–106.

⁹ Kero 1996, 103–106.

¹⁰ Kero 1996, 49.

¹¹ Keron mukaan torpparikysymys tuskin kuului siirtolaisuuden perussyihin. Lähtö oli vähäistä myös alueilta, joilla torppariongelma oli suuri sekä toisin päin. Kutsuntojenpakoilun Kero arvelee olleen syynä n. 1–2% lähtijöistä. Kutsuntojenpakoilu siirtolaisuuden syynä on Keron mukaan myöhemmin luotu myytti, jolla on pyritty lisäämään siirtolaisuusilmiön hohdokkuutta. Kero 1996, 50–51.

ja vaikuttavin konflikteista oli sisällissodan voittajien ja häviäjien välinen konflikti. Kaksi muuta ajalle keskeistä konfliktia liittyivät näiden osapuolten sisäiseen hajaannukseen. Työväenliikkeen hajoaminen maltilliseen ja radikaaliin ryhmään oli ensimmäisen konfliktin tapaan merkittävä ja pitkäaikainen. Kolmas, porvaririntamaa jakanut konflikti muodostui itsenäistyneen Suomen hallintomuotoa koskevan kiistan ympärille. Kiistan tuloksena syntyi uudenlainen porvarillinen puoluejako, vaikka itse hallitusmuotokiista hävisikin muutamassa vuodessa.¹²

Oman tutkimusasetelmani kannalta tärkein konflikteista oli sisällissodan voittajien ja häviäjien välinen. Sen myötä yhteiskunta jakaantui erilaisiin kulttuurisiin, ideologisiin ja järjestöllisiin leireihin, joissa näytti vallitsevan omanlaisensa todellisuudet. Sisällissodan voittajien todellisuus edusti virallista, valkoista Suomea. Myös virallista julkisuutta hallitsi valkoisuus, vuoden 1918 tapahtumien seurauksena syntynyt voittajien välinen yhteisöllisyys. Tämän seurauksena virallisessa julkisuudessa muodostui voittajien arvo- ja aatemaailman määrittelemä yleisesti hyväksytty tapa puhua ja olla, jonka aikalaiset mielsivät isänmaallisuudeksi. Sisällissodan voittajien kulttuurin muodostumista tutkineen Mika Siironen mukaan ”valkoisuudessa isänmaallisuus alkoi näyttäytyä voittajien vapaussota-tulkinnan ja keskeisten valkoisten symbolien hyväksymisenä, vapaaehtoisena osallisuutena soturikansalaisuuteen ja norminmukaisena kristillis-siveellisenä käyttäytymisenä.”¹³ Erka Railo ja Paavo Oinonen ovat nimittäneet sisällissodan jälkeistä valkoisuuden hallitsemaa tilannetta porvarillisnationalistiseksi kulttuuriseksi hegemoniaksi. Tässä hegemoniassa porvarillisen Suomen arvot ja aatteet olivat normi, johon kaikkia muita aatteita verrattiin.¹⁴

Valkoisen Suomen virallinen julkisuus ei ollut kaikille avoin. Valkoisen Suomen arvoista liiaksi poikkeavat näkemykset eivät saaneet näkyvyyttä eivätkä aina mahdollisuutta toimiakaan. Vuonna 1919 säädetty painovapauslaki muodostui välineeksi hillitä tällaisia näkemyksiä. Suomen sananvapauden historiaa tutkineen Riku Neuvosen mukaan sotienvälistä aikakautta voidaan pitää rajoitetun sananvapauden aikana, jolloin erityisesti

---

¹² Mickelsson 2015, 70.

¹³ Siironen 2012, 17–19, 208.

¹⁴ Railo & Oinonen 2012, 10.

vasemmistolehdet olivat kanteluiden ja tarkkailun kohteena.¹⁵ Tästä huolimatta virallisen Suomen todellisuuden rinnalla vaikutti myös sisällissodan hävinneen osapuolen todellisuus, jota Ulla-Maija Peltonen on kutsunut työväen julkisuudeksi. Peltosen mukaan tämä julkisuus perustui paitsi ”työväenliikkeen ja sen instituutioiden julkiseen valtaan myös työläisten ’epävirallisesti’ välitettyihin yhteisiin käsityksiin oikeudenmukaisuudesta ja vääryydestä, hyvyydestä ja vahingollisuudesta.” Toisin sanoen, sisällissodan hävinneellä osapuolella oli oma todellisuutensa, jossa heidän arvonsa ja näkemyksensä pääsivät esille.¹⁶

Työväenliikkeen hajaannus jakoi sisällissodan hävinneen osapuolen sisäisesti. Sisällissodan jälkeinen vasemmisto oli jakaantunut maltillisempaan, parlamentaariseen vaikuttamiseen sitoutuneeseen ryhmittymään sekä radikaalimpiin kommunisteihin. Suomen puolella kommunistinen toiminta alkoi toden teolla kesällä 1919, kun uudelleen perustettuun Sosialidemokraattiseen puolueeseen (SDP) tyytymättömät tahot yhdistyivät. SDP:n koettiin hylänneen luokkataistelun, kun se tuomitsi vallankumouksen ja ulkoparlamentaarisen toiminnan, painotti toimintaa eduskunnassa ja kunnanvaltuustoissa sekä teki yhteistyötä keskustapuolueiden kanssa. Tyytymätön fraktio yritti turhaan saada enemmistön SDP:ssä, minkä jälkeen perustettiin Suomen sosialistinen työväenpuolue (SSTP) toukokuussa 1920 kommunistien toiminnan alustaksi.¹⁷

Työväenliikkeen hajaannus loi kaksi vasemmistolaista ryhmää, joiden asema yhteiskunnassa oli hyvin erilainen. Parlamentaariseen toimintaan ja yhteiskunnalliseen integraatioon sitoutuneet sosialidemokraatit saivat kommunisteja enemmän liikkumatilaa valkoisessa Suomessa. SDP:n suhdetta kansalliseen yhtenäisyyteen tutkineen Niko Kanniston mukaan SDP:lle sallittiin esimerkiksi yllättävänkin ankara kritiikki valtaapitäviä kohtaan.¹⁸ Kommunistien toiminta taas pakotettiin valvonnalla maan alle tai erilaisten peiteorganisaatioiden turviin. Myös vasemmistolehtiin kohdistettu sananvapautta rajoittava toiminta oli pääasiallisesti suunnattu kommunisteja vastaan, kun taas maltillisen

---

¹⁵ Neuvonen 2018, 172–174, 177.

¹⁶ Peltonen 1996, 20–21.

¹⁷ Saarela 2011, 51.

¹⁸ Kannisto 2016, 330.

vasemmiston toimintaan ei juurikaan puututtu. Tähän vaikutti ilmeisesti sekä sosialidemokraattisen lehdistön aidosti maltillisemmat näkemykset sekä tietynlainen omaksuttu itsesensuuri.¹⁹

Vasemmiston lisäksi myös porvaririntamalla oli omat sisäiset ristiriitansa. Pauli Kettusen mukaan porvarillinen valkoisuus oli yhtenäinen rintama erityisesti tulkinnassaan sisällissodasta vapaussotana, mutta ajatus siitä, miten niin sanottua kansan kokonaisuuden etua ajettiin, rikkoi rintamaa. Tämä rintaman rikkonaisuus mukaili valtiomuotokamppailun synnyttämää jakoa monarkistiseen oikeistoon ja tasavaltalaiseen keskusta. Oikeistoporvarillisessa käsityksessä kansan kokonaisuuden edusta esiintyi tietynlainen epäluulo poliittisen järjestelmän liiallista kansanvaltaisuutta kohtaan. Tämä purkautui usein erilaisten puoluekohtaisten tavoitteiden kritiikkinä. Oikeistupuolueet asettivat vahvan keskusvallan arvoasteikossa korkeammalle kuin mahdollista epäjärjestystä aiheuttavan kansanvaltaisuuden.²⁰

Keskustaporvarillisen käsityksen mukaan kansan kokonaisuuden edun ajaminen taas oli erilaisten ryhmittymien, järjestöjen ja muiden kansanvaltaa edustavien tahojen pyrkimysten ja toiveiden yhteensovittamista. Tämä vaati myös yhteiskunnan eliitin ja tavallisen kansan vuoropuhelua. Keskeinen foorumi tälle vuoropuhelulle ja erilaisten tahojen erilaisten pyrkimysten yhteensovittamiselle oli parlamentaarinen tasavalta. Tästä näkökulmasta sekä vuoden 1918 vallankumousyritys, että monarkiahanke näyttäytyi keskustaporvaristolle yhden osapuolen pyrkimyksenä kaapata valta.²¹

1.3. Suomalainen poliittinen sanomalehdistö

Suomalaisen sanomalehdistön politisoitumisen juuret olivat 1800-luvun lopun fennomaanilehdistössä, ja erityisesti sen jakautumisessa nuorsuomalaiseen ja vanhasuomalaiseen lehdistöön 1880-luvulla. Tämän kehityksen myötä fennomaanilehdistön perinteinen kansansivistyksellinen tehtävä alkoi jäädä poliittisten tarkoitusperien jalkoihin.²² Vuosisadan lopussa alkanut ensimmäinen sortokausi ja sen päättänyt vuoden 1905 suurlakko kiihdyttivät politisoitumista ennestään.

---

¹⁹ Neuvonen 2018, 180–182.

²⁰ Kettunen 1986, 234–235.

²¹ Kettunen 1986, 234–235.

²² Landgren 1988, 341–342.

Sortokausien aikaiset kiistat suhtautumisesta venäläistämistoimiin loivat ilmapiirin, jossa vastapuolen syyttely ja haukkuminen lehdistössä oli tavallista.²³ Sortokausien aikana syntyi myös varteenotettava työväenlehdistö, jonka linja muokkautui pikku hiljaa jyrkemmäksi ja poliittisesti kantaaottavammaksi.²⁴ Poliittisen lehdistön historiaa tutkineen Pirkko Leino-Kaukiaisen mukaan sortovuosien aikana sanomalehtien omakuva muokkautui kansansivistäjistä kohti yleisen mielipiteen ilmaisijaa, vaikka todellisuudessa niiden rooli muuttui enemmän aatteellisen ja poliittisen mielipidevaikuttajan suuntaan. Vuosisadan vaihteessa sanomalehdillä olikin selkeä rooli poliittisina vaikuttajina. Lehtien välittämä kuva oli kiinteästi yhteydessä niiden sisäistämään poliittiseen ohjelmaan, ja selkeä poliittinen sidonnaisuus oli sanomalehdistölle jo tällöin tyypillistä. Aatteet ja maailmankatsomukset eivät näkyneet ainoastaan pääkirjoituksissa, vaan ne vaikuttivat lehtien sisältöön kokonaisuudessaan.²⁵

Vuoden 1905 suurlakon jälkeinen poliittisen kentän muutos vaikutti myös sanomalehdistöön. Vuoden 1907 eduskuntauudistus sekä uudenlainen ja luokkapohjaisempi puoluejako lisäsivät poliittisen sanomalehdistön tarvetta. Päiviö Tommilan ja Raimo Salokankaan mukaan ”poliittisuus kuului 1900-luvun alkuvuosikymmeninä sanomalehden ominaispiirteisiin, ja mahdollisimman kattava sanomalehtiverkko oli puolueille paras tapa saavuttaa äänestäjät”.²⁶ Yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden myötä äänestäjien kosiskelusta tuli entistä tärkeämpää. Yksi tapa kosiskella äänestäjiä ja varmistaa lukijakunnan säilyminen oli informaation välittäminen ”oikean värisenä”. Suurlakon jälkeisessä puoluelehdistössä retoriikkaa oli kovaa ja tiukka vastakkainasettelu normaalia. Vaikka retoriikka hieman lieveni seuraavalla vuosikymmenellä, säilyi oman totuuden julistaminen keskeisenä piirteenä.²⁷

Sanomalehdistön politisoitumisen kanssa samanaikaisesti kasvoi myös sanomalehtien levikki ja lukijakunta. Erityisesti kansakoululaitoksen perustaminen ja kehittäminen kasvatti lukutaitoisten kansalaisten määrää. Lehtien lukijakuntien sosiaalinen ulottuvuus syveni ja laajeni, kun talonpoikainen lukijakunta kasvoi kummassakin kieliryhmässä ja

---

²³ Leino-Kaukiainen 1988, 448–451.

²⁴ Leino-Kaukiainen 1988, 452, 536–539.

²⁵ Leino-Kaukiainen 1988, 431–432, 612–613.

²⁶ Tommila & Salokangas 1998, 111.

²⁷ Tommila & Salokangas 1998, 129–134.

suomenkielisten lukijoiden prosentuaalinen osuus kasvoi.²⁸ Kasvu jatkui 1900-luvun puolella. Kun sanomalehdet saavuttivat vuonna 1905 noin 30 prosenttia kodeista, oli vastaava luku vuonna 1920 jo 60 prosenttia.²⁹ Positiivinen kehitys 1900-luvun alussa suosi erityisesti työväenlehdistöä ja vanhasuomalaista lehdistöä. Pitkälti vanhasuomalaisen lehdistön perintönä Kokoomuksella olikin vuonna 1921 maan laajin puoluelehdistö 26 lehdellään. Sosialidemokraattisia lehtiä samana vuonna oli 13.³⁰ Sanomalehdistön poliittisuuden ja levinneisyyden kasvun vuorovaikutus näyttää olleen kaksisuuntainen. Toisaalta suurempi lukijakunta ja uusi kansanvaltaisempi järjestelmä pakottivat puolueet kehittämään lehtiverkostoaan, toisaalta kehittyneemmät ja laajemmat puoluelehdistöt houkuttelivat suuremman määrän lukijoita.

Juuri tarkasteluajankohtanani, 1920-luvun alussa, suomalainen sanomalehdistö oli poliittisimmillaan.³¹ Muutokset poliittisessa järjestelmässä, sen demokratisoituminen sekä uudenlainen puoluejako tekivät lehdistöstä puolueille elintärkeän politiikan teon välineen. Aikaisempina vuosikymmeninä syntynyt värikkään ja kiivaan retoriikan perinne sekä sisällissodan jälkeinen aatteellisesti jakautunut yhteiskunta aiheuttivat sen, että eri taustaisten lehtien lukijoilleen välittämät maailmankuvat saattoivat poiketa toisistaan rajusti.

1.4. Alkuperäislähteet

Alkuperäislähteinäni käytän SDP:n pää-äänenkannattajaa *Suomen Sosialidemokraattia* sekä Kansallisen Kokoomuksen pää-äänenkannattajaa *Uutta Suomea*. *Uusi Suomi* edustaa työssäni tarkasteluajankohdan valtakunnallista, suurta porvarisanomalehteä. Oikeistoporvarillisen *Uuden Suomen* levikki pääkaupunkiseudulla oli hieman toista suurta porvarilehteä, Kansallisen edistyspuolueen *Helsingin Sanomia*, jäljessä. Maaseudulla levikki oli kuitenkin tasaisempi, ja *Uuden Suomen* levikistä suhteellisesti suurempi osuus koostui pääkaupunkiseudun ulkopuolisista alueista.³² Konservatiivisen ja oikeistoporvarillisen Kokoomuksen pää-äänenkannattajana *Uusi Suomi* oli myös tietynlainen aatteellinen

---

²⁸ Landgren 1988, 283–287.

²⁹ Tommila&Salokangas 1998, 136.

³⁰ Tommila&Salokangas 1998, 110–117, 120–124; Salokangas 1987, 207.

³¹ Samaan aikaan virisi jo keskustelu ja ymmärrys siitä, että lehtien tiukan puoluepoliittinen ja aatteellinen linja ei voinut kannattavuuden vuoksi jatkua samanlaisena kuin edeltävinä vuosikymmeninä. Tommila&Salokangas 1998, 109–110.

³² Tommila&Salokangas 1998, 210–211.

vastapari SDP:lle ja *Suomen Sosialidemokraatille* kaikista parlamentaariseen työskente-
lyyn sitoutuneista poliittisista ryhmistä.

SDP:n pää-äänenkannattajana *Suomen Sosialidemokraatti* taas edustaa työssäni johta-
vaa valtakunnallista työväenlehteä. Koska haluan tutkia parlamentaariseen työskente-
lyyn sitoutuneiden ryhmittymien näkemyksiä siirtolaisuudesta, en valinnut tarkastelta-
vaksi radikaalimpaa vasemmistolaista julkaisua. Lisäksi radikaalimpien vasemmistojul-
kaisujen toimintaedellytykset ja tavoitavuus olivat vuonna 1921 hyvin rajatut, joten
Suomen Sosialidemokraatti ”salonkikelpoisena” vasemmistojulkaisuna on mielekkäämpi
tarkastelun kohde.

Sekä *Uusi Suomi* että *Suomen Sosialidemokraatti* olivat poliittisesti sitoutuneita puolue-
lehtiä, joilla oli tiiviit yhteydet taustavoimiinsa. Tämä näkyy myös lehtien syntyhistori-
assa. Ajatus *Uuden Suomen* perustamisesta esitettiin syksyllä 1918 samannimisen mo-
narkistijärjestön kokouksessa. Uusi Suomi -järjestö koostui suomalaisen puolueen van-
hasuomalaisesta enemmistöstä sekä nuorsuomalaisten oikeistolaisesta siivestä, niin
kutsutuista pääskysistä. Hallitusmuotokiistan myötä monarkistit ryhmittivät Kansal-
liseksi kokoomukseksi, kun taas tasavaltalaiset muodostivat Kansallisen edistyspuolu-
een. *Uuden Suomen* perustaminen liittyi kiinteästi tähän uuteen puoluejakoon, joka jäi
voimaan vielä monarkiahaaveiden kaaduttuakin.³³

Uudesta Suomesta, jonka ensimmäinen numero ilmestyi 1.1.1919, tuli Kansallisen ko-
koomuksen pää-äänenkannattaja, ja lehdellä oli hyvin keskeinen rooli koko puolueen
synnyssä. Kokoomus muodostui *Uuden Suomen* ympärille, kun lehden kantaa muuta-
miin tärkeisiin avainkysymyksiin määriteltiin. Lehden ajamia keskeisiä asioita olivat
muun muassa yhteiskunnan suojelu, rajojen turvaaminen, suur-Suomi-ajattelu sekä jo
mainittu ajatus Suomesta kuningaskuntana. *Uuden Suomen* ja Kokoomuksen syntypro-

---

³³ Salokangas 1987, 183–184.

sessit liittyivät erottamattomasti toisiinsa, kun lehden ajamat asiat siirtyivät myös Kokoomuksen perusaatteiksi.³⁴ Tätä yhteyttä puolueeseen ei peitelty. Lehden tilausilmoituksessa viitattiin suoraan Kokoomuksen puolueohjelmaan, josta nostettiin esille erityisesti ajatus kuninkuudesta ja sen edustamasta vahvasta johtajuudesta.³⁵

Kiinteistä yhteyksistä huolimatta *Uuden Suomen* ja Kokoomuksen välillä ei ollut virallisia taloudellisia siteitä. Kiinteän yhteyden muodosti taloudellisten siteiden sijasta lehden alkuperäinen rooli Kokoomuksen perustamisessa sekä puolueen ja lehden yhteiset taustapiirit. Vaikka puolueella ei ollut virallista sananvaltaa *Uuden Suomen* toimintaan, suhteissa ei ollut merkittäviä ongelmia 1920-luvulla. Puolueessa ei ollut tänä aikana sellaisia sisäisiä ristiriitoja, jotka olisivat ajaneet lehden linjan liian kauas puolueen virallisesta näkemyksestä. Lisäksi Oy Uuden Suomen julkaisema *Iltalehti* toimi foorumina poikkeavammille ulostuloille, koska sen kanta sai poiketa päälehestä.³⁶

Jos *Uuden Suomen* perustaminen liittyi kiinteästi porvaripuolueiden uudelleen järjestyseen, niin *Suomen Sosialidemokraatin* synnyn poliittinen konteksti oli sisällissodan jälkeisessä vasemmiston sisäisessä konfliktissa. Huhtikuussa 1918 pidettiin Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan osakkeenmerkitsijöiden kokous, jonka taustalla olivat ne työväenliikkeen maltilliset tahot, joihin SSTP:n perustajat myöhemmin pettyivät. Nämä tahot olivat pysytelleet kapinan ulkopuolella ja tuomitsivat sen vääräoppiseksi työväenliikkeen johdon virheeksi. Heille uuden sanomalehden perustaminen oli keskeinen osa puolueen uudelleenrakentamista. Ensimmäisessä näytenumerossa sanouduttiinkin irti radikaaleimmista toimintatavoista ja korostettiin parlamentaarisen vaikuttamisen tärkeyttä.³⁷

Puolueen maltillisen osan valta uudessa lehdessä ei ollut itsestäänselvyys. Valtataistelu ledestä alkoi vuoden 1918 lopussa, ja sitä käytiin aina vuoden 1920 kevääseen asti. Tällöin puolueen maltillinen johto sai hallintaansa niin *Suomen Sosialidemokraatin* kuin sitä painaneen kirjapainonkin. Vuonna 1921 *Suomen Sosialidemokraatti* oli puolueen

---

³⁴ Salokangas 1987, 183–184

³⁵ Esim. Edistyspuolueen Helsingin Sanomien tilausilmoituksessa ei mainittu puoluetta, vaan tuki annettiin ohjelmallisten linjauksien kautta. Salokangas 1987, 185.

³⁶ Salokangas 1987, 281.

³⁷ Salokangas 1987, 192.

hallussa, ja lehti noudatteli johdon maltillista linjaa.³⁸ *Suomen Sosialidemokraatin* sitominen puolueeseen taloudellisesti oli linjassa työväenliikkeen jo aikaisemmin muotoutuneen lehdistöpolitiikan kanssa, joka oli huomattavasti keskusjohtoisempaa kuin esimerkiksi Kansallisen kokoomuksen. Lehtien kohdalla pyrittiin ensisijaisesti puolueomistukseen, ja puolueen keskuselimet hyväksyivät mahdolliset puoluelehdet ja päätoimitajanimitykset. Lehdistön puoluesidonnaisuuteen pyrittiin taloudellisilla omistussuhteilla, mutta myös vaatimuksella ”moraalisesta puoluesiteestä” eli jaetun aatteen kannattamisesta. Tämän lisäksi vuoden 1920 tammikuussa perustettiin toimitusneuvosto, jonka tehtävänä oli valvoa lehden pysymistä aatteellisesti oikeassa uomassa.³⁹

1.5. Käsitteet ja aikaisempi tutkimus

Työssäni tarkastelen *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnin luomaa kuvaa suomalaisten ja amerikansuomalaisten välisestä transnationaalista yhteisöistä. Steven Vertovecin määritelmän mukaan transnationalismilla tarkoitetaan jatkuvia yhteyden muotoja, jotka ylittävät suvereenien valtioiden rajat.⁴⁰ Transnationalismiin liittyy myös prosessin, jota kutsutaan sosiaalisten tilojen ylijärjestykseksi laajentumiseksi. Prosessissa ihmisten sosiaaliset tilat laajentuvat yli kansallisvaltioiden rajojen ja luovat uuden transnationaalisen sosiaalisen tilan. Muuttoliiketutkija Thomas Faistin määritelmän mukaan transnationaalinen sosiaalinen tila on suhteellisen vakaa, kestävä ja tiheä kokonaisuus, joka levittyy valtiollisten rajojen yli. Kokonaisuus muodostuu yksilöistä ja organisaatioista, näiden verkostoista ja sosiaalisista sekä symbolisista siteistä. Sosiaaliset siteet syntyvät jatkuvasta vuorovaikutuksesta vähintään kolmen ihmisen välillä. Symboliset siteet taas ovat jatkuvaa vuorovaikutusta, jonka avulla ihmiset jakavat erilaisia vuorovaikutuksia, muistoja tai vaikkapa tulevaisuuden näkymiä. Sekä sosiaaliset että symboliset siteet voivat vaikuttaa ihmisiin myös suoran vuorovaikutuksen piirin ulkopuolella erilaisten ryhmien kautta. Tällaisia ryhmiä voivat olla esimerkiksi kielelliset ryhmät, uskontokunnat tai etniset ryhmät.⁴¹ Omassa työssäni tällaisia ryhmiä ovat *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokraatin* oletetut aatteelliset leirit.

---

³⁸ Salokangas 1987, 1964–197.

³⁹ Salokangas 1987, 232–234.

⁴⁰ Vertovec 2009, 2.

⁴¹ Faist (2004) 2016, 3–4.

Analyysini apuna käytän myös Benedict Andersonin ajatusta kansakunnista kuviteltuina yhteisöinä. Andersonin alkuperäinen ajatus koskee kansallisvaltioita, mutta ajatus on sovellettavissa varauksella muunlaisiin yhteisöihin. Andersonin perusteeksi on, että kansallisvaltioiden lisäksi kaikki henkilökohtaisiin suhteisiin perustuvia perinteisiä yhteisöjä suuremmat yhteisöt ovat luonteeltaan kuviteltuja. Näiden yhteisöjen jäsenet eivät voi kaikki tuntea tai tavata toisiaan eivätkä edes kuulla toisistaan, mutta siitä huolimatta heidän välillään vallitsee yhteisöllisyyden tunne.⁴² Andersonin ajatusta seuraten voidaan todeta, että yhteisöllisyyden kuviteltu luonne on edellytys myös ylijärsissä yhteisöissä, joissa ryhmän jäseniä erottavat toisistaan valtioiden rajat tai jopa valtameri, kuten tutkimukseni tapauksessa. Oman työni kannalta hyödylliseksi Andersonin konseptin tekee myös se painoarvo, jonka hän antaa sanomalehdistölle. Anderson näkee sanomalehdistön keskeisenä yhteisön kuvittelun mahdollistavana tekijänä. Sanomalehdistö muokkasi tapaa, jolla ihmiset näkivät suhteensa toisiin ihmisiin. Lehtien uutisointi loi kuvaa samaan yhteisöön kuuluvista suurista ihmisjoukoista, jotka olivat yhteydessä toisiinsa ja ikään kuin liikkuvat ajassa samaan suuntaan, vaikka heillä ei ollut henkilökohtaisia kontakteja keskenään.⁴³

Andersonin kansallisvaltioita koskeva käsite ei kuitenkaan sovi kaikkiin yhteisöihin sellaisenaan. Kansallisvaltiot ovat Andersonin mukaan kuviteltu tietynlaisiksi; rajallisiksi, täysvaltaisiksi sekä yhteisöiksi. Rajallisuudella Anderson tarkoittaa sitä, että mikään kansakunta ei kuvittele kattavansa koko ihmiskuntaa. Omalla kansakunnalla on rajansa, jonka takana on muita kansakuntia. Täysivaltaisiksi kansallisvaltiot on kuviteltu niin, että niiden ajatellaan omaavan täydellisen suvereniteetin omalla alueellaan. Yhteisöiksi kansallisvaltiot on kuviteltu siten, että huolimatta niiden sisällä mahdollisesti vallitsevasta epäoikeudenmukaisuudesta ja epätasa-arvosta, kansakunnat käsitetään eräänlaiseksi todella syväksi toveruudeksi.⁴⁴ Nämä kuvittelun tavat eivät luonnollisesti sovi kaikkiin yhteisöihin. Anderson itse kuitenkin toteaa, ettei yhteisöjä tule erotella esimerkiksi niiden aitouden perusteella, vaan sillä, millä tavoin ne ovat kuviteltu.⁴⁵ Kuviteltujen yhteisöjen -käsitettä soveltaessa nämä erityispiirteet tulee siis ottaa huomioon.

---

⁴² Anderson (1983) 2007, 39–40.

⁴³ Anderson (1983) 2007, 71–75.

⁴⁴ Anderson (1983) 2007, 40–41.

⁴⁵ Anderson (1983) 2007, 39–40.

Tutkimuksellisesti oma työni keskustelee erityisesti kahden eri tutkimuskentän kanssa: toisaalta suomalaisia ryhmäidentiteettejä koskevan tutkimuksen, toisaalta siirtolaisuushistorian tutkimuksen. Sotienvälistä nationalismia koskevista tutkimuksista työni kannalta keskeisin on ollut Miika Siiroksen valkoisen Suomen yhteisöllisyyden muodostumista koskeva tutkimus.⁴⁶ Menneisyyden käyttöä suomalaisen identiteetin rakentamisessa on käsitelty Derek Fewsterin väitöskirjassa, kun taas Tuomas Tepora on tutkinut väitöskirjassaan sotienvälisen ajan Suomen ryhmäkokemuksia lippujen ja uhri-käsitteen kautta.⁴⁷ SDP:n osalta ryhmäidentiteettejä on tutkinut Niko Kannisto sosialidemokratian suhdetta kansalliseen yhtenäisyyteen koskevassa väitöskirjassaan.⁴⁸ Lisäksi Pauli Kettusen sosialidemokraattista liikettä koskeva väitöskirja on iästään huolimatta ollut keskeinen lähde maltillisen vasemmiston aseman ymmärtämiseen valkoisessa Suomessa.⁴⁹

Suomalaisen siirtolaisuuden historiaa on tutkittu runsaasti. Oman työni kannalta vanhempia mutta tärkeitä perusteoksia ovat olleet 1980-luvulla ilmestynyt suomalaisen siirtolaisuuden historiaa käsittelevä kirjasarja sekä Reino Keron 1990-luvulla ilmestyneet *Suureen länteen ja Suomalaisina Pohjois-Amerikassa*.⁵⁰ Siirtolaisuusilmiön käsittelyä suomalaisessa sanomalehdistössä ovat tutkineet Taisto Hujanen ja Kimmo Koiranen vuonna 1990 tutkimuksessaan, jossa he tarkastelivat myös *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokratian* siirtolaisuusuutisointia.⁵¹ Hujanen ja Koirasen metodi oli kuitenkin omaa työtäni huomattavasti kvantitatiivisempi eikä tutkimuksessa ollut oman työni identiteettipoliittista näkökulmaa. Uudempaa tutkimusta suomalaisesta Pohjois-Amerikan siirtolaisuudesta ja siirtolaisista löytyy Auvo Kostiaisen toimittamasta teoksesta vuodelta 2014.⁵² Teoksen artikkeleista erityisesti Peter Kiviston suomalaisen siirtolaisuuden transnationalismia käsittelevä teksti on ollut työni teeman kannalta keskeinen. Muuten suomalaissiirtolaisten ylijäisiä yhteyksiä on käsitelty uudemmassa tutkimuksessa

---

⁴⁶ Siironen 2012.

⁴⁷ Fewster 2006; Tepora 2011.

⁴⁸ Kannisto 2016.

⁴⁹ Kettunen 1986.

⁵⁰ Suomen siirtolaisuuden historia -sarja ilmestyi vuosina 1982–1986 Turun yliopiston kustantamana; Kero 1996; Kero 1997.

⁵¹ Hujanen & Koiranen 1990.

⁵² Kostiainen, Auvo(toim.): *Finns in the United States. A History of Settlement, Dissent, and Integration*, 2014.

enemmän työväestön ja vasemmiston näkökulmasta.⁵³ Kostiaisen toimittamassa teoksessa käsitellään myös laajasti identiteettikysymyksiä amerikansuomalaisten näkökulmasta. Alekski Huhta taas on käsitellyt amerikansuomalaisten vasemmistoradikaalien identiteettiä väitöskirjassaan rodullisesta näkökulmasta.⁵⁴

Oma työni asettuu näiden kahden tutkimuskentän väliin keskittymällä lehtien siirtolaisuusutisoinnin ja suomalaisten ryhmäidentiteettien väliseen yhteyteen. Suomen kontekstissa vastaavaa tutkimusta ei ole tehty. Kansainvälisesti aiheesta ovat kirjoittaneet Donna R. Gabaccia, Dirk Hoerder ja Adam Walaszek keskittyen suuren siirtolaisuuden vaikutukseen Saksan, Italian ja Puolan kansallisen ymmärryksen muotoutumiselle.⁵⁵ Erityisesti siirtolaisuuden ja transnationalismin suhdetta kansallisiin identiteetteihin ovat käsitelleet Daron Olson sekä Arnold H. Barton Norjaa ja Ruotsia koskevissa tutkimuksissaan.⁵⁶ Olson ja Barton keskittyvät tutkimuksissaan transnationaalisen tilan rooliin sekä siirtolaisten että lähtömaassa asuvien identiteetille.

Kahden edellä mainitsemani tutkimuskentän lisäksi on syytä tarkastella aikaisempaa sanomalehtitutkimusta sekä oman työni asemoitumista tälle kentälle. Lehistöhistoriasta keskeistä tutkimusta edustaa Päiviö Tommilan johdolla vuosina 1984–1991 ilmestynyt 10-osainen *Suomen lehdistön historia*. Erityisesti suurlakon ja talvisodan välistä aikaa käsittelevä sarjan toinen osa on ollut työni kannalta keskeinen. Myös Päiviö Tommilan Raimo Salokankaan kanssa kirjoittama *Sanomia kaikille* vuodelta 1998 on tarjonnut keskeisiä perustietoja. Raimo Salokangas on myös hahmotellut kattavasti suomalaisen mediahistorian eri vaiheita.⁵⁷ Eräässä mielessä oma työni lähestyy Salokankaan mukaan varhaisessa lehdistöhistoriassa vaikuttanutta niin sanottua puoluelehtiparadigmaa. Lähdän liikkeelle siitä ajatuksesta, että *Uusi Suomi* ja *Suomen Sosialidemokraatti* puoluesidonnaisina lehtinä edustavat erilaisia yhteiskunnallisia leirejä. Toisaalta metodologinen lähestymistapani poikkeaa varhaisemmasta lehdistötutkimuksesta kvalitatiivisuudellaan. Oma mielenkiintoni keskittyy lehtien tekstilliseen sisältöön, eikä järjestelmälliseen

---

⁵³ esim. Kauranen & Pollari 2011.

⁵⁴ Huhta 2017.

⁵⁵ Gabaccia, Hoerder & Walaszek 2007.

⁵⁶ Olson 2013; Barton 1994.

⁵⁷ Salokangas 2012.

määrällisten tekijöiden tallentamiseen ja analyysiin. Tämän tyyppinen tutkimus on tehty jo omaa työtäni ennen.

1.6. Tutkimuskysymykset ja metodi

Pro gradu -tutkielmassani tutkin vaikuttivatko *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokraatin* toisistaan eroavat aatteelliset ja poliittiset taustat niiden siirtolaisuusuutisointiin, ja jos vaikuttivat, niin millä tavoin? Ensimmäisessä luvussa tarkastelen sitä, minkälaisen kuvan suomalaisten ja amerikansuomalaisten välisistä yhteyksistä kumpikin lehti loi uutisoinnillaan. Toisessa luvussa siirryn tarkastelemaan lehtien siirtolaisuusuutisoinnissa esiin nousevia ylirajaisten yhteisöjen muotoja. Minkä vuoksi amerikansuomalaiset nähtiin osana juuri tietynlaista yhteisöä, ja millä tavoin heidät liitettiin yhteisön osaksi lehtien sivuilla? Kolmannessa luvussa keskityn siirtolaisuusuutisoinnin ja näiden ylirajaisten yhteisöjen identiteetin suhteeseen. Millä tavoin siirtolaisuusuutisointia käytettiin lehtien edustamien ryhmien kollektiivisten identiteettien rakentamisessa ja muokkaamisessa?

Sanomalehtien luonne lähteenä vaikuttaa siihen minkälaisia kysymyksiä niille voi esittää. Sanomalehtiä lähteenä koskevassa artikkelissaan Henrik Boberg kuvaileekin lehtien antamaa tietoa sellaiseksi, johon ”tulisi suhtautua totena esitettyinä mutta mahdollisesti todellisuudesta poikkeavana.”⁵⁸ *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokraatin* – sekä koko 1920-luvun suomalaisen sanomalehdistön – selkeät yhteydet suomalaisen yhteiskunnan eri leireihin korostavat tätä. Tämän vuoksi en pyri lähteideni avulla selvittämään mitä tapahtui, vaan keskityn siihen kuvaan, jonka ne todellisuudesta uutisoinnillaan loivat. Bobergin mukaan sanomalehtien avulla pystyy hyvin tarkastelemaan kansallista subjektiivisuutta, kuten saksanmielisyyttä tai suomettumista.⁵⁹ Omassa työssäni keskityn kansallisen subjektiivisuuden sijasta suomalaisen yhteiskunnan eri leirien subjektiivisuuteen.

Huomioitavaa on myös se, että *Uusi Suomi* ja *Suomen Sosialidemokraatti* valottavat nimenomaan Suomessa käytyä keskustelua. Suomalaisia sanomalehtiä kulkeutui kyllä amerikansuomalaisten luettavaksi – ja toisinpäin – mutta pääasiallinen lukijakunta oli

---

⁵⁸ Boberg 2004, 41.

⁵⁹ Boberg 2004, 45.

Suomessa. Näin ollen keskityn työssäni siihen, mikä oli lehtien amerikansuomalaisia koskevan kirjottelun mahdollinen vaikutus ja suhde suomessa asuviin lukijoihin. Mahdollisen amerikansuomalaisiin kohdistuneen vaikutuksen tutkiminen vaatisi tuekseen laajempaa lähdemateriaalia ja erilaista kontekstualisointia.

Siirtolaisuusuutisoinnin suhdetta lehtien aatteellisiin taustoihin tarkastelen analysoimalla siirtolaisuusuutisoinnin laadullisia piirteitä sekä peilaamalla niitä omaan historialliseen kontekstiinsa. Analyysissäni en keskity ainoastaan yhteen juttutyyppiin, kuten pääkirjoituksiin, vaan analysoin kaikkia Pohjois-Amerikan siirtolaisuutta koskevia juttutyyppisiä. Tämän valinnan olen tehnyt kahdesta syystä. Ensinnäkin tarkastelemani ajanjakso on hyvin lyhyt, jolloin keskittyminen kaikkiin juttutyyppisiin on tarpeellista kokonaiskuvan saavuttamiseksi. Toiseksi, keskittyminen kaikkiin juttutyyppisiin antaa minulle mahdollisuuden vertailla laajemmin lehtien uutispolitiikkaa silloin kun ne kirjoittavat samasta aiheesta. Jutun sisällön, uutisoimisen tai uutisoimatta jättämisen lisäksi valittu juttutyyppi on osa lehtien uutispolitiikkaa. Kun *Uusi Suomi* kirjoittaa amerikansuomalaisen vierailusta pitkiä tapahtumaselostuksia ja *Suomen Sosialidemokraatti* taas lyhyitä informatiivisia uutisia, on kyseessä uutispoliittinen valinta, joka vaikuttaa myös lukijan saamaan kuvaan todellisuudesta. Juttutyyppien tehtävien ja luonteiden vertailussa tukeudun Jyrki Pietilän väitöskirjassaan hahmottelemaan jaotteluun. Pietilän esittämistä juttutyyppien erotteluun käytetyistä kriteereistä kiinnitän huomiota erityisesti perusfunktioon. Pietilä hahmottelee juttutyypeille neljä erilaista perusfunktiota: deskriptiivinen, informatiivinen, suostutteleva ja viihteellinen. Esimerkiksi juttutyyppinä uutinen on luonteeltaan puhtaan informatiivinen, kun taas selostuksella on informatiivisuuden lisäksi deskriptiivinenkin funktio.⁶⁰

---

⁶⁰ Pietilä 2008, 39.

2. Atlantin ylittävät siteet

Tässä luvussa tarkastelen sitä, minkälaisia transatlanttisia yhteyksiä *Suomen Sosialidemokraatin* ja *Uuden Suomen* uutisoinnissa esiintyi Suomen ja Pohjois-Amerikan suomalaissiirtolaisten välillä. Työni keskeinen hypoteesi on, että *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa käytettiin siirtolaisuusilmiön eri osia lehtien ”oman värisen” ryhmäidentiteetin luomisessa ja vahvistamisessa. Tämän ilmiön myöhempi tarkastelu vaatii lehtien synnyttämien ja ylläpitämien ylijärjestelmien siteiden hahmottamista.

Suomalaisen sanomalehdistön suhtautumisessa siirtolaisuuteen tapahtui selkeä muutos ilmiön alun ja Suomen itsenäisyyden alkuvuosien välillä. Ilmiön alkupuolella sanomalehdistön siirtolaisuutta ja siirtolaisia koskeva kirjoittelu oli useimmiten avoimen negatiivista ja nuivaa. Negatiivisuus, ja kantaottavuus ylipäänsä, väheni siirtolaisuusilmiön vanhetessa. Tässä kehityksessä ensimmäinen maailmansota näyttää olleen jonkinlainen vedenjakaja. *Suomen Sosialidemokraatin* ja *Uuden Suomen* kirjoittelu ilmiöstä oli enää harvoin kantaottavaa itsenäisyyden ajan ensimmäisinä vuosina.⁶¹ Vuonna 1921 sanomalehdistössä ei niinkään kommentoitu siirtolaisuuden haitallisuutta, vaan ennemminkin korostettiin kotimaan ja siirtolaisten välisten yhteyksien luomisen ja säilyttämisen tärkeyttä.⁶² Vaatimus paremmista yhteyksistä nousi esille 1920-luvulla myös eduskunnassa, joten aihe ei ollut ajankohtainen vain lehdistön parissa.⁶³ Parempien yhteyksien tärkeyden korostaminen näkyy erityisesti *Uudessa Suomessa*, jossa uutisoitiin ahkerasti erilaisista siirtolaisiin liittyvistä tapahtumista ja niiden sisällöstä. Esimerkiksi kesän 1921 siirtolaisten Suomen-vierailuun liittyneissä tilaisuuksissa juhlapuhujat korostivat yhteyksien säilyttämistä ”mahdollisimman virkeinä”. Elokuussa uutisoitiin aiheesta pidetystä kokouksesta, jossa pohdittiin suhteiden järjestämistä ”tähänastista läheisemmiksi ja kiinteämmiksi”.⁶⁴ Mainittujen kaltaisissa tapahtumissa pidettyjä kantaottavia puheita lainattiin ja referoitiin lehden sivuilla usein, vaikka toimituksen omia kannanottoja ei ollut juuri ollenkaan.

---

⁶¹ Hujanen & Koiranen 1990, 80–81.

⁶² Esim. Kero 1996, 115–119., Virtanen 1986, 216.

⁶³ Liitteet IX. Anomusehdotus n:o 37. 8.4.1920.

⁶⁴ Esim. Amerikan suomalaisten ja Suomen välisten suhteiden järjestäminen, US 24.8.1921., Amerikan suomalaisten vierailu, US 22.6.1921.

Keskustelun ylläpitämisen ja mielipiteiden välittämisen lisäksi sanomalehdistön uutisointi itsessään loi yhteyksiä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta kotimaan ja pohjoisamerikkalaisten suomalaissiirtolaisten välille. Esimerkiksi amerikansuomalaisille siirtolaisten omat sanomalehdet sekä valtameren yli kulkeutuneet suomalaiset sanomalehdet olivat tärkeitä suomalaisen identiteetin säilymisen kannalta, mutta myös yhteyksien säilymiselle vanhaan kotimaahan.⁶⁵ Benedict Anderssonin mukaan sanomalehdistö olikin yksi keskeinen tekijä kuviteltujen yhteisöjen olemassa olon mahdollistamisessa. Sanomalehdistö teki mahdolliseksi ihmisille kuvitella kuuluvansa samaan yhteisöön tuntemattomien ihmisten kanssa. Sanomalehdistö ja muut modernit massatiedotusvälineet loivat uutisoinnillaan tuntemattomien ihmisten välille tapahtumien samanaikaisuuteen perustuvan kohtalonyhteyden tunteen.⁶⁶ Myös transnationaalisen sosiaalisen muodostumisessa ja ylläpidossa sanomalehdistöllä on tärkeä rooli osana alueiden välisen kommunikaation mahdollistavaa infrastruktuuria.⁶⁷ Kirjoittaessaan suomalaissiirtolaisiin liittyvistä arkipäiväisistäkin asioista *Uusi Suomi* ja *Suomen Sosialidemokraatti* ylläpitivät ja loivat Atlantin ylittäviä siteitä ja yhteyksiä. Kummassakin lehdessä oli esimerkiksi tapana julkaista listoja kuolleista amerikansuomalaisista.⁶⁸ Vaikka kuolinilmoituksilla oli käytännön merkityksensäkin heikompien yhteyksien ja hitaamman tiedonkulun aikakautena, pitivät ne myös yllä ajatusta siirtolaisista yhä osana lukijoiden kanssa samaa yhteisöä. Uutisoinnin sosiaalisen tilan ja yhteisöllisyyden mahdollistavan vaikutuksen lisäksi siinä oli piirteitä ja aiheita, jotka korostivat valtameren erottamien yhteisöjen välisiä sosiaalisia ja symbolisia siteitä.

Tällaiset siteet olivat osaltaan muodostamassa Suomen ja Pohjois-Amerikan suomalais-siirtolaisten välille transnationaalista sosiaalista tilaa. Yksin tai ryhmässä kotimaan ja Pohjois-Amerikan yhteisöjen välillä matkustaneet ihmiset voidaan nähdä ”elävinä linkkeinä”, jotka liikkumisellaan ilmensivät sekä loivat siteitä. Näiden ”elävien linkkien” liikkumisen edellytyksenä oli myös infrastruktuuri, jonka osana sanomalehdistö toimi. Matkustaminenkin vaati sosiaalisen tilan eri osien välistä tiedonkulkua, mutta ennen kaikkea

---

⁶⁵ Yleisesti amerikansuomalaisista ja sanomalehdistöstä kts. Pilli 1986, 120–121. Työväenliikkeen ja sosialismin kontekstissa kts. Kauranen & Pollari 2011, 32–34.

⁶⁶ Anderson (1983) 2007, 72–75.

⁶⁷ Faist (2004) 2016, 4–6.

⁶⁸ Esim. Amerikassa kuolleita suomalaisia, US 17.4.1921., Amerikan suomalaiset, US 18.10.1921., Amerikassa kuolleita suomalaisia, SS 30.3.1921.

se vaati tarpeeksi kehittyneitä logistiikkaa.⁶⁹ Itse asiassa koko yleiseurooppalaisen, vuosien 1820–1930 välisen siirtolaisuusilmiön yksi suurimmista mahdollistavista tekijöistä oli matkustus- ja informaatioteknologiassa siihen mennessä tapahtunut kehitys.⁷⁰ Tultaessa 1920-luvulle matkustusmukavuus ja laivayhteydet olivat kehittyneet vielä entisestään. Euroopassa tämä kehitys näkyi esimerkiksi vanhassa kotimaassaan vierailevina siirtolaisina.⁷¹ Suomi ei ollut tässä tapauksessa poikkeus. Vuonna 1920 Suomessa vieraili noin 400 hengen suuruinen amerikansuomalaisten retkikunta. Retket toistuivat kahtena seuraavana vuonna, minkä jälkeen niiden järjestämisessä oli muutaman vuoden tauko. Siirtolaisten Suomen-retkien kulta-aika ajoittui 1920-luvun lopulle, mutta vuosikymmenen alkupuolellakin Suomessa vieraili noin 1300 amerikansuomalaista osana näitä retkikuntia.⁷² Keijo Virtasen mukaan 1920-luvun siirtolaisten Suomen-matkat aiheuttivat suuren kasvun suomalaisten tietoisuudessa koskien siirtolaisia. Niiden myötä ymmärrettiin yli 300 000 suomalaisen todella asuvan maan rajojen ulkopuolella.⁷³ Tietoisuuden leviämistä edesauttoi varmasti sanomalehtien retkiä koskenut kirjoittelu.

Suomen Sosialidemokraatin uutisointi vuoden 1921 siirtolaisten vierailusta oli vähäistä ja innotonta verrattuna *Uuden Suomen* kirjoitteluun.⁷⁴ *Uusi Suomi* julkaisi vuoden ensimmäisen kesäkuussa saapuneita vieraita koskevan uutisen jo 14. päivä tammikuuta.⁷⁵ Amerikansuomalaisten retkikunnan mukana Suomeen saapuvien liikemiesten osallistumisesta kesäkuun lopussa järjestettävälle Suomen messuille uutisoitiin pitkin kevättä. Asiaan liittyneestä innokkuudesta kertoo jotain se, että vasta toukokuussa julkaistiin Amerikan Suomalaisen Liikemiesyhdistyksen puolesta vahvistus osallistumisesta. Uutisoinnin varmastakin luonteesta huolimatta ei asiaa ollut amerikansuomalaisten osalta aikaisemmin päätetty.⁷⁶ Uutisoinnin määrällisistä ja laadullisista eroista huolimatta retkikunta ja siihen liittyneet juhlallisuudet huomioitiin kummassakin lehdessä. Vierailuun

---

⁶⁹ Faist (2004) 2016, 4–6.

⁷⁰ Kero 1996, 34.

⁷¹ Virtanen 1986, 238–239.

⁷² Virtanen 1986, 239–240.

⁷³ Virtanen 1986, 246.

⁷⁴ Tätä epäsuhtaa ja sen syitä käsittelen tarkemmin seuraavassa luvussa.

⁷⁵ Amerikan suomalaisten Suomi-matkat, US 14.1.1921.

⁷⁶ Suomen Messut, US 24.3.1921., Suomen Messut. Amerikkalaisten osanotto, 27.3.1921., Jussi Hirkkänen, Amerikan suomalaisten osasto Suomen messuilla, US 15.5.1921.

liittynyt siirtolaiskongressi sekä siellä linjatut toimenpiteet valtameren erottamien suomalaisten välisten yhteyksien parantamiseksi pääsivät myös lehtien sivuille.⁷⁷

Suurempien retkikuntien vierailujen lisäksi lehdissä kirjoitettiin myös yksittäisistä henkilöistä, jotka liikkuvat Suomen ja siirtolaisten yhteisöjen välillä. Suomalaisen työväenliikkeen 1900-luvun alun keskeisistä vaikuttajista monet olivat hakeneet ”amerikankokemusta” tai muuttaneet Pohjois-Amerikkaan pysyvästi. Yksilöiden yllirajaisella liikkumisella oli itse asiassa merkittävä rooli tuon ajankohdan työväenliikkeen opillisissa kiistoissa.⁷⁸ Tästä huolimatta *Suomen Sosialidemokraatin* uutisointi aiheesta oli tarkastelelujankohdanani vähäisempää kuin *Uudessa Suomessa*. *Suomen Sosialidemokraatin* ainut merkittävä ”elävä linkki” vuonna 1921 oli Kanadassa maanpaossa ollut Oskari Tokoi. Maanpakolaisuutensa vuoksi Tokoi piti mannertenvälisiä siteitä yllä kirjeitse 1920-luvun alussa. Sisällissodan jälkeen Muurmannin ja Englannin kautta Kanadaan siirtynyt Tokoi oli itse lähtenyt Yhdysvaltoihin siirtolaiseksi jo vuonna 1891, joten häneltä löytyi aiempaa kokemusta fyysisestäkin matkustamisesta.⁷⁹ *Suomen Sosialidemokraatissa* julkaistuissa kirjeissään Tokoi käsitteli oletettavasti lehden lukijakuntaa eniten kiinnostavia asioita: suomalaisen työväenliikkeen tilaa Pohjois-Amerikassa, taloudellisia oloja ja niiden vaikutusta ihmisten elämään sekä siirtolaisuutta koskevaa lainsäädäntöä.⁸⁰

Uuden Suomen uutisoinnissa esiintyneitä ”eläviä linkejä” oli useita. Pohjois-Amerikan matkojensa aikaisen toiminnan johdosta kyseenalaisen huomion kohteeksi lehden sivuilla joutuivat Ruotsalaisen Kansanpuolueen Georg von Wendt sekä erityisesti Maalaisliiton kansanedustaja Lauri Perälä. Von Wendtin ja Perälän Yhdysvaltoihin tekemät ”agitatsioonimatkat” saivat osakseen kovaa kritiikkiä sekä toimituksen omissa teksteissä että lehteen lähetetyissä kirjoituksissa.⁸¹

Positiivisemmässäkin valossa uutisoinnissa esille nousseita yksilöitä löytyi. Ehdottomasti näkyvin siirtolaisuusilmiöön liittynyt yksittäinen henkilö *Uuden Suomen* sivuilla oli Akseli

---

⁷⁷ Esim. Amerikan suomalaisten vierailu, SS 20.6.1921; Amerikan suomalaisten vierailu, SS 21.6.1921., Amerikan suomalais vieraamme, US 21.6.1921., Amerikan suomalaisten vierailu, 22.6.1921.

⁷⁸ Pollari 2011, 55–59.

⁷⁹ Kostiainen 2000.

⁸⁰ Kanadan metsäkämpiltä.(Pari kirjettä Tokoilta), SS 19.2.1921; Oskari Tokoi Kanadan oloista, SS 10.6.1921; Elintaso Kanadassa, SS 10.8.1921.

⁸¹ Esim. Huomioita, US 13.2.1921; Avoin kysymys yliopistoviranomaisille, US 13.4.1921; Ed. Perälän Amerikan-matka, US 14.8.1921.

Rauanheimo. Kirjailijana ja toimittajana maisteri Rauanheimo käsitteli paljon siirtolaisuuteen ja siirtolaisiin liittyneitä teemoja. Uransa alkuvaiheessa, 1800-luvun lopussa, hän työskenteli suomalaisten siirtolaislehtien toimituksissa Yhdysvalloissa, kunnes palasi Suomeen vuonna 1900. Rauanheimo kuitenkin palasi siirtolaislehdistön pariin, ja vuonna 1921 hän toimi kahden suomalaistaustaisen lehden julkaisijana New Yorkissa, vaikka asuikin Suomessa.⁸² Hänen siirtolaisuutta koskeneet kirjoituksensa, puheensa ja esitelmänsä pääsivät usein *Uuden Suomen* sivuille. Vuoden 1921 siirtolaisten Suomenvierailuun liittyneissä juhlallisuuksissa ja muissa tilaisuuksissa Rauanheimo oli keskeisessä roolissa. Hän toimi esimerkiksi vierailun yhteydessä järjestetyn siirtolaiskongressin puheenjohtajana. Myös Rauanheimon suomalaista siirtolaisuutta käsitelleitä kirjoja mainostettiin lehdessä paljon – usein ylistävien arvioiden kera. Rauanheimon *Uuden Suomen* toimituksessa nauttimasta arvostuksesta kertoo hänen 50-vuotispäivänsä kunniaksi julkaistu onnittelukirjoitus, joka oli omistettu ”lämpimälle isänmaan ystävälle ja herttaiselle, vaatimattomalle ihmiselle”.⁸³

Rauanheimon lisäksi näkyviä transatlanttisia hahmoja *Uudessa Suomessa* olivat esimerkiksi liikemies H.J. Mäki sekä piispa Juho Koskimies. ”Mr. H.J. Mäki” toimi kesän 1921 messuille osallistuneiden amerikansuomalaisten asiamiehenä. Amerikansuomalaista liike-elämää edustanut Mäki lisäsi myös Suomen tunnettavuutta Yhdysvalloissa viemällä ”kotimaata kuvaavan filmi-ohjelman” mukanaan Yhdysvaltoihin. Filmin mainittiin olevan tuliainen amerikansuomalaisille, mutta myös hyvä ”propagandaväline” Suomen tunnettavuuden lisäämiseksi. Syyskuussa Mäki ilmoittikin saaneensa elokuvan esitykseen newyorkilaiseen teatteriin.⁸⁴

Piispa Koskimiestä taas voidaan pitää eräänlaisena uranuurtajana kirkon ulkosuomalais-toiminnan järjestämisessä.⁸⁵ Hän esiintyi Uuden Suomen sivuilla erityisesti vuoden 1921 Amerikan-matkaansa liittyen. *Uudessa Suomessa* matkasta kirjoitettiin kattavasti niin

---

⁸² Rauanheimo toimi Montrealin Suomen pääkonsulina vuodesta 1923 aina kuolemaansa saakka vuonna 1932. Vesikansa, 2000.

⁸³ Amerikan suomalaisten liike-elämästä., US 13.4.1921; Amerikan suomalais vieraamme, US 21.6.1921; Suomalainen Amerikka-romani, US 7.5.1921; Akseli Rauanheimo, US 27.3.1921;

⁸⁴ Amerikan osanotto messuihimme, US 14.6.1921; Suomi-filmi Amerikkaan, US 29.7.1921; Pikku uutisia, US 14.9.1921.

⁸⁵ Mustakallio, 2002.

ennakkoon, sen aikana, kuin sen jälkeenkin.⁸⁶ Ennen lähtöään Koskimies kertoi *Uudelle Suomelle* matkan tavoitteena olevan viedä ”sikäläisille suomalaisille kristityille emämaan kirkon tervehdys”, vahvistaa suomalaiskansallista tietoutta sekä parantaa yhteyksiä siirtolaisten ja Suomen välillä.⁸⁷ Koskimies toimi matkustaessaan itse ”elävänä linkkinä” suomalaisyhteisöjen välillä, mutta myös matkan julkilausutut tavoitteet olivat kotimaan ja amerikansuomalaisten välistä kanssakäymistä kehittäviä.

Jaetussa sosiaalisessa tilassa liikkuneiden henkilöiden lisäksi verkostoilla ja organisaatioilla oli oma roolinsa tuon tilan luomisessa ja ylläpitämisessä. Suomen ja suomalaissiirtolaisten parempiin transatlanttisiin yhteyksiin pyrkinyt, järjestäytyneempi ulkosuomalaistoiminta alkoi kehittyä juuri 1920-luvun alussa, jolloin siirtolaisuus ilmiönä oli jo laantumassa ja sitä koskenut mielipideilmasto lämpenemässä. Jo aiemmin mainittu lehdistön asenteen muutos neutraalimpaan suuntaan oli siis osa laajempaa ajattelutavan muutosta. Yksittäisenä ulkosuomalaistoiminnan syntyhetkenä voidaan pitää vuoden 1921 elokuussa pidettyä siirtolaiskokousta, josta *Uusi Suomikin* uutisoi. Kokouksessa päätettiin, että Suomalaisuuden Liiton alaisuuteen perustetaan erillinen elin hoitamaan siirtolaisasioita. Vuonna 1922 syntyi kokouksen päätöksen mukaisesti Suomalaisuuden Liiton Ulkosuomalaisosasto. Käytännön syistä päätettiin, että amerikansuomalaiset perustaisivat Atlantin toiselle puolen oman järjestönsä. Myöhemmin 1920-luvun aikana syntyi myös joukko muita ulkosuomalaisjärjestöjä.⁸⁸ Tämä uusi kansalaisyhteiskunnan muoto syntyi kuitenkin huomattavan myöhään verrattuna muihin Euroopan maihin.⁸⁹ Esimerkiksi Norjassa perustettiin jo vuonna 1907 Normands-Forbundet, jonka tehtävänä oli kaikkien norjalaisten välisten yhteyksien parantaminen ja norjalaisen kansallistunteen nostattaminen maailmanlaajuisesti. Ruotsissa tavoitteiltaan vastaavanlainen järjestö perustettiin vuosi norjalaista järjestöä myöhemmin.⁹⁰

---

⁸⁶ Esim. Piispa Koskimiehen puheilla, US 16.1.1921; Pikku uutisia. Piispa Koskimies Amerikassa, US 18.5.1921; Hiippak. uutisia, US 6.3.1921; Piispa Koskimies Amerikassa, US 1.6.1921; Piispa Koskimiehen Amerikan-matka, US 23.7.1921.

⁸⁷ Piispa Koskimiehen puheilla, US 16.1.1921.

⁸⁸ Virtanen 1986, 219–222; Amerikan suomalaisten ja Suomen välisten suhteiden järjestäminen, US 24.8.1921.

⁸⁹ Virtanen 1986, 224.

⁹⁰ Olson 2013, ix; Barton 1994, 179; Lovoll 2012, 38.

Myös edellä mainitut, liikemies Mäen ja piispa Koskimiehen kaltaiset, ”elävät linkit” toimivat osana laajempia transnationaalisia verkostoja ja organisaatioita. Nekin nousivat esille lehtien uutisoinnissa. Esimerkiksi H.J. Mäen lisäksi *Uudessa Suomessa* kirjoitettiin laajemmin liike-elämän ylijärjestyksistä verkostoista sekä halusta sellaisten luomiseen. Amerikkalaisten liikemiesten osallistuminen Suomen messuille kesällä 1921 oli kattavasti uutisoitu aihe. Ennen messuja amerikkalaisille liikemiehille järjestettiin kokous, jossa pohdittiin Suomen tarjoamia kaupallisia mahdollisuuksia.⁹¹ Itse asiassa koko siirtolaisten kesäisen Suomen-matkan yksi pääasiallisista tarkoituksista oli ”tuoda tänne Amerikasta mahdollisimman paljon dollareita” ja luoda läheisempää yhteisymmärrystä kummankin mantereiden suomalaisten liikemiesten välille.⁹² Aikaisemmin keväällä maisteri Rauanheimo esitelmöi Helsingin Kauppiain Yhdistykselle suomalaissiirtolaisten menestyksestä Yhdysvaltojen talouselämässä. Rauanheimo perusteli parempien yhteyksien luomisen tärkeyttä muun muassa sen mahdollistamalla kaupallisilla hyödyillä.⁹³ Liike-elämään liittyvät verkostot näyttävästi *Uudessa Suomessa* tärkeänä tekijänä siirtolaisten ja kotimaan välisten yhteyksien ylläpidossa, mutta niiden parantaminen näytti toimivan myös yhtenä motiivina yhteyksien tihentämiselle entisestään.

Mäen edustamiin liike-elämän verkostoihin verrattuna piispa Koskimiehen edustama Suomen evankelis-luterilainen kirkko oli paljon järjestäytyneempi ja vakiintuneempi organisaatio. Koskimiehen lisäksi muitakin kirkon edustajia vieraili Pohjois-Amerikan suomalaissiirtolaisten luona, ja kirkon edustajien läsnäolo vuoden 1921 vierailuun liittyneissä tilaisuuksissa oli vahvaa. Esimerkiksi kesäkuussa uutisoitiin Luodon kirkkoherralle myönnetyn kaksi kuukautta lisää virkavapautta hänen Amerikkaan suuntautuneen saarnamatkansa venymisen vuoksi. Siirtolaisten vierailun yhteydessä taas vietettiin hartaushetki Suomenlinnan kirkossa, ja ylioppilastalolla järjestetyillä päivällisillä pastori Rautanen puhui vieraille siirtolaisuudesta ja sen taustasyistä.⁹⁴ Kirkko ei ollut aktiivinen toimija suomalaisuuden säilyttämisessä ja yhteyksien ylläpidossa vain Suomen päässä. Myös suomalaissiirtolaisten keskuudessa Pohjois-Amerikassa vaikuttaneet luterilaiset

---

⁹¹ Suomen Messut, US 22.5.1921.

⁹² Amerikan suomalaisten vierailumatka, US 15.6.1921.

⁹³ Amerikan suomalaisten liike-elämä, US 3.4.1921. Rauanheimon optimistisuutta toppuutteleva kirje suomalaissiirtolaiselta julkaistiin *Uudessa Suomessa* kuukautta myöhemmin: Suomalaiset liikkeet Yhdysvalloissa ja heidän suhteensa Suomeen, US 15.5.1921.

⁹⁴ Papisto, US 28.6.1921; Amerikan suomalaisten vierailu, US 22.6.1921.

kirkkokunnat ajoivat samoja asioita. Esimerkiksi kirkkokunnista suurimman, vuonna 1890 perustetun Suomi-synodin, tavoitteena oli alusta saakka toimia Suomen kirkon edustajana ja yhdistävänä tahona Atlantin takaisten suomalaisten keskuudessa. Suomi-synodille, ja sen yhteydessä toimineelle Suomi-opistolle, oli myös tärkeää pyrkiä säilyttämään suomalainen kulttuuriperintö siirtolaisten parissa erityisesti suomen kielen ja luterilaisuuden muodossa.⁹⁵

Liike-elämän ja kirkon kaltaiset verkostot ja organisaatiot puuttuvat *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnista käytännössä kokonaan. Uutisointi Pohjois-Amerikan suomalaisista oli kyllä vilkasta, ja se keskittyi pitkälti sikäläisen vasemmiston hajaannukseen sosialidemokraattien puolelle asettuen.⁹⁶ Tämä voidaan nähdä merkinä poliittiseen aatteeeseen perustuvasta verkostosta, vaikka *Uudessa Suomessa* esiintyneiden parempia yhteyksiä koskeneiden konkreettisten tavoitteiden, toimenpiteiden ja ulostulojen kaltaisia kirjoituksia ei *Suomen Sosialidemokratissa* juuri ollutkaan. Selkeiden organisaatioiden ja verkostojen välisten yhteyksien puuttumista kirjoittelusta selittää omalta osaltaan runsaan uutisoinnin aiheena ollut vasemmiston hajaannus. 1900-luvun alun suomalaisessa työväenliikkeessä transatlanttisilla yhteyksillä oli keskeinen ja merkittävä rooli. Rooli ei kuitenkaan palannut ennalleen siirtolaisuuden alkaessa taas kasvaa ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Historiantutkija Tauno Saarelan mukaan tämä johtui osaksi suomalaisen vasemmiston jakaantumisesta sekä Suomessa että Pohjois-Amerikassa. Organisaatioiden hajaannus ja opilliset kiistat mutkistivat yhteistyötä ja yhteyksien ylläpitoa. Tämän lisäksi sisällissota oli jättänyt suuren loven suomalaisen työväenliikkeen henkilöstöön, minkä vuoksi kaikille osaaville ja kyvykkäille toimijoille oli tarvetta Suomessa.⁹⁷ Osa eroista kahden lehden kirjoittelussa selittyy siis niiden kohderyhmien tilanteen eroavaisuuksilla liittyen transatlanttisiin yhteyksiin: valkoisessa Suomessa elettiin kautta, jolloin yhteydet suomalaissiirtolaisiin olivat kasvamassa, kun taas suomalaisen vasemmiston yhteydet Pohjois-Amerikkaan olivat saavuttaneet lakipisteensä jo ennen ensimmäistä maailmansotaa.

---

⁹⁵ Pilli 1983, 20–21, 26–30.

⁹⁶ Esim. Kommunistit hajoittaneet Amerikan suomalaisen sosialistijärjestön, SS 23.2.1921; Kommunistien vastoinkäymiset Amerikassa, SS 24.2.1921; Suomalaisten suuntataistelut Amerikassa, SS 21.5.1921.

⁹⁷ Saarela 2011, 50–51.

Tekemiäni havaintoja on syytä tarkastella aikaisemman suomalaista transnationalismia koskevan tutkimuksen valossa. Peter Kivisto toteaa asiaa käsittelevässä artikkelissaan, että transnationalismi on perinteisesti jaettu kolmeen erilaiseen kategoriaan, jotka melko usein myös sekoittuvat keskenään. Taloudellinen transnationalismi koostuu yrittäjistä, joiden toimintaan liittyvät verkostot ylittävät valtioiden rajat. Poliittinen transnationalismi taas koostuu erilaisista poliittisista toimijoista, joiden tarkoituksena on saavuttaa poliittista vaikutusvaltaa tai valtaa lähtö- tai tulomaissa. Kolmas kategoria on sociokulttuurinen transnationalismi, johon liittyvällä toiminnalla pyritään vahvistamaan lähtömaan kulttuuriperintöä tai muokkaamaan sitä uuteen ympäristöön sopivaksi. Sociokulttuurinen transnationalismi on kategoriaista laajin, ja sitä on useimmiten käsitelty uskonnon näkökulmasta. Näin tekee myös Kivisto tarkastellessaan suomalaisten Pohjois-Amerikan siirtolaisten transnationalistista luonnetta⁹⁸

Kiviston mukaan uskonnollinen transnationalismi oli tärkeä osa suomalaista Pohjois-Amerikan siirtolaisuutta noin kahden vuosikymmenen ajan 1900-luvun alusta 1920-luvulle asti. Merkkejä uskonnollisen transnationalismin heikkenemisestä voidaan kuitenkin nähdä jo 1920-luvun alusta alkaen. Tähän vaikutti siirtolaisuusilmiön heikkeneminen sekä amerikkalaistamispolitiikan vaikutukset amerikkansuomalaisten seurakuntien keskuudessa. Transnationaalinen uskonnollinen tila ei kuitenkaan kokonaisuudessaan hävinnyt. Se vain muuttui pienemmäksi ja merkitykseltään vähäisemmäksi.⁹⁹ Kirkollisten ylijarajisten yhteyksien saama huomio *Uudessa Suomessa* on siis linjassa aiemman tutkimuksen havaintojen kanssa. Kiviston mainitsema heikkeneminen 1920-luvun alussa ei näy uutisoinnissa. Päinvastoin, kirkko näyttäytyi hyvin keskeisenä toimijana transatlanttisten yhteyksien kehittämisessä ja ulkosuomalaistoiminnan alulle panemisessa.

Toinen tärkeä osa-alue *Uuden Suomen* ylijarajaisissa yhteyksissä oli liike-elämälle ja taloudelle perustuneet yhteydet. Toisin kuin uskonnollinen transnationalismi, taloudellinen transnationaalinen sosiaalinen tila ei ollut mitenkään merkittävä. Itse asiassa yrittäjyydelle perustunutta taloudellista sosiaalista tilaa ei Kiviston mukaan ollut Suomen ja amerikkansuomalaisten välillä ollenkaan. Mahdollinen taloudellinen transnationalismi perus-

---

⁹⁸ Kivisto 2014, 298.

⁹⁹ Kivisto 2014, 304–305.

tui Kiviston mukaan suomalaisten tapauksessa ennemminkin työvoiman liikkuvuuteen.¹⁰⁰ Vaikka omien havaintojeni mukaan juuri yrittäjien ylijäräinen toiminta sai *Uudessa Suomessa* paljon huomiota, on muistettava, että suurin osa tästä huomiosta koski nimenomaan *mahdollisuuksia ja pyrkimyksiä* taloudelliseen transnationaaliseen toimintaan. Lisäksi amerikansuomalaisten vierailu ja Suomen messut tekivät amerikansuomalaisten taloudellisen toiminnan ajankohtaiseksi aiheeksi. Huomionarvoista on kuitenkin se, että *Uuden Suomen* uutisoinnin perusteella taloudellinen transnationaalinen sosiaalinen tila näyttäytyi lukijalle keskeisenä ylijäräisenä siltana suomalaisten välillä.

Suomen Sosialidemokraatissa esiintynyt poliittiselle aatteelle perustunut transnationaalinen sosiaalinen tila sen sijaan oli Kiviston mukaan merkittävä juuri suomalaisen työväenliikkeen keskuudessa. Hänen mukaansa poliittinen transnationalismi jatkui toiseen maailmansotaan saakka, jonka jälkeen kiinnostus ja osallistuminen ylijäräiseen toimintaan loppuivat. Kuten edellä on mainittu, muun tutkimuksen mukaan poliittinen transnationalismi hiipui selkeästi jo ensimmäisen maailmansodan ja Suomen sisällissodan jälkeen. Kiviston mukaan taas poliittiset tapahtumat Suomessa – erityisesti sisällissota ja sen jälkipyykki – muodostivat poliittisen transnationaalisen tilan, jossa yhdistyivät sosialismin kansainvälisyys ja kansalliset lojaliteetit. Kivisto toteaa myös amerikansuomalaisen ja suomalaisen vasemmiston olleen hyvin perillä toistensa poliittisista tilanteista. Tieto tapahtumista ja ilmiöistä kulki tehokkaasti Atlantin yli.¹⁰¹ *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnista tekemäni havainnot ovat Kiviston näkemyksen kanssa linjassa. Vaikka yhteyksistä ei uutisoitu niin konkreettisesti kuin *Uudessa Suomessa*, oli siirtolaisuusuutisoinnissa tietty aatteellinen sosiaalinen tila läsnä.

Edellä olen käynyt läpi *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa esiintyviä Suomen ja amerikansuomalaisten välisiä transatlanttisia yhteyksiä. Tarkastelun perusteella voidaan todeta, että uutisointi aiheesta jakautui epätasaisesti kahden lehden välille niin määrällisesti kuin laadullisestikin. Verrattuna *Suomen Sosialidemokraattiin* esiintyy *Uuden Suomen* uutisoinnissa selkeästi enemmän Atlantin ylittäviä yksilöitä, verkostoja ja organisaatioita. *Suomen Sosialidemokraatin* uutisointi edustaa enemmän yle-

---

¹⁰⁰ Kivisto 2014, 300.

¹⁰¹ Kivisto 2014, 300–303.

sen tason luokka- ja aatepohjaista solidaarisuutta, kun taas *Uudessa Suomessa* uutisoinnin aiheet tuovat enemmän esiin konkreettisia transatlanttisia siteitä. *Uuden Suomen* konkreettiset siteet liittyvät myös selkeästi valkoisen Suomen keskeisiin piirteisiin, kuten liike-elämään ja kirkkoon. Tällaiset erot kertovat myös transnationaalisten sosiaalisten tilojen välisistä eroista niiden levinneisyydessä sekä organisoitumisen tasossa. *Uuden Suomen* edustaman valkoisen Suomen ja amerikansuomalaisten jakama sosiaalinen tila näyttäytyy lehden uutisoinnin perusteella aktiivisempänä ja tiiviimpänä kuin *Suomen Sosialidemokraatin* lukijakunnan yhteydet Atlantin takaisin suomalaisiin. Uutisoinnin epätasaisuudesta huolimatta on muistettava, että kummankin lehden rooli niiden lukijoiden kuviteltujen yhteisöjen laajentumisissa valtameren ylitse oli keskeinen. Seuraavassa luvussa tarkastelen sitä, mitä nämä kuvitellut yhteisöt olivat ja miten amerikansuomalaiset pyrittiin liittämään niiden osaksi.

3. Kaksi yllirajaista yhteisöä

Uuden Suomen sekä *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa on kaksi erilaista yhteisöä, joiden osana suomalaiset Pohjois-Amerikan siirtolaiset kuvattiin. Tässä luvussa tarkastelen sitä, millä perusteella siirtolaiset nähtiin osana juuri näitä yhteisöjä. Lisäksi tarkastelen tapoja, joilla siirtolaiset liitettiin lehdissä eri yhteisöihin. Ensiksi käyn läpi näitä prosesseja suomalauskansallisen yhteisön kontekstissa, minkä jälkeen siirryn poliittisen yhteisön kontekstiin.

3.1. Laajentunut suomalaisuus – siirtolaiset osana kansallista yhteisöä

Siirtolaisten oman kansallisen kulttuurin ja identiteetin säilyminen oli keskustelunaiheena ja tavoitteena yleinen 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Asiaa pohdittiin niin siirtolaisten itsensä parissa kuin myös lähtömaissa. Siirtolaisten keskuudessa kulttuuriperinteiden säilymistä edesauttaneiden etnisten keskittymien muodostuminen omankielisine kulttuurituotteineen ja -palveluineen oli tavallista. Esimerkiksi ruotsalaisilla ja norjalaisilla siirtolaisilla oli omankieliset kirkkonsa, koulunsa sekä sanoma- ja aikakauslehrensä. Sekä ruotsalaisten että norjalaisten kirkkosynodien yhteydessä toimi collegeja, joissa koulutettiin muun muassa pappeja yhteisöjen tarpeeseen.¹⁰²

Suomalaissiirtolaisetkin kiinnittivät huomiota suomalaisuuden säilyttämiseen jo varhaisessa vaiheessa. Suomalaissiirtolaisten kirkkokunnista suurin, Suomi-synodi, piti pitkään tärkeänä tehtävänään vaalia suomalaista kulttuuriperintöä, jonka keskeisenä osana luterilainen usko nähtiin. Synodin osana toiminut Suomi-opisto oli myös tärkeä osa suomalaisuuden säilyttämistä suomen kieleen ja uskontoon keskittyneellä opetuksellaan.¹⁰³ Muillakin suomalaissiirtolaisten kansalaistoiminnan muodoilla, kuten osuuskunnilla, raittiusseuroilla ja kansallismielisellä Kalevan Ritarit -järjestöllä oli kulttuuria säilöneitä tarkoitusperiä muiden pyrkimystensä lisäksi.¹⁰⁴

Vanhan mantereen puolella taas keskusteltiin siitä, löytyikö kotimaahan jääneiden ja siirtolaisiksi lähteneiden kansalaisten väliltä enää mitään yhtäläisyyksiä.¹⁰⁵ Suomen naapurissa, Ruotsissa ja Norjassa, keskustelu oli vilkasta juuri 1920-luvulla. Aktiivisimmat

---

¹⁰² Rogers 2002 (1991), 170–175.

¹⁰³ Pilli 1983, 23–24.

¹⁰⁴ Kostiainen 1990, 109–112.

¹⁰⁵ Gabaccia, Hoerder & Walaszek 2007.

keskustelijat edustivat useimmin kummassakin maassa konservatiivisempaa oikeistoa kuin vasemmistoa. Keskustelussa korostettiin kielen ja kirkon roolia siirtolaisten kansallisen identiteetin säilymisessä.¹⁰⁶ Yhtäläisyyksistä ei ainoastaan keskusteltu, vaan niitä pyrittiin aktiivisesti ylläpitämään ja luomaan. Norjassa asian kannalta keskeinen tekijä oli ajatus Suur-Norjasta, joka aikalaisten mielissä muodostui kummallakin puolen Atlantia asuvista norjalaisista. Suur-Norjan perustana oli jaettu etnisyys, ja kuulumisen kokonaisuuteen määritteli uskollisuus Norjalle ja sen kulttuurisille perinteille. Suur-Norjan konsepti oli keskeinen myös norjalaisen ulkokansalaisjärjestö Normands-Forbundetin toiminnassa, jonka johtoajatukseksi oli kaikkien norjalaisten ylitajaisesti jakama nationalismi.¹⁰⁷ Myös ruotsalaisessa ulkokansalaistoiminnassa ajatus ylitajaisesta nationalismista oli tärkeä. Erään aikalaisen mukaan ruotsalaisilla oli kaksi isänmaata, Ruotsin valtakunta sekä ruotsalainen kansakunta. Jälkimmäiseen kuuluivat pohjoisamerikkalaiset siirtolaiset mutta myös Suomessa ja Virossa asuneet ruotsinkieliset.¹⁰⁸

Uuden Suomen ja *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnin perusteella voidaan sanoa, että Suomessakin oikeisto oli aktiivisempi, mitä tuli keskusteluun suomalaissiirtolaisten kansallisesta identiteetistä ja kansallisen kulttuurin säilymisestä. Oikeistolaisen *Uuden Suomen* asenne näkyi hyvin toimituksen amerikansuomalaisille vieraille osoittamassa tervetuliaiskirjoituksessa:

Tosin Amerikan suomalainen siirtolaisaines ei toki kansana ole muuta kuin osa täällä Suomen niemellä asuvasta kansasta, mutta tunnettua on, että se suurimmilla siirtolaisuusseuduilla on jo niin juurtunut amerikkalaiseen maaperään, että me saamme katsoa sikäläiset suomalaiset kuin veljiksi, jotka ovat rakentaneet itselleen oman talon vanhan sukutalon alueen ulkopuolelle, toisten veljien jäädessä isän asuinsijoille. Ja sitä iloisemmin mielin me, täällä vanhoilla tanhuvilla astelevat lausummekin Teidät, Amerikan suomalaiset, tervetulleiksi, kun me tiedämme että Te olette säilyttäneet suomalaisen kansallisen mielen ja rakkauden isänne maahan, s. o. pysyneet suomalaisina ja samalla kuitenkin luoneet itsellenne aseman siinä

---

¹⁰⁶ Olson 2013, 149; Barton 1994, 119–121.

¹⁰⁷ Olson 2013, viii–ix.

¹⁰⁸ Barton 1994, 179–181.

suuressa mailman sulatusuunissa, joka Pohjoisamerika on suuremmassa määrässä kuin mikään muu paikka maapallolla.¹⁰⁹

Siirtolaisten menestyksestä ja sopeutumisesta uusilla asuinsijoilla oltiin ylpeitä, mutta samalla haluttiin korostaa heidän suomalaisuuttaan ja kuulumistaan kansalliseen yhteisöön.

Arvioitaessa kansallisten piirteiden säilymistä huomion kohteet olivat *Uudessa Suomessa* samat kuin ruotsalaisessa ja norjalaisessa keskustelussa: kirkko ja kieli. Suomen kielen tila oli aiheena esimerkiksi piispa Koskimiehen Amerikan-matkastaan kirjoittamassaan raportissa, jossa hän muiden asioiden lisäksi arvioi siirtolaisten suomalaisuuden tilaa. Suomen kieleen liittyen Koskimies kirjoitti, että sen säilyminen oli monen – varsinkin vanhemman – siirtolaisen toive. Hän muistutti kuitenkin, että tarve englannin kielen taidolle kasvoi jatkuvasti, eikä esimerkiksi pelkkää suomea puhuva pappi pystynyt enää hoitamaan kaikkia tehtäviään. Oli väistämätön tosiasia, että nuoriso kommunikoi enemmän ja enemmän englanniksi. Raportissa ei kuitenkaan vaivuttu epätoivoon, vaikka kielestä olisikin todennäköisesti jossain kohtaa luovuttava. Koskimies korosti suomalaisuuden säilymistä ikään kuin syvemmissä muodoissa, kuten ylpeytenä Suomen heimon kuulumisesta.¹¹⁰ *Uudessa Suomessa* julkaistiin myös amerikansuomalaisen kirje, jossa kritisoitiin huonon kielitaidon kanssa siirtolaisiksi lähteneitä suomalaisia.¹¹¹ Suomen kielen heikentynyt asema herätti huolta ja keskustelua suomalaisen kulttuurin heikentymisestä siirtolaisten keskuudessa. Toisaalta suhtautuminen asiaan näyttää olleen käytännönläheinen, ja kielellisen kehityksen suunta hyväksyttiin. Todellisen suomalaisuuden ajateltiin säilyvän kielestä huolimatta.

Kielen lisäksi *Uudessa Suomessa* kiinnitettiin huomiota siirtolaisten kirkolliseen elämään arvioitaessa suomalaisuuden tilaa.¹¹² Kirkko ja suomalaisuus sekoittuivat jo Koskimiehen matkan tarkoituksissa, jotka olivat kirkon tervehdyksen vieminen siirtolaisille, mutta myös ”suomalaiskansallisen tietouden” vahvistaminen.¹¹³ Koskimiehen raportissakin

---

¹⁰⁹ Amerikan suomalaisten saapussa, US 19.6.1921.

¹¹⁰ Amerikan suomalaisten kirkollisista oloista, US 2.8.1921.

¹¹¹ I. Kelo, Kirje Amerikasta, US 20.1.1921.

¹¹² Matka-apurahat, US 11.8.1921.

¹¹³ Piispa Koskimiehen puheilla, US 16.1.1921.

siirtolaisten elämän kirkolliset ja kansalliset piirteet liittyivät vahvasti toisiinsa. Kehueksaan suomalaissiirtolaisten kirkollista elämää ja sen vapaaehtoisvoimin aikaansaatuja saavutuksia piispa antoi niille vahvoja kansallisia merkityksiä:

huolimatta kaikista hämmentävistä sivuvaikutuksista, on Suomen kirkon vuosisatainen työ syvälle Suomen heimoon juurruttanut uskonnon taivaallisen istutuksen. Se oli isien perinnön vaaliminen, joka sai aikaan, että Amerikan vapaissa oloissakin kansalaisillamme ennen pitkää heräsi mieli ja kaipaus, että uskon taivaallisen istutuksen juuria oli lähdettävä jälleen hoitamaan.¹¹⁴

Koskimiehelle luterilainen usko oli elimellinen osa suomalaisuutta, eikä hän ollut ajatuksensa kanssa yksin. Asia nousi esille siirtolaisten Suomen-vierailun yhteydessä pidetyissä juhlapuheissa, joissa pastori Rautanen puolusti siirtolaisten isänmaanrakkauden tasoa muun muassa vetoamalla heidän kirkolliseen järjestäytymiseensä.¹¹⁵ Kirkon liittäminen *Uudessa Suomessa* suomalaisuuteen ei ole ihmeellistä, kun otetaan huomioon lehden rooli sisällissodan voittajien valkoisen Suomen edustajana. Kirkko oli asemoitunut sisällissodan aikana selkeästi valkoisten puolelle, ja siitä tuli sodanjälkeisen valkoisen hegemonian elimellinen osa.¹¹⁶ *Uuden Suomen* sivuilla luterilaisuus oli osa hyväksyttyä suomalaisuutta, joten kirkollisen järjestäytymisen tilaa pidettiin merkinä suomalaisuuden säilymisen asteesta.

Vaikka *Suomen Sosialidemokraattisakin* huomioitiin suomalaissiirtolaiset osana kansallista yhteisöä, eivät kieli ja uskonto saaneet samanlaista huomiota kuin *Uudessa Suomessa*. Esimerkiksi piispa Koskimiehen matkasta ei uutisoitu *Suomen Sosialidemokraattissa* ollenkaan. Suomen kielen tilan saama vähäinen huomio saattaa selittyä sillä, että siirtolaisten kielellinen integraatio uuteen yhteiskuntaan nähtiin vielä luonnollisempaan kehityskulkuna kuin *Uudessa Suomessa*. Auvo Kostiaisen mukaan ainakin amerikkansuomalaiset vasemmistolaiset suhtautuivat konservatiivisempia suomalaissiirtolaisia positiivisemmin amerikkalaistumiskehitykseen. Maltilliset suomalaissosialistit Pohjois-Amerikassa ajattelivat, että sosialismin tulee joka tapauksessa löytää oma amerikkalainen

---

¹¹⁴ Amerikan suomalaisten kirkollisista oloista, US 2.8.1921.

¹¹⁵ Amerikan suomalaisten vierailu, US 22.6.1921

¹¹⁶ Haapala 2009, 17; Siironen 2018, 208.

muotonsa, joten ihmistenkin tulisi sulautua uuteen ympäröivään yhteiskuntaan.¹¹⁷ Kenties tällainen progressiivinen suhtautuminen eli vasemmiston piirissä myös Suomessa.

Kirkollisen elämän ja suomalaisuuden yhteyksistä vaikeneminen selittyy todennäköisesti suomalaisten sosialidemokraattien kielteisellä suhtautumisella kirkkoon instituutioon, eikä niinkään itse kristinuskon vastustamisella. SDP:han ajoi sisällissodan jälkeen uskonnonvapautta eikä ateismia. Uskonnonvapauden nimissä puolueelle oli myös tärkeää erottaa kirkko ja valtio institutionaalisesti toisistaan. SDP:n piirissä ei hyväksytty ajatusta evankelis-luterilaisesta kirkosta elimellisenä osana suomalaisuutta. SDP:n yhteiskunnallista integraatiota tutkineen Niko Kanniston mukaan tähän kantaan vaikuttivat uskonnonvapauden ihanteiden lisäksi kirkkoinstituution asettuminen valkoisten puolelle sisällissodassa, kirkon kansanvallan vastustus sekä ylipäänsä kirkon kannattama SDP:lle vieras konservatiivinen maailmankatsomus.¹¹⁸

Suomen Sosialidemokraatissa amerikansuomalaisten suomalaisuus ja heidän jakamansa kulttuuriperintö nousi esille *Uutta Suomea* huomaamattomammin asiaa sen enempää alleviivaamatta. Esimerkiksi yhdessä kirjeistään Tokoi kertoi kanadalaiselle metsätyömaalle rakennetusta suomalaisesta saunasta, jossa oli tarkoitus ottaa ”sellaiset joulu-löylyt kuin Jukolan veljekset Impivaaralla”.¹¹⁹ Tulee muistaa myös se, että lehden uutisointi amerikansuomalaisen vasemmiston tilanteesta oli uutisointia nimenomaan *suomalaisen*, valtamerentakaisen vasemmiston tilanteesta.¹²⁰ Amerikansuomalaisen vasemmiston jakaannuttua kommunisteihin ja maltillisempaan siipeen kommunistien tavoitteiden epäonnistumista selitettiin osaksi kommunismin ja suomalaisuuden yhteensopimattomuudella.¹²¹ *Uudessa Suomessa* julkaistut laajemmat suomalaisuuden tilaa ja säilymistä pohtineet kirjoitukset puuttuivat *Suomen Sosialidemokraatista*.

---

¹¹⁷ Kostiainen 1990, 112–113.

¹¹⁸ Kannisto 2016, 491–492.

¹¹⁹ Kanadan metsäkämpiltä. (Pari kirjettä Tokoilta), 19.2.1921.

¹²⁰ Kommunistit hajoittaneet Amerikan suomalaisen sosialistijärjestön, 23.2.1921; Kommunistien vastoin-käymiset Amerikassa 24.2.1921; ”Raivaajan” yhtiökokous Amerikassa, 8.4.1921.

¹²¹ Kommunistien vastoinkäymiset Amerikassa, 24.2.1921; Hajaannus Amerikans suomalaisessa sosialisti-puolueessa, 8.4.1921.

Kielen ja kirkollisen elämän lisäksi ruotsalaisten ja norjalaisten yllirajaisissa kansallisissa yhteisöissä jaetuilla juhlilla ja perinteillä oli suuri rooli.¹²² *Uudessa Suomesakin* uutisoitiin esimerkiksi itsenäisyyspäivän ja Kalevalajuhlien vietosta Atlantin toisella puolella.¹²³ Eniten kirjoitettiin kuitenkin kesän 1921 juhlista ja tapahtumista, joita oli Helsingissä useita amerikansuomalaisten vierailun aikana. Muun muassa siirtolaiskokouksen, yhteissuomalaisen opettajakokouksen ja Kansanvalistusseuran laulujuhlien yhteydessä pidetyissä juhlissa suomalaiset ja siirtolaiset juhlivat konkreettisesti yhdessä. Juhlien ohjelma oli *Uuden Suomen* uutisoinnin mukaan hyvin isänmaallista ja aikakauden porvarilliseen kulttuuriin sopivaa. Juhlien sisältöä kuvattiin kattavasti yksityiskohtaisissa selostuksissa.¹²⁴ Esimerkiksi varta vasten amerikansuomalaisia vieraita varten järjestetyistä kesäkuun 21. päivän juhlallisuuksista kerrottiin, että juhlavieraat lähtivät aamupäivällä Suomenlinnaan ja jo matkan aikana oli orkesteri nostattanut juhlatunnelmaa isänmaallisella musisoinnilla. Perillä Suomenlinnassa kapteeni Hansen esitteli linnoituksen nähtävyyksiä, kunnes pysähdyttiin Ehrensvärdin haudalle. Haudalla pidetyssä puheessa käsiteltiin esi-isien velvoittavaa muistoa. Kierroksen jälkeen pastori piti hartaushetken Suomenlinnan kirkossa ja sotilassoittokunta esitti kirkkomusiikkia. Ennen kaupunkiin paluuta juotiin kahvit upseerikasinolla. Illalla oli Pohjoismaiden Yhdyspankin tarjoama illallistilaisuus Vanhalla ylioppilastalolla. Puheet ja esitykset jatkuivat illallisilla, ja niissä käsiteltiin pääasiassa isänmaanrakkautta sekä suomalaisuutta. Myös siirtolaisten ja vanhan kotimaan väliset yhteydet olivat suosittu aihe. Pastori Rautanen huomauttikin ”tällaisten yhteisten juhlien merkityksestä sillan rakentamistyössä” ja kehui siirtolaisten isänmaanrakkautta. Tilaisuus päättyi Maamme-lauluun.¹²⁵ Selostuksen mukaan juhlan ohjelmassa esiintyi monta valkoiselle Suomelle ja Kokoomuksen pää-äänenkannattajalle keskeistä piirrettä: isänmaallisuus, kirkko, puolustusvoimat, esi-isien ja menneisyyden muisto sekä elinkeinoelämän edustus illallisten tarjoajana. Uutisoinnin idealistisuus korostuu tarkasteltaessa sitä *Suomen Sosialidemokraatin* muodostamaa kontrastia vasten.

---

¹²² Olson 2013, 164–188; Barton 1994, 118.

¹²³ I. Kelo, Kirje Amerikasta, US 20.1.1921; Kalevalaseuran vuosikirja, US 13.2.1921.

¹²⁴ esim. Yhteistunto, - isänmaa., US 28.6.1921; Laulujuhlain päättäjäsillanvietto ylioppilastalolla, US 28.6.1921; Kalevalatalo-juhla Munkkiniemessä, US 30.6.1921; Yhteissuomalainen koulukokous, 21.6.1921.

¹²⁵ Amerikan suomalaisten vierailu, US 22.6.1921.

Suomen Sosialidemokraatissakin kyllä uutisoitiin kesän juhlista, joihin amerikansuomalaiset vieraat ottivat osaa. Lehtien aihetta koskeneessa uutispolitiikassa oli kuitenkin selkeä ero. Siinä missä *Uuden Suomen* jutut juhlista olivat hyvin kattavasti kuvailevia seloituksia, *Suomen Sosialidemokraatin* uutisointi taas oli luonteeltaan useimmiten hyvin toteavaa ja puhtaan informatiivista. Kuvaavaa on se, mitkä asiat uutisoinnista pudotettiin pois. Esimerkiksi yhteissuomalaisesta koulukokouksesta tyydyttiin toteamaan lähinnä mitä tapahtui ja ketkä puhuivat. *Uuden Suomen* uutisessa tarkasti kuvailut puheet sukulaiskansoista, heimoaatteesta ja amerikansuomalaisten isänmaan rakkaudesta eivät saaneet *Suomen Sosialidemokraatissa* samanlaista huomiota.¹²⁶ Yllä esitetty *Uuden Suomen* yli palstan mittainen kuvaus siirtolaiskokouksen amerikansuomalaisille vieraille järjestetyistä juhlallisuuksista korvautui *Suomen Sosialidemokraatissa* seitsemän rivin uutisella. Uutisen lopuksi todettiin, että Yhdyspankin illallisilla ”m.m. pidettiin joukko puheita.”¹²⁷ *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa ei tuotu *Uuden Suomen* lailla esille juhlallisuuksien ohjelman isänmaallista luonnetta. Myöskään puheita, joissa korostettiin siirtolaisten isänmaanrakkautta ja suomalaiskansallista henkeä, ei selostettu samalla tarkkuudella kuin *Uudessa Suomessa*.

Lehtien juhlintaa koskevan uutispolitiikan erot selittyvät osaksi tarkastelemalla juhlien merkitystä sotienvälisessä yhteiskunnassa. Sotienvälisen ajan ryhmäkokemuksia tutkinut Tuomas Tepora on tuonut esille juhlien roolin sisällissodan jälkeisen yhteiskunnallisen koheesion luomisessa. Teporan mukaan ”selkeän idealistisella kansallisella symboliikalla ja siihen liittyvillä juhlilla ja myyteillä” oli tärkeä rooli voittajien Suomen taistelussa sisällissodan muiston yhteiskuntaa hajottavan luonteen uhkaa vastaan. Ilosanomaa keskittyvällä muistokulttuurilla pyrittiin pitämään ikävät asiat yhteiskunnallisen heräämisen tieltä pois.¹²⁸ Myös Derek Fewster on tuonut väitöskirjassaan esille juhla-kulttuurin merkityksen valkoisen Suomen sotienväliselle nationalistiselle projektille. Esimerkiksi Kansanvalistusseuran (KVS) laulujuhlien yksi julkilausutuista tavoitteista oli kansallishengen herättäminen. Sisällissodan jälkeen KVS:n laulujuhlat siirtyivät selkeästi

---

¹²⁶ Yhteissuomalainen koulukokous., SS 21.6.1921. vrt. Yhteissuomalainen koulukokous, US 21.6.1921.

¹²⁷ SS 22.6.1921

¹²⁸ Tepora 2011, 129.

osaksi valkoisen Suomen kulttuurista sfääriä.¹²⁹ Amerikansuomalaisten vieraiden liittämisen osaksi kansallismielistä juhlintaa voidaan siis tulkita pyrkimykseksi liittää heidät osaksi valkoisen Suomen kansallista yhteisöä. Ei siis liene ihme, että *Uusi Suomi* tämän valkoisen Suomen edustajana toi juhlinnan isänmaallisen luonteen esille *Suomen Sosiaalidemokraattia* useammin ja yksityiskohtaisemmin.

Jaetun kulttuurin ja yhteisten juhlien lisäksi *Uusi Suomi* uutisoi yhteisistä projekteista, joiden vaikutus tai pyrkimys liittyi siirtolaisten liittämiseen osaksi kansallista yhteisöä. Esimerkiksi kesän 1921 messut amerikansuomalaisine osastoineen oli tällainen projekti. Toinen ajankohtainen projekti vuonna 1921 oli Kalevala-talon rakentaminen. Munkkiniemeen suunniteltu Kalevala-talo oli lopulta suunnitelman tasolle jäänyt unelma, jonka Eliel Saarinen ja Kalevalaseura julkistivat vuonna 1921. Talo oli tarkoitettu tutkimuslaitokseksi, jossa olisi ollut taidegalleria, konserttisali, museo, elokuvateatteri sekä työhuoneita taiteilijoille. Tämän lisäksi rakennuksessa olisi ollut hautapaikat tuleville suurille suomalaisille. Rakennuksen oli tarkoitus olla muutakin kuin tieteen ja taiteen kohtaamispaikka. Noin 190 metriä leveä ja 250 metriä pitkä rakennus 80-metrisine torneineen oli tarkoitettu tietynlaiseksi äärimmäiseksi suomalaisuuden symboliksi.¹³⁰ Tähän projektiin haluttiin myös suomalaissiirtolaiset mukaan.

Uusi Suomi uutisoi kesäkuun 30. päivänä Kalevalaseuran kaksi päivää aikaisemmin pitämästä juhlatilaisuudesta, jossa oli paikalla niin Suomessa vierailleita amerikansuomalaisia kuin unkarilaisia ja virolaisiakin vieraita. Suomen kielen ja kirjallisuuden professori E.N. Setälä¹³¹ esitteli puheessaan suunnitteilla olleen Kalevala-talon suurta merkitystä suomalaisille ja suomalaisuudelle. Setälä puhui vastaavasta unkarilaisesta hankkeesta, joka oli tarkoitus toteuttaa kokonaan amerikanunkarilaisin varoin. Tätä hän ei kuitenkaan amerikansuomalaisilta vaatinut, vaan korosti yhteistyön merkitystä hankkeessa: ”näin toteutettuna Kalevalatalo samalla olisi Suomen ja Amerikan suomalaisten yhteyden ja yhteistunnon eduskuvana”. Setälä myös ilmaisi varmuutensa siitä, että siirtolaiset tuntevat aina juuriensa olevan Suomessa. Amerikansuomalaisten edustaja, neiti M. Perttula ei halunnut luvata liikoja koskien projektia, mutta kertoi tällaisten pyrkimysten

---

¹²⁹ Fewster 2006, 288–289.

¹³⁰ Fewster 330–333, 2006.

¹³¹ Emil Nestor Setälä toimi vuonna 1921 myös *Uuden Suomen* vakinaisena avustajana, ja hänen nimensä mainittiin lehden etusivulla päätoimittaja E. Nevanlinnan lisäksi.

aina herättävän amerikansuomalaisissa vastakaikua. Samansuuntaisesti puhui myös Kalevalan Ritarien puolesta K.V. Arminen.¹³² Projektia ympäröinyttä kansallismielistä ilmapiiriä hyödynnettiin amerikansuomalaisten suomalaisuuden korostamisessa, mutta yhteisen projektin ajateltiin konkreettisemminkin liittävän heidät osaksi kansallista yhteisöä. Tämän lisäksi yhteistyönä toteutettu Kalevala-talo ei olisi symboloinut ainoastaan suomalaisuutta, vaan myös Atlantin erottamien suomalaisyhteisöjen yhteenkuuluvuutta.

Kalevalan rooli suomalaisessa sotienvälisessä kansallisessa projektissa liittyi vahvasti myös heimoaatteeseen. Ajatus Suomen heimosta, sen uljaasta menneisyydestä ja siihen liittyvästä rodullisesta aspektista oli keskeinen osa suomalaisuuden ja suomalaisen kansallisen identiteetin luomista.¹³³ Atlantin takaisia suomalaisia käsiteltiinkin *Uuden Suomen* uutisoinnissa osana kansallista yhteisöä mutta myös osana laajempaa Suomen heimoa. Esimerkiksi piispa Koskimies korosti raportissaan suomalaissiirtolaisten kuulumista Suomen heimoon sekä heidän sisäistä heimotunnettaan.¹³⁴ Kesällä 1921 asia oli erityisen ajankohtainen, koska amerikansuomalaisten vierailun kanssa samaan aikaan Suomessa oli myös yhteissuomalainen koulukokous, jonka vieraaksi oli saapunut unkarilaisia ja virolaisia heimokansojen edustajia. *Uudessa Suomessa* tätä sukulaiskansojen opettajien tapaamista verrattiin ”Kalevalan vanhojen laulajien” kohtaamiseen.¹³⁵ Heimokansojen edustajien ja amerikansuomalaisten samanaikaista vierailua taas verrattiin sukukokoukseen, jossa ”mailman toisistaan eroittamat sukulaiset palauttavat mieliinsä yhteisiä lapsuusvuosien rakkaita sukumuistoja ja kertoilevat toisilleen elämänsä myöhäisempien vuosien muistoja”. Kirjoituksessa todettiin, että siirtolaisten osanotto ”sukukokoukseen” ”täydentää mailman ääriin hajaantuneen sukumme edustusta”.¹³⁶ Suomen-sukuisia kansoja koskevan kirjan taas todettiin olevan ajankohtainen, ”pääkaupunkiimme kun on kokoontunut heimoveljiämme eri maista, Unkarista, Virosta, Venäjältä ja vieläpä Amerikastakin”.¹³⁷ Myös Akseli Rauanheimon kirjojen mainosten yhteydessä

---

¹³² Kalevalatalo-juhla Munkkiniemessä, US 30.6.1921.

¹³³ Fewster 2006, 396; Kemiläinen 1993, 358.

¹³⁴ Amerikan suomalaisten kirkollisista oloista, US 2.8.1921.

¹³⁵ Terve tultua!. US 19.6.1921.

¹³⁶ Amerikan suomalaisten saapuessa., US 19.6.1921.

¹³⁷ Uno Holmberg, Suomensukuiset kansat, US 26.6.1921.

tuotiin esille siirtolaisten rooli osana suomalaista heimoa. Esimerkiksi Uuteen maailmaan -teoksen todettiin mainoksessa olevan ”suomalainen heimokirja, heimon yksilöitten kärsimyksistä, taisteluista ja voitoista vieraalla kamaralla”.¹³⁸ Helsingin Kansallisseuran illanvietossa pidetyssä puheessa heimoaate ja siirtolaiset yhdistyivät, kun puhuja kritisoi suomalaista kansallistunnetta liiallisesta rajallisuudesta, koska sen ulkopuolelle jäivät usein esimerkiksi itäkarjalaiset ja ”etuvartijamme Amerikassa”.¹³⁹ *Uuden Suomen* kirjoittelun perusteella voidaan todeta, että heimokansojen edustajien ja amerikansuomalaisten samanaikainen läsnäolo teki suosituksi tavan liittää nämä kaksi ryhmää samaan diskurssiin. Siirtolaisista puhuttaessa ajatus Suomen heimosta levisi Atlantin toisellekin puolelle. Tässäkin tapauksessa kahden tarkasteleman lehden uutispolitiikka erosivat toisistaan.

Heimoaate kyllä näkyi *Suomen Sosialidemokratinkin* uutisoinnissa, ja se näyttää olleen pääasiallisesti hyväksytty konsepti. Esimerkiksi uutisessa KVS:n laulujuhlista puhuttiin virolaisista ja unkarilaisista vieraista yleisesti heimokansojen edustajina. Virolaisen ministerin viittaus ”heimomme mahdollisuuksiin luoda maailmaan uusi sivistysajatus rikkaan kansanrunous- ja sävelmäaarteistomme pohjalta” pääsi myös mukaan selostukseen juhallisuuden kulusta.¹⁴⁰ Toisaalta uutisointi heimoaatteen kannalta tärkeimmästä kesän 1921 tapahtumasta, yhteissuomalaisesta koulukokouksesta, oli huomattavasti *Utta Suomea* suppeampaa.¹⁴¹ *Uudessa Suomessa* esiintyneiden kirjoitusten ja selostusten kaltaisia juttuja, joissa amerikansuomalaisia käsiteltiin osana Suomen heimoa, ei esiintynyt *Suomen Sosialidemokratissa*. Negatiivisemmassa ja ivallisessa valossa heimoaate käsiteltiin Sasu Punasen pakinassa, jossa heimokansojen vierailua käsiteltiin osana valkoisen Suomen ”voittoisissa vapaustaisteluissa” hankittujen ”suunnattomien sotasaaliiden” esittelyä.¹⁴² *Suomen Sosialidemokratin* suhtautumisen erilaisuuden ja monisävyisyyden saattaa selittää heimoaatteen tietynlainen muutoksen suunta vuonna 1921.

---

¹³⁸ US 11.8.1921; US 14.5.1921; US 7.5.1921.

¹³⁹ Pikku uutisia, US 20.11.1921.

¹⁴⁰ Kansanvalistusseuran XVII yleiset laulu- ja soittojuhlat, SS 27.6.1921.

¹⁴¹ Yhteissuomalainen koulukokous., SS 21.6.1921; Yhteissuomalainen koulukokous, US 21.6.1921.

¹⁴² Sasu Punanen, Helsingin hyörinästä., SS 22.6.1921.

Heimoaate ei ollut suomalaiselle vasemmistollekaan vieras, ja esimerkiksi sisällissodan aikaisen Kansanvaltuuskunnan Suur-Suomi-tavoitteet olivat ainakin muodollisesti elossa vielä 1920-luvulla.¹⁴³ Vuonna 1921 heimoaate oli kuitenkin jo muokkautumassa Suomen valtiollisten rajojen sisäpuolella keskeiseksi osaksi nimenomaan valkoisen Suomen aatteellista perustaa.¹⁴⁴ 1800- ja 1900-lukujen taitteen ihanteiden sävyttämä akateeminen ja taiteellinen karelianismi oli vallankumousvuosien 1917–1918 jälkeen muokkautumassa kohti pragmaattisempaa Suur-Suomi ajattelua, johon liittyi enemmän taloudellisia ja suurvaltapoliittisia tekijöitä. Vaikka esimerkiksi mielikuviin Itä-Karjalasta liittyi vieläkin paljon romanttista ihanteellisuutta, oli luonnosta inspiroitunut taiteilija tekemässä tilaa suomalaiselle heimosoturille.¹⁴⁵ Erityisesti vuosien 1918 ja 1922 väliset aseelliset konfliktit, niin kutsutut heimosodat, liittivät heimoajattelun osaksi valkoisen Suomen kulttuuria ja tekivät siitä vieraamman tämän kulttuurin ulkopuolisille. Heimoretket olivat usein olleet tietynlaista jatkoa sisällissodalle, kun valkoisen Suomen heimosoturit taistelivat rajan takana suomalaisia punapakolaisia vastaan.¹⁴⁶ Retkien osanottajat olivat usein sisällissodan valkoisia veteraaneja tai suojeluskuntanuorukaisia, jotka kokivat jääneensä paitsi sisällissodan taisteluista. Retkillä kaatuneet pyrittiin hautaamaan kotiseutujensa multiin samanlaisin kunnianosoituksin kuin sisällissodankin kaatuneet. Samanlaiset muistojuhlat liittivät heimoretket ja niillä kaatuneet osaksi valkoisen Suomen sisällissodan muistoperinnettä ja uhrikertomusta.¹⁴⁷ Tämä heimoaateen vielä vaiheessa oleva siirtymä osaksi sotienvälistä porvarillisnationalistista hegemoniaa näkyy *Suomen Sosialidemokraatin* vaihtelevassa suhtautumisessa aiheeseen. Toisaalta siirtymän selkeys näkyy siinä, miten innokkaasti *Uusi Suomi* toi esille heimoaateetta omassa uutisoinnissaan. Tapa liittää suomalaissiirtolaiset osaksi heimoyhteisöä uutisoinnissa voidaan siis tulkita tavaksi liittää heidät osaksi valkoisen Suomen määrittelemää kansallista yhteisöä.

---

¹⁴³ Kannisto 2016, 405.

¹⁴⁴ Tepora 2014, 114–123; Kannisto 2016, 411–412.

¹⁴⁵ Tepora 2014, 81.

¹⁴⁶ Tepora 2014, 83–86.

¹⁴⁷ Tepora 2014, 86–87, 90.

Uuden Suomen uutisoinnissa annettu huomio siirtolaisten suomalaisen identiteetin ja kulttuurin säilymiselle oli selkeästi runsaampaa kuin *Suomen Sosialidemokraatissa*. Uutisoinnin perusteella voidaan myös todeta, että se suomalaiskansallinen yhteisö, jonka osana siirtolaiset *Uuden Suomen* mukaan nähtiin, oli sisällissodan voittajien valkoinen suomalaisuus. Mika Siironen mukaan sanomalehdet olivat tärkeä osa valkoisen Suomen niin kutsuttua moraalisaätelykoneistoa, jonka pyrkimyksenä oli asettaa normit kulttuuriselle ja poliittiselle hyvälle ja pahalle, sallitulle ja kielletylle. Yksi tällainen normi puhumiselle ja olemiselle oli kaiken läpäisevä isänmaallisuus, johon kuului esimerkiksi keskeisten valkoisten symbolien hyväksyminen ja kristillis-siveellinen käyttäytyminen.¹⁴⁸ Tämän vuoksi amerikansuomalaisten liittäminen näiden normien mukaisiin juhliin ja projekteihin voidaan mielestäni tulkita pyrkimykseksi liittää heidät osaksi valkoisuutta, hyväksytyä kansallista yhteisöä. Lehtien erilaisen uutispolitiikan perusteella taas voidaan väittää *Uuden Suomen* osallistuneen uutisoinnilla tähän pyrkimykseen, kun taas *Suomen Sosialidemokraatti* jättäytyi sen ulkopuolelle.

Jaetut juhlat, projektit ja muut tavat luoda amerikansuomalaisten ja suomalaisten välistä yhteyttä voidaan nähdä myös Faistin teorian mukaisina symbolisina siteinä, jotka ylläpitivät valkoisen Suomen ja siirtolaisten välistä transnationaalista sosiaalista tilaa. Symbolisten siteiden avulla eri puolilla transnationaalista sosiaalista tilaa olevat ihmiset voivat jakaa esimerkiksi merkityksiä, muistoja tai tulevaisuuden näkymiä. Symbolisten siteiden vuorovaikutuksen ei tarvitse olla kasvokkaista, vaan se voi tapahtua myös suuremman ryhmän sisällä.¹⁴⁹ *Uuden Suomen* uutisoinnissa tämä suurempi ryhmä oli suomalaiskansallinen. Koska monet tämän kansallisen ryhmän sisällä tapahtuneista vuorovaikutuksen muodoista olivat valkoisen Suomen arvojen kyllästämiä, olivat myös jaetut merkitykset, muistot tai tulevaisuuden näkymät valkoisen Suomen normien mukaisia. Amerikansuomalaisten ja valkoisen Suomen välinen kuviteltu yhteisö perustui jaetulle kansallisuudelle. Jaettu aatemaailma, valkoisuus, jonka nähtiin kuuluvan suomalaisuuteen, toimi laajenemisen pohjana. Benedict Andersonin mukaan kansallisvaltiot ovat yhteisöinä kuviteltu rajallisiksi. Rajallinen oli myös Atlantin toiselle puolelle laajentunut valkoisen Suomen kansallinen yhteisö. Juuri tämän rajallisuuden vuoksi ylirajaista valkoista

---

¹⁴⁸ Siironen 2012, 208.

¹⁴⁹ Faist 2016, 4.

yhteisöä ei voida pitää puhtaasti kansallisena. Tarkennan tätä ongelmaa seuraavassa alaluvussa, jossa käsittelem siirtolaisia osana poliittisia yhteisöjä.

3.2. Aatteellinen yhteys – siirtolaiset osana poliittista yhteisöä

Amerikansuomalaiset eivät olleet poliittisesti yhtenäinen joukko. Kuten Suomessa, myös amerikansuomalaisten keskuudessa keskeisin jakolinja kulki oikeiston ja vasemmiston välillä. Amerikansuomalaisten kontekstissa puhutaan usein kirkkosuomalaisista, konservatiiveista ja porvareista sekä työväestä, sosialisteista tai vasemmistolaisista.¹⁵⁰ Suomen tapaan nämä ryhmät olivat sisäisestikin jakaantuneita.¹⁵¹ Vasemmistolaiset eivät myöskään olleet mitenkään marginaalinen ryhmä amerikansuomalaisten keskuudessa. Suurin osa siirtolaisista oli taustaltaan työväenluokkaisia, ja merkittävä osa heistä oli erilaisten vasemmistolaisten poliittisten yhdistysten tai järjestöjen jäseniä.¹⁵² Tarkasteluajankohdanani 1920-luvun alussa erilaisten amerikansuomalaisten poliittisten vasemmistojärjestöjen yhteenlaskettu jäsenmäärä oli kaikkien aikojen huipussaan.¹⁵³ Myös muissa pohjoisamerikkalaisissa poliittisissa vasemmistojärjestöissä suomalaissiirtolaiset olivat määräänsä suhteutettuna erittäin aktiivisia toimijoita – erityisesti radikaalimman vasemmiston piirissä.¹⁵⁴

Vasemmistolla oli suuri rooli amerikansuomalaisella järjestökentällä. Työväenliikkeen liittyneet järjestöt olivat kolmas suuri tekijä tällä kentällä raittiusliikkeen ja uskonnollisten ryhmien lisäksi. Myös merkittävällä osuusliiketoiminnalla oli aika ajoin läheiset suhteet työväenliikkeeseen.¹⁵⁵ Erilaisilla kulttuurisen toiminnan muodoilla, kuten teattereilla, kuoroilla tai urheiluseuroilla, oli suuri merkitys siirtolaisten pohjoisamerikkalaiseen yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta, mutta myös suomalaisen identiteetin ja kulttuurin säilymisen kannalta. Työväenliike oli 1900-luvun alusta alkaen merkittävä tekijä tällaisen kulttuuritoiminnan ylläpidossa.¹⁵⁶ Suomalaissiirtolaisilla oli myös oma Työ-

---

¹⁵⁰ Kangaspuro 2012, 19; Kostiainen 1990, 58; Pilli 1986, 120; Pilli 1983, 53–54;

¹⁵¹ Kostiainen 2014, 152.

¹⁵² Pilli 1983, 53.

¹⁵³ Kostiainen 2014, 136.

¹⁵⁴ Kostiainen 2014, 131. Roger Danielsin mukaan stereotypia vasemmistoradikaalista juutalaissiirtolaisesta elää vieläkin vahvana, mutta prosentuaalisesti suomalaistaustaiset olivat paljon radikaalimpia. Daniels 2002, 236.

¹⁵⁵ Kostiainen 2014, 131.

¹⁵⁶ Virtanen 2014, 173; Kangaspuro 2012, 19–20.

väen Opistonsa, joka erosi Suomi-collegesta muun muassa kattavammalla englannin kiel-
len opetuksellaan. Kummankin opiston taustalla vaikutti kuitenkin halu luoda vaihtoehto
amerikkalaiselle koulusysteemille, mikä auttoi osaltaan suomalaissiirtolaisten oman
identiteetin säilymisessä.¹⁵⁷

Työväenluokan ja vasemmiston osuus sekä aktiivisuus suomalaisten siirtolaisten parissa
olivat merkittäviä. *Uuden Suomen* siirtolaisia koskeneessa uutisoinnissa tämä ei juuri-
kaan näkynyt. Kuten edellisissä luvuissa olen esittänyt, keskittyi *Uuden Suomen* uuti-
sointi siirtolaisten osalta lähinnä kirkolliseen elämään ja liike-elämän toimijoihin. Kes-
kustelussa suomalaisen kulttuurin säilymisestä siirtolaisten parissa ei nostettu esille työ-
väenluokkaisten siirtolaisten osuutta asiassa. Kun poliittisten näkemysten eriäväsyy-
destä siirtolaisten parissa kirjoitettiin, nähtiin se selkeästi huonona asiana tai sitä pyrit-
tiin vähätteleämään. Esimerkiksi Suomen New Yorkin -konsulin vuosikertomuksesta nos-
tettiin esille se, että suomalaisten maine sosialismiin taipuvaisina oli halventanut heitä
amerikkalaisten silmissä ja vaikeuttanut heidän pääsyään töihin. *Uuden Suomen* mukaan
vuosikertomuksessa kuitenkin todettiin suurimman osan amerikansuomalaisista – sosia-
listeistakin – olevan rauhallista, ei-kumouksellista väkeä. Toinen tapaus koski presiden-
tin ja eduskunnan Amerikasta saamia nimettömiä kirjeitä, joissa kritisoitiin kärkkäästi
Suomen oloja. *Uuden Suomen* pakinoitsija vihjaili hyvin suoraan, että kirjeet olisivatkin
suomalaisten kommunistien tekemiä ja ne olisi vain kierrätetty Yhdysvaltojen kautta.¹⁵⁸

Uuden Suomen suomalaissiirtolaisia koskevassa uutisoinnissa näkyy kansallisesti kuvitel-
lun suomalaiskansallisen yhteisön rajallisuus: Poliittisen vasemmisto suljettiin yhteisön
ulkopuolelle tai sen merkitystä vähäteltiin. Tällaista uutispolitiikkaa selittää tietysti
osaksi lehden pääasiallisesti porvarillinen kohderyhmä, jota kiinnosti enemmän kirkko ja
liike-elämä kuin työväenluokan järjestöelämä. *Uuden Suomen* keskittymistä lukijakun-
tansa kanssa samanmieliseen siirtolaisväestönosaan voidaan kuitenkin analysoida kuvit-
teellisen yhteisön rajanasettelun perspektiivistä. Sisällissodan jälkeinen valkoisuus, voit-
tajien yhteisöllisyys, perustui tiettyjen arvojen, näkemysten ja diskurssien omaksumi-
selle. Valkoisessa Suomessa myös koko suomalaiskansallinen yhteisö perustui näiden

---

¹⁵⁷ Virtanen 2014, 179–180.

¹⁵⁸ Yhdysvaltain suomalaiset. Suomen Newyorkin-konsulin viime vuoden kertomuksesta, US 17.2.1921; Neekeri, Vähän maailman menosta, US 19.7.1921. Muuten siirtolaisten poliittisuutta koskevaa uutisointia kts. esim. Suomalaisten punaisten toiminta Yhdysvalloissa, US 28.7.1921.

asioiden omaksumiselle, eivätkä sen osaksi mahtuneet arvoiltaan tai poliittisilta mielipiteiltään liian kauas ajautuneet yksilöt tai ryhmät.¹⁵⁹ Kuten Pauli Kettunen on esittänyt, tämä johti työväenluokan eristämiseen ja eristäytymiseen virallisesta Suomesta. Kettusen mukaan sisällissodan voittajien kansakunta syntyi niin, että ”työväenluokka poliittisena subjektina rajattiin tuon kansakunnan ulkopuolelle.” Vaikka ulkopuolisuus poliittisessa järjestelmässä kesti vain hetken, oli se pidempikestoinen ja laajempi yleisessä ”porvarillisessa kansakonseptiossa”.¹⁶⁰ Sotienvälisen ajan suomalainen kansakunta oli siis todellisuudessa hyvin poliittisesti määritelty yhteisö. Sama määrittely ulottui *Uuden Suomen* uutisoinnin perusteella myös Atlantin toiselle puolelle, jonne ylijärjestyksen yhteisöä rakennettiin erityisesti valkoisen Suomen arvot omaksuneiden siirtolaisten kanssa. Valkoisen Suomen transatlanttisella yhteisöllä oli selkeä poliittinen ulottuvuutensa, vaikka yhteydet siirtolaisiin esitettiinkin *Uudessa Suomessa* osana suomalaiskansallista diskursssia ja politiikasta vapaina. Tietyt tapaukset vuonna 1921 pakottivat kuitenkin *Uuden Suomen* käsittelemään suomalaisen yhteiskunnan poliittisia ristiriitoja selvemmin valtarentakaistenkin maanmiesten yhteydessä.

Eniten huomiota saanut tällainen tapaus oli Maalaisliiton kansanedustajan Lauri Perälän Amerikan-matka. Helmikuussa *Uusi Suomi* uutisoi Perälän ilmoittaneen aikaisemmin lähtevänsä pitämään kirjallisia esitelmiä Werner Söderström Osakeyhtiön puolesta. Perälän kuitenkin kerrottiin ryhtyneen ”oman puolueensa agitaattoriksi” ja muun muassa kehottaneen siirtolaisia liittymään Maalaisliittoon, mikäli nämä palaisivat joskus Suomeen. *Uuden Suomen* mukaan Perälä oli myös tehnyt humoristisia ja pilkallisia huomioita liittyen pari vuotta aikaisemmin ratkenneseen hallitusmuotokiistaan ja monarkistisiin näkemyksiin. Perälän tapaukseen liitettiin myös ”ruotsalaisen vasemmiston kuuluisa von Wendt”, joka oli *Uuden Suomen* mukaan samaan aikaan Yhdysvalloissa myöskin levittämässä poliittisia näkemyksiään. Huoli kehityksen mahdollisesta suunnasta ilmaistiin uutisen lopussa:

Puuttuu vielä, että kokoomus, edistys, sosialistit, kristillinen työkansa ja kommunistit lähettävät omat agitaattorinsa sinne eduskunnan luvalla ja

---

¹⁵⁹ Siironen 2012, 208.

¹⁶⁰ Kettunen 1986, 155–156, 232.

edustajan päivärahalla. Silloin on poliittinen Suomi kaikkine riitoineen pienoiskoossa valtameren toisella puolellakin.¹⁶¹

Poliittisten kilpailijoiden Amerikan-matkat, vieläpä eduskunnan kustantamina, aiheuttivat luonnollisesti närkästystä Kokoomuksessa ja sen pää-äänenkannattajassa *Uudessa Suomessa*. Myös Perälän ivalliset kommentit kuningashankkeesta nostattivat ymmärrettävästi negatiivisia reaktioita monarkismin ympärille muodostuneissa Kokoomuspiireissä. Mutta, kuten yllä olevan lainauksen perusteella voidaan päätellä, koski närkästys ylipäänsä siirtolaisyhteisön politisoimista. Perälän maalaisliittolaiset puheenvuorot eivät kuitenkaan olleet kansanedustajan matkan suurin paheksunnan kohde.

Heinäkuun lopussa Perälän Amerikan-matka nousi jälleen keskustelun aiheeksi. *Uudessa Suomessa* uutisoitiin amerikansuomalaisten sanomalehtien tietoihin perustuen, että Yhdysvalloissa matkalla olleella kansanedustajalla olisi ollut mukanaan todistus hänen puolueettomuudestaan sisällissodan aikana. Uutisessa ei arkailtu lehden näkemyksen ilmaisemista, vaikka se tehtiinkin vielä nimiä mainitsematta: ”Ei siinä kyllin, että hän ei ole uskaltanut kapinan aikana ratkaista, laillisenko valtiovallan vai kapinoitsijanko riveihin hän liittyy. Hän pitää vielä sen jälkeen taskussaan todistusta missä tämä värittömyys oikein paperilla vakuutetaan.”¹⁶² Elokuun puolella välissä uutisoitiin tämän kansanedustajan olleen Perälä, ja saman kuun lopussa julkaistiin Perälän oma, asiaa selittävä kirje. Perälän mukaan hänellä oli ollut mukanaan professori V. Voionmaan vakuutus siitä, ettei Perälä ollut ottanut osaa *valkoiseen terroriin*. Kansanedustajan mukaan tämä ymmärrettiin niin, ettei hän olisi ollut ollenkaan osallisena taisteluissa. Kirje ei *Uuden Suomen* toimitusta vakuuttanut. Toimituksen huomautuksen mukaan alun perin häpeä olisi ollut yksinomaan Perälän. Kuitenkin puhuessaan valkoisesta terrorista hän oli ”heittänyt lokaa ei vain itsensä, vaan myöskin sen valkoisen Suomen päälle, jonka politiikkaa hän vieläkin sanoo kannattavansa.”¹⁶³ Keskustelu tapauksesta jatkui pidemmälle syksyyn.

---

¹⁶¹ Huomioita, US 13.2.1921.

¹⁶² Kuka hän on?, US 27.7.1921. Suomalaisen yhteiskunnan ristiriidat näkyivät myös amerikansuomalaisten parissa. Tämän takia ei ollut tavatonta, että Pohjois-Amerikkaan matkustavat suomalaiset pitivät mukanaan arvovaltaa omaavien tahojen kirjoittamia todistuksia, joissa omia sisällissodan aikaisia toimia selitettiin.

¹⁶³ Ed. Perälän Amerikan-matka, US 14.8.1921; Lauri Perälä, ”Edustaja Lauri Perälän Amerikan matka.”, US 31.8.1921.

Uudessa Suomessa julkaistiin asiaa koskeva Yhdysvalloista lähetetty kirje, ja suomalaissiirtolaisten mielipiteisiin vedottiin asiassa – ainakin silloin kun ne olivat linjassa lehden mielipiteiden kanssa.¹⁶⁴

Perälän tapausta koskenut uutisointi toi esille *Uudessa Suomessa* esiintyneen suomalaissiirtolaisiin liitetyn ei-poliittisuuden ihanteen sekä tahdon säilyttää tilanne kuvitellun olotilan mukaisena. Esimerkiksi Akseli Rauanheimo järkeili Perälää puolustaneessa puheenvuorossaan, ettei Perälän Yhdysvalloissa saama suosio olisi ollut mahdollista väitetyn kaltaisella poliittisella sanomalla, sillä suomalaissiirtolaisille ”tuskin mikään on vastenmielisempää kuin Suomen sisäiset puolueriidat.”¹⁶⁵ Tahto säilyttää tilanne kuvitellunlaisena taas näkyi siinä vastarinnassa ja närkästyksessä, jonka Perälän tapaus *Uudessa Suomessa* nostatti. Ensin Perälän tapauksen nähtiin vieneen amerikansuomalaisten pariin porvarillisen politiikan jaon oikeistoon ja keskustaan. Tämä herätti huolen Suomen päivänpolitiikan pikkumaisuuksien leviämisestä kokonaisuudessaan Atlantin toiselle puolen. Selvästi tätä vakavampana rikkeenä nähtiin *Uudessa Suomessa* Perälän mukanaan kantama todistus, jonka tulkittiin kyseenalaistavan koko valkoisen Suomen keskeisen ideologisen pilarin eli ajatuksen sisällissodasta vapaussotana. Toisaalta tämä rike antoi *Uudelle Suomelle* myös mahdollisuuden luoda kuvaa amerikansuomalaisista lehden linjan kanssa samanmielisenä yhteisönä julkaisemalla heidän Perälän toimintaa vastustaneita mielipiteitään. Sitä, miksi Perälä oli nähnyt tarpeelliseksi todistuksen mukaan ottamisen, ei *Uudessa Suomessa* osattu tai haluttu arvailla. Tämä näyttää kuitenkin olleen ilmiselvää *Suomen Sosialidemokraatissa*.

Suomen Sosialidemokraatin suhtautuminen amerikansuomalaisten poliittiseen jakautuneisuuteen ja suomalaisen yhteiskunnan ristiriitojen heijastumiseen Atlantin toisellekin puolelle oli *Uutta Suomea* hyväksyvämpää ja kevyempää. Jo kesäkuussa, ennen Perälän mukanaan kantaman todistuksen paljastumista, käsitteli Sasu Punanen pakinassaan samanlaisia todistuksia ja poliittisia ristiriitoja suomalaissiirtolaisten parissa. Punanen kirjoitti lukeneensa ”porvarin lehdestä”, ettei Yhdysvaltoihin matkustaminen tai siellä oleskelu ollut enää niin mukavaa ”suuntariitojen” takia. Punanen maalaili kirjoituksessaan

---

¹⁶⁴ Vekara, Huomioita., US 27.11.1921; Yleisöltä., US 21.9.1921.

¹⁶⁵ Akseli Rauanheimo, Edustaja Perälän esitelmät Amerikassa, US 13.4.1921.

Yhdysvaltoihin matkustamisesta humoristisen vaikean kuvan, kun matkaa suunnittele-
van piti huolehtia kaikkien mahdollisten todistusten saamisesta:

Niin että suo siellä, vetelä täällä, kun lähdet matkustamaan Amerikkaan.
Niin porvarilla kuin sosialistillakin. Jos saat suojeluskunnan todistuksen,
niin työväenjärjestön todistuksen saanti on hyvin harmaata. Ja jos taas työ-
väenjärjestö todistaa sinut viattomaksi valkoiseen terrorismiin, niin suojelus-
kunnan todistuksen saanti on niin ja näin. Ja molempia todistuksia kuiten-
kin kysytään.¹⁶⁶

Kun Perälän todistuksen aiheuttama kohu alkoi, otti Sasu Punanen sen pakinansa ai-
heeksi. Pakinassaan Sasu Punanen totesi, että ottaessaan todistuksen mukaansa Perälä
toimi vain viisaasti tietäessään, että ”hänen on käännyttävä esitelmissään suomalaisten
työmiesten puoleen, sillä suomalainen asutus Amerikassa on työläisainesta ja ne ovat
lievemmissä tapauksissa sosialisteja, mutta hyvin useissa tapauksissa ihan rämäpäisiä
kommunisteja.”¹⁶⁷ Pakinassa myös naureskeltiin melko avoimesti valkoisen Suomen ar-
vomaailmalle sekä sille särölle, jonka tapaus oli valkoiseen rintamaan lyönyt:

Perälä on, niin kuin näemme, munannut itsensä täydellisesti valkoisen Suo-
men edessä. Katsonut ylen valkoista terroria ja vetänyt sosialistin todista-
jakseen, ettei ole yhtään ihmistä teloittanut, minkä johdosta tulkoon hä-
nen päälleen anathema ja maranatha sekä valtiorikosoikeuden tuomio sit-
ten kun ne taas, sopivan hetken tultua, perustetaan, tuomitsemaan ei ai-
noastaan sosialisteja ja kommunisteja, vaan tasavaltalaismielisiä keskusta-
puoluelaisiakin.¹⁶⁸

Suomen Sosialidemokraatissa ei esiintynyt samanlaista huolta ja närkästystä kuin *Uu-
dessa Suomessa* puhuttaessa suomalaissiirtolaisten poliittisesta jakaantuneisuudesta.
Se oli ikään kuin itsestään selvyys, jota ei yriteltykään peitellä tai kauhistella. Perälän
tapauksen myötä suomalaisen päivänpolitiikan ristiriidat siirtyivät Atlantin toiselle puo-
lelle tavalla, jota *Uusi Suomi* ei voinut ohittaa. Valkoisen Suomen keskustan ja oikeiston

---

¹⁶⁶ Sasu Punanen, Niitä näitä. Matkustusvaikeudet Amerikkaan., SS 4.6.1921.

¹⁶⁷ Sasu Punanen, Niitä näitä. Porvari loukannut toista porvaria., SS 1.9.1921.

¹⁶⁸ Sasu Punanen, Niitä näitä. Porvari loukannut toista porvaria., SS 1.9.1921.

välinen kiista asiasta aiheutti *Suomen Sosialidemokraatissa* ivallista huvittuneisuutta; olihan *Suomen Sosialidemokraatin* toimitukselle ja lukijakunnalle hyvin selvää, etteivät valtameren takaiset suomalaiset olleet mikään poliittisesti yhtenäinen valkoisen Suomen kaukoversio. Poliitiikka ja aate olivat olleet keskeinen osa suomalaisen työväen transatlanttisia yhteyksiä jo pitkään.

Tämä yhteyksien poliittisuus on huomioitu jo aiemmassa tutkimuksessa. Esimerkiksi Peter Kiviston mukaan suomalaisen vasemmiston transnationalismi oli ennen kaikkea poliittista transnationalismia.¹⁶⁹ Tätä transnationalismin poliittisuutta selittää esimerkiksi suomalaisen työväen transatlanttisia yhteyksiä tutkinut Mikko Pollari sillä, että sosialidemokratia oli lähtökohtaisesti ylijäräinen aate, mikä muokkasi työväen suhtautumista nationalismiin. Kansallinen identiteetti ei hävinnyt minnekään, mutta sosialidemokratian aatteen luonnollinen ylijäräisyys toi sen rinnalla toisen mahdollisen identiteetin.¹⁷⁰ Kuten edeltävässä alaluvussa esitin, ei kansallinen aspekti puuttunut kokonaisuudessaan *Suomen Sosialidemokratinkaan* siirtolaisuutisoinnista. Tiheimmän uutisoinnin kohteena olivat nimenomaan suomalaiset siirtolaiset. Kansallisen yhteenkuuluvuuden rinnalla kulki kuitenkin selkeästi vahvempi aatteellinen tai luokkapohjainen yhteenkuuluvuuden tunne. Vuonna 1921 poliittiset tapahtumat niin Suomessa kuin Pohjois-Amerikassakin aiheuttivat sen, ettei uutisoinnissa työväenluokkakaan enää näyttäytynyt eheänä yhteisönä. Aatteellista ja poliittista yhtenäisyyttä keskeisemmäksi uutisaiheeksi nousi hajaannus.

Hajaannuksella tarkoitan niin kutsuttua toista hajaannusta eli kommunistihajaannusta, joka oli meneillään amerikansuomalaisen vasemmiston keskuudessa 1920-luvun alussa.¹⁷¹ Suomalainen Sosialistijärjestö (SSJ) oli jakautunut maltillisempaan ja radikaalimpaan leiriin. Erityisesti suomalaiset Yhdysvaltojen keskilännessä ja läntisissä osissa kannattivat radikaalimpia näkemyksiä. Vuoden 1920 lopussa pidetyssä SSJ:n viimeisessä kokouksessa kommunistisiipi, joka kannatti eroamista Yhdysvaltain sosialistisesta puolueesta, pääsi niskan päälle. SSJ julistettiin itsenäiseksi järjestöksi. Paikallisjärjestöille kuitenkin annettiin valta itse päättää, liittyisivätkö ne uuteen itsenäiseen järjestöön vai

---

¹⁶⁹ Kivisto 2014, 300–304.

¹⁷⁰ Pollari 2012, 63. Kts myös Kauranen & Pollari 2011, 28; Kivisto 2014, 302.

¹⁷¹ Ensimmäisellä hajaannuksella tarkoitetaan 1900-luvun alun tapahtumia, jossa osa amerikansuomalaisesta vasemmistosta liittyi Industrial Workers of the World -järjestöön eli nk. syndikalisteihin. Kero 1997,

jäisivätkö ne osaksi sosialistista puoluetta. Auvo Kostiaisen mukaan tätä järjestön itseenäiseksi julistamista voidaan pitää amerikansuomalaisen kommunistisen liikkeen syntymänä, vaikka virallisesti järjestön tarkoitus olikin aluksi ajaa vain kommunistisia ajatuksia *mukailevia* uudistuksia. Seuraavana vuonna itsenäinen SSJ kuitenkin liittyi uuteen, vastaperustettuun kommunistipuolueeseen.¹⁷² Sosialistien ja kommunistien välisen hajaannuksen myötä syntyi vastakkainasettelu, jossa käytetyt keinot ja retoriikka olivat kärkkäitä ja aggressiivisia.¹⁷³ Määrällisesti kommunistit olivat tässä konfliktissa niskan päällä. Suurin osa paikallisjärjestöistä jäi osaksi kommunistista järjestöä, kun taas loput jäivät Yhdysvaltojen sosialistiseen puolueen jäseniksi tai hajosivat. Kommunistien kannattajakunta keskittyi Keskilämmen alueelle, kun taas Raivaaja-lehden ympärille järjestäytyneet sosialistit vaikuttivat pääasiassa itärannikon osavaltioissa.¹⁷⁴

Tätä hajaannusta seurattiin *Suomen Sosialidemokraatissa* tarkasti. Jos *Uuden Suomen* keskeinen siirtolaisiin liittynyt uutisaihe vuonna 1921 oli amerikansuomalaisten vierailu, niin valtameren takaisen suomalaisvasemmiston hajaannus oli sitä *Suomen Sosialidemokraatille*. Vuoden aikana lehdessä julkaistiin toistakymmentä erilaista kirjoitusta, joissa seurattiin amerikansuomalaisen vasemmiston hajaannukseen liittyneitä tapahtumia. Heti helmikuussa uutisoitiin SSJ:n kokouksesta ja sen seurauksista.¹⁷⁵ *Raivaaja*-lehden hallinnasta käytyä taistelua taas seurattiin keväällä.¹⁷⁶ Läpi vuoden hajaannus ja sen uusimmat käänteet nousivat esille lähinnä selostuksissa, reportaaseissa, pakinoissa sekä kirjeissä, joita lähettivät niin Oskari Tokoi kuin muutkin työväenluokkaiset suomalaissiirtolaiset.¹⁷⁷ Kommunistihajaannusta koskenut *Suomen Sosialidemokraatin* uutisointi ei kuitenkaan ollut puolueetonta.

Suomen Sosialidemokraatti asettui uutisoinnissaan selkeästi amerikansuomalaisten maltillisten sosialistien puolelle. Tämä näkyi esimerkiksi alkuvuoden liian positiivisiksi

---

¹⁷² Kostiainen 2014, 142–143.

¹⁷³ Kero 1997, 101.

¹⁷⁴ N. 180 paikallisjärjestöä liittyi kommunisteihin, n. 60 sosialisteihin ja n. 30 hajosi. Kommunistijärjestöllä oli n. 7000 jäsentä, sosialisteilla n. 3000. Kostiainen 2014, 142–143.

¹⁷⁵ Kommunistit hajoittaneet amerikansuomalaisen sosialistijärjestön, SS 23.2.1921; Kommunistien vastoinkäymiset Amerikassa, SS 24.2.1921.

¹⁷⁶ "Raivaajan" yhtiökokous Amerikassa, SS 8.4.1921; Suomalaisten suuntataistelut Amerikassa, SS 21.5.1921.

¹⁷⁷ Sasu Punanen, Kaapro Jääskeläinen vallankumousliikkeistä?, SS 2.9.1921; Oskari Tokoi Kanadan oloista, SS 10.6.1921; Amerikan kirjeenvaihtaja, Onko Yhdysvallat vallankumouksen partaalla?, SS 18.6.1921.

osoittautuneissa ennustuksissa koskien tapahtumien kulkua. Ensimmäisissä asiaa koskeneissa uutisissa helmikuussa ennustettiin Atlantin takaa saatujen tietojen perusteella, että yli puolet SSJ:n paikallisjärjestöistä jäisivät osaksi sosialistipuoluetta. Itsevarmasti todettiin, että ”kommunistien laskelmat näyttävät pettävän täydellisesti.” Yhdysvalloista saapuneessa kirjeessä todettiin, etteivät suomalaiset ole ”käytännön kommunisteja, vaikka kommunistisia fraaseja ladellaankin niiden muodissa ollessa”. *Uuden Suomen* toimitus oli varma siitä, että suurin osa amerikansuomalaisista työläisistä palaa maltillisen sosialismin kannattajiksi.¹⁷⁸ Vielä huhtikuussakin uutisoitiin, että ”Raivaajan’ edustaman suunnan kannatus on siis ollut erinomaisen suuri”.¹⁷⁹ *Suomen Sosialidemokraatti* maalaili pitkälti *Raivaajan* ja muiden amerikansuomalaisten maltillisten vasemmistolehtien tietoihin pohjautuneella uutisoinnillaan kommunistihajaannuksesta kuvaa, jossa maltillisen osapuolen voitto oli itsestäänselvyys. Kommunistien pyrkimykset nähtiin turhana haihatteluna ja tuomittuina epäonnistumaan.

Kommunistihajaannuksen tiiviistä seurannasta *Suomen Sosialidemokraatissa* tekee merkityksellisempää se, ettei kommunistien ja sosialistien välinen konflikti ollut käynnissä ainoastaan Pohjois-Amerikan suomalaisten parissa. Radikaalin ja maltillisen vasemmiston erkaantuminen toisistaan oli yksi keskeisistä suomalaisen yhteiskunnan sisällissodan jälkeisistä konflikteista. Tämä konflikti, ja kommunismin vastaisuus yleensäkin, oli tärkeä nimittäjä SDP:lle, joten se näkyi luonnollisesti myös puolueen pää-äänenkannattajan uutisoinnissa.¹⁸⁰ *Suomen Sosialidemokraatissa* uutisointi suomalaisten sosialidemokraattien tekemästä pesäerosta täkäläisiin radikaaleihin sekä Atlantin takaisen kommunistien pyrkimysten turhuudesta oli samanaikaista.¹⁸¹

Mikko Pollari on todennut, että aikaisempien 1900-luvun alun työväenliikkeen transatlanttisten opillisten kiistojen käsittely työväenlehdissä loi lukijoille kuvaa kummallakin mantereella samaan aikaan samaan suuntaan liikkuneesta työväenliikkeestä.¹⁸² *Suomen Sosialidemokraatin* kommunistihajaannusta koskevassa uutisoinnissa on samoja

---

¹⁷⁸ Kommunistit hajoittaneet amerikansuomalaisen sosialistijärjestön, SS 23.2.1921; Kommunistien vastoinkäymiset Amerikassa, SS 24.2.1921.

¹⁷⁹ Hajaannus amerikansuomalaisessa kommunistipuoleessa, SS 8.4.1921.

¹⁸⁰ Mickelsson 2015, 70, 432.

¹⁸¹ Suomen vasemmiston hajaannuksen uutisoinnista kts. esim. Työväki vieroksuu kommunisteja & Työväenliikkeen hajoitus tuomitaan Noormarkussa, SS 21.1.1921.

¹⁸² Pollari 2012, 60.

piirteitä. Aatteellisesti omia suosiva uutisointi kommunistihajaannuksesta loi lehden lukijakunnalle kuvaa maltillisen vasemmiston samanlaisesta taistelusta kummallakin puolen valtamerta. Tällä tavoin luotiin käsitystä samanmielisten ihmisten jakamasta transatlanttisesta yhteisöstä. Omien aateveljien menestyksen alleviivaaminen ja keskittyminen maltillisen vasemmiston tietolähteisiin ja kertomuksiin loi yllirajaisesti kuvitellulle yhteisölle myös selkeät rajat. *Suomen Sosialidemokraatin* yllirajaisesti kuviteltu yhteisö oli suomalaisen ja amerikansuomalaisen *maltillisen* vasemmiston jakama.

Suomen Sosialidemokraatin uutisoinnissa esiintynyt transatlanttinen yhteisö rakentui siis ennen kaikkea poliittiselle pohjalle. Tätä yhteisöä rajannut keskeinen konflikti ei kuitenkaan ollut oikeiston ja vasemmiston välinen vuonna 1921. Amerikansuomalaisten konservatiivienkaan tekemisistä ei lehdessä uutisoitu, mutta määrittelevä konflikti *Suomen Sosialidemokraatin* siirtolaisuutisoinnissa oli vasemmiston sisäinen jakaantuminen maltillisiin ja radikaaleihin. Luonnollisestikin maltillista, parlamentaarista integraatiota kannattanutta linjaa edustanut *Suomen Sosialidemokraatti* korosti yhteyksiään amerikansuomalaisiin maltillisiin sosialisteihin. Samanaikainen ja samanlainen vasemmiston sisäinen hajaannus Suomessa vielä korosti tätä oman väristä uutisoitua.

Edellä esittelemieni argumenttien perusteella voidaan todeta, että *Uuden Suomen* sekä *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa esiintyneet yllirajaiset kuvitellut yhteisöt olivat luonteeltaan poliittisia. *Uuden Suomen* tapauksessa yllirajaisia yhteyksiä käsiteltiin ennen kaikkea suomalaiskansallisuuteen sidotuilla retorisisilla keinoin, mutta yllirajaisen yhteisön rajat tekivät siitä poliittisen. Niin kuin kotimaan suomalaisten, myös amerikansuomalaisten kansallisuus yhdistettiin valkoiseen aatemaailmaan ja sen keskeisten elementtien hyväksymiseen. *Uuden Suomen* yllirajaisen kuvitellun yhteisön poliittisuus muodostuikin aatteellisesti siihen sopimattomien suomalaisten ulkopuolelle sulkemisesta. *Suomen Sosialidemokraatin* yllirajaisen yhteisön poliittisuus taas oli julkilausuttua ja itsestään selvää. Työväenliikkeen transatlanttiset yhteydet olivat vanhastaankin perustuneet vähintään yhtä paljon jaetulle aatteelle kuin kansallisuudelle. Vuoden 1921 hajaannus niin suomalaisessa kuin amerikansuomalaisessa vasemmistossa teki *Suomen Sosialidemokraatin* yllirajaisesti kuvitellun yhteisön rajoista entistä pienemmät. Tarkastelemani vuoden uutisoinnissa yhteisön Atlantin puoleinen osa muodostui nimenomaan

maltillisesta vasemmistosta. Rajojen ulkopuolelle jäivät amerikansuomalaisista niin konservatiivit kuin radikaalit kommunistitkin.

Sekä *Uuden Suomen* että *Suomen Sosialidemokraatin* ylijärjestyksen yhteisöjen jakamasta transnationaalista sosiaalisesta tilasta kertoo se, että kummassakin lehdessä reagoitiin Atlantin toisella puolella sattuneisiin ja käynnissä olleisiin tapahtumiin. Faistin mukaan tällainen tapahtumien vaikutusten ylijärjestyksen kertoo sosiaalisen tilan levinneisyyden tasosta.¹⁸³ Levinneisyyden laajuus käy selvemmäksi, kun tarkastellaan kahden lehden siirtolaisuutisoinnin vaikutusta lehtien edustamiin kollektiivisiin identiteetteihin. Tätä kollektiivisten identiteettien suhdetta lehtien siirtolaisuutisointiin käsittelem seuraavassa luvussa.

---

¹⁸³ Faist 2016, 4–6.

4. Siirtolaiset ja suomalaiset kollektiiviset identiteetit

Sekä *Uuden Suomen* että *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa esiintyi piirteitä, joiden avulla amerikansuomalaiset liitettiin osaksi lehden lukijoiden kuviteltua yhteisöä. Kummassakin lehdessä esiintyneillä kuvitelluilla yhteisöillä oli sekä poliittisia että kansallisia piirteitä. Erot lehtien välille muodostuivat siitä, kumpaa piirteistä korostettiin uutisoinnissa enemmän. *Uudessa Suomessa* amerikansuomalaiset liitettiin osaksi kuviteltua yhteisöä korostamalla jaettua kansallisuutta, kun taas *Suomen Sosialidemokraatissa* keskeinen sidosaine oli siirtolaisten kanssa jaettu poliittinen aate. Kummassakin tapauksessa yllärajaesena esitetty yhteisö laajensi lehtien esittämää sosiaalista tilaa Atlantin toiselle puolelle, jolloin tätä tilaa voitiin hyödyntää myös oman identiteetin rakentamisessa. Tässä luvussa tarkastelen tätä siirtolaisuusuutisoinnin ja identiteetin yhteyttä.

Kollektiivisen identiteetin käsitteen kohdalla tukeudun sosiologi W.A. Gamsonin määrittelyyn. Gamsonin mukaan kollektiivisen identiteetin käsite pitää sisällään ajatuksen sosiaalisen ryhmän yhteisiin kokemuksiin ja etuihin perustuvasta identiteetistä. Ryhmän saavutukset koetaan omina saavutuksina, ja yksilön saavutusten nähdään representoivan koko ryhmän ominaisuuksia. Termillä viitataan myös prosessiin, jossa muovataan kuvaa ryhmän olemassaolon syystä sekä sitä, miltä ryhmä haluaa näyttää muiden silmissä. Kollektiivinen identiteetti tarjoaa yhteyden ryhmän sosiaalisen identiteetin ja ryhmän kollektiivisen toiminnan välillä.¹⁸⁴

4.1. Siirtolaiset, suomalaiset ja kansallinen identiteetti

Edellisessä luvussa kävin läpi tapoja, joilla suomalaissiirtolaiset pyrkivät ylläpitämään suomalaista kulttuuria ja identiteettiä. Kulttuurin ja identiteetin säilymiseen vaikuttivat myös yhteydet lähtömaahan. Todennäköisesti selkein esimerkki tästä vaikutuksesta on Kalevan Ritarit. Vuonna 1898 perustettu Kalevan Ritarit oli kaikista amerikansuomalaisista järjestöistä selkeimmin suomalaista kansallismielisyyttä ilmaiseva. Järjestön tarkoituksena oli säilyttää suomalaisia perinteitä, lisätä amerikansuomalaisten välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä kitkeä erilaisia moraalittomuuksia suomalaissiirtolaisten keskuudesta. Vaikka Kalevan Ritarien järjestömalli ja organisaation rakenne kopioitiin Pohjois-Amerikassa yleisiltä salaseuroilta, olivat sen pääasialliset aatteelliset vaikuttimet

---

¹⁸⁴ Gamson 1992.

suomalaisia. Vahvimmin järjestön aatteeseen ja toimintaan vaikuttivat 1800-luvun suomalainen kansallisromantiikka, kalevalalainen mytologia sekä aitosuomalaisuus. Järjestön yllirajaiset siteet yhdistivätkin sen, sekä Kalevan Naiset -nimisen naisosaston, nimen omaan suomalaiseen oikeistoon. Vaikutukseltaan Kalevan Ritarit jäi melko pieneksi, mutta järjestö on hyvä esimerkki yllirajaisten yhteyksien vaikutuksesta kansalliseen identiteettiin amerikansuomalaisten parissa.¹⁸⁵

Aikaisempi tutkimus on osoittanut yllirajaisten yhteyksien merkityksen kansalliselle identiteetille myös muissa maissa.¹⁸⁶ Norjan kontekstissa asiaa tutkinut Daron Olson on todennut, että kun siirtolaisuus ilmiönä oli laantunut, ei siitä puhuminen nostanut esille enää norjalaisen yhteiskunnan vikoja. Tämä mahdollisti siirtolaisuuden näkemisen todisteena Norjan suuruudesta. Norjalaiset oikeisto- ja keskustapuolueet etsivät norjalaisiin liitettäviä hyviä attribuutteja norjalaissiirtolaisten saavutuksista.¹⁸⁷ Olsonin mukaan aikaiskeskustelusta käy ilmi, että transnationaalista sosiaalista tilaa norjalaisten ja amerikannorjalaisten välillä ylläpidettiin osittain siksi, että tilaa käytettiin norjalaisten oman kuvan parantamiseen.¹⁸⁸ Siirtolaisuuden ja ruotsalaisen kansallisen identiteetin suhdetta tutkinut Arnold H. Barton on päätenyt Olsonin kanssa samansuuntaisiin johtopäätöksiin. Bartonin mukaan ruotsalaiset, kirjoittaessaan siirtolaisten menestyksestä, kirjoittivat samalla oman kansansa positiivisista piirteistä sekä ominaisuuksista, jotka olivat mahdollistaneet menestyksen. Samalla pyrittiin kohottamaan ruotsalaisten mainetta ja asemaa maailman kansojen joukossa.¹⁸⁹ Sekä Ruotsissa että Norjassa siirtolaisuus ilmiönä sidottiin maiden viikinki-menneisyyteen, jolla oli kummassakin tapauksessa suuri rooli kansallisessa identiteetissä.¹⁹⁰ Oman aineistoni perusteella tekemät havaintoni kansallisen identiteetin suhteesta siirtolaisiin ja siirtolaisuuteen muistuttavat Olsonin ja Bartonin havaintoja.

---

¹⁸⁵ Kostiainen 1983, 165–169.

¹⁸⁶ Gabaccia, Hoerder & Walaszek 2007; Olson 2013; Barton 1994.

¹⁸⁷ Olson 2013, 149.

¹⁸⁸ Olson 2013, 162.

¹⁸⁹ Barton 1994, 116–117.

¹⁹⁰ Barton 1994, 117; Olson 2013, viii.

Siirtolaisuutisoinnin yhteys kansalliseen identiteettiin näkyy erityisesti *Uudessa Suomessa*, jonka ylirajainen yhteisö oli ennen kaikkea jaetun kansallisuuden idealle perustunut. Vaikka porvarillisen Suomen ulkosuomalaistoiminta ja yhteydenpito amerikkalaisiin olikin alkutekijöissään vuonna 1921, näkyy lehden uutisoinnissa jo tarkasteluvuotenaani piirteitä kansallisen identiteetin kohottamisesta siirtolaisuusuutisoinnin avulla. Seuraavaksi käyn läpi erilaisia tapoja, joilla näin tehtiin.

Uuden Suomen edustaman valkoisen Suomen omakuvan määrittely oli nationalistinen projekti, jossa oma yhteisö esitettiin nationalismille ominaisella tavalla todellisuutta yksinkertaisemmassa ja yhtenäisemmässä muodossa. Sosiologi Kirsti Lempiäinen on todennut, että ”suomalaisuus on kapeasti määriteltynä sinivalloista, luterilaista ja poikkeuksena ruotsinkielistä.”¹⁹¹ Lempiäisen nykyaikainen määritelmä pätee hyvin *Uuden Suomenkin* uutisoinnissa esiin tulleeseen näkemykseen amerikkansuomalaisista. *Uuden Suomen* sivuilla amerikkansuomalaiset näyttäytyivät pääasiallisesti lehden ja sen lukijakunnan kanssa samanmielisenä joukkona, jota eivät vaivanneet suomalaisen yhteiskunnan konfliktit ja eripuraisuudet. Koska yhteydet luotiin oikeastaan kokonaan niin sanottuihin kirkkosuomalaisiin, niin isänmaallisuus ja luterilaisuus korostuivat siirtolaisten ominaisuuksina. Valkoiselle Suomelle, ja erityisesti *Uuden Suomen* edustamalle oikeistoporvarilliselle osalle sitä, nämä ominaisuudet olivat ihanteellisen suomalaisuuden ominaisuuksia. Kirkkosuomalaiset nähtiin *Uudessa Suomessa* osana samaa ylirajasta yhteisöä kuin lehden edustama Suomikin, ja heidän kanssaan jaettiin kollektiivinen identiteetti. Gamsonin kollektiivisen identiteetin määritelmän mukaan siihen kuuluu myös prosessi, jossa muovataan kuvaa, miltä ryhmä haluaa näyttää muiden silmissä. Yksinkertaistamalla ja yhtenäistämällä amerikkansuomalaiset omia ihanteita vastaavaksi ryhmäksi *Uuden Suomen* uutisoinnissa luotiin samalla sitä kuvaa, jolta haluttiin itse näyttää.

Uuden Suomen uutisoinnissa tarkasteltiin siirtolaisten koostumuksen lisäksi heidän saavutuksiaan ja positiivista mainettaan. Yksi tällaisen tarkastelun tapa oli keskittyä suomalaisten siirtolaisten historiaan. Historian käytöllä suomalaiskansallisen identiteetin rakennusaineena oli pitkät perinteet. Asiaa tutkinut Derek Fewster on todennut, että his-

---

¹⁹¹ Lempiäinen 2002, 24–26, 29.

torian käyttö tässä nationalistisessa identiteettiprojektissa hiipui kultavuosisistaan itsenäistymisen jälkeen. Nuorena tasavallassa oli tapana katsoa enemmän eteenpäin kuin menneisyyteen. Vanha kuvasto ja aineisto ei silti hävinnyt mihinkään. Fewster todistaakin väitöskirjassaan, että kansallismielinen uljaan historian luominen jatkui vielä sotienvälisenäkin aikana.¹⁹² Menneisyyden käyttö ei ollut ainoastaan valkoisen Suomen ilmiö. Esimerkiksi SDP:n johto haki historian tulkinnoista vahvistusta omille liberaalin nationalismin mukaisille näkemyksille, joihin kuului tasavallaisen valtiomuodon näkeminen tietynlaisena kansallisenä piirteenä. Motiivina oli osoittaa historian avulla tasavallaisuuden ja demokratian asema osana luonnollista jatkumoa.¹⁹³ Tästä huolimatta siirtolaisten historiallisten menestysten käsittely jakaantui epätasaisesti kahden lehden välille. Kummassakin lehdessä se nousi esille lähestulkoon ainoastaan kirja-arvostelujen kautta. Tällaisia kirja-arvosteluja oli *Suomen Sosialidemokraatissa* vain muutama, kun taas *Uudessa Suomessa* niitä oli useita.¹⁹⁴

Vaikka historiallinen perspektiivi siirtolaisuuteen rajautuikin kirja-arvosteluihin, korvautui juttutyyppeiden kapeus niiden selkeydellä ja ytimekkyydellä. Kirjojen mainoksissa ja arvosteluissa nostettiin esille niiden tarjoamat näkymät suomalaisten uljaaseen menneisyyteen, niin ettei lukijalle jäänyt epäselvyyksiä. *Uudessa Suomessa* julkaistun Akseli Rauanheimon Uuteen maailmaan -romaanin arvostelussa kirjan todettiin tuovan esille uutta historiallista tietoa suomalaisten roolista Amerikan varhaisimpien siirtolaisten joukossa 1600-luvulla. Arvostelun mukaan ”kaiken tämän yläpuolella ja teoksen suurimpana voimana on kirjailijan ehdoton, lämmin, väkevä usko suomalaiseen rotuun ja sen voimaan.”¹⁹⁵ Rauanheimon Meikäläisiä merten takana -teoksesta lukijan saama vaikutelma oli arvostelun mukaan se, että suomalaiset olivat maailman parhaimmista korvenperkauksessa ja uudisraivauksessa, mutta monilla muillakin aloilla oli pärjätty hyvin.¹⁹⁶ *Suomen Sosialidemokraatissa* Rauanheimon teoksen perusteella todetaan uuden tutkimuksen osoittavan suomalaisten olleen ensimmäisiä valkoihoisia, jotka viljelivät

---

¹⁹² Fewster 2006, 312–313.

¹⁹³ Kannisto 2016, 346–352.

¹⁹⁴ esim. US 14.5.1921; Uusia kirjoja, US 30.10.1921; Uusia kirjoja, SS 21.5.1921.

¹⁹⁵ Suomalainen Amerikka-romani, US 7.5.1921.

¹⁹⁶ US 28.9.1921.

maata Pennsylvaniassa, ja Philadelphian kaupungin olevan rakennettu suomalaisten rai-
vaamalle maalle.¹⁹⁷ Mainosten ja arvostelujen perusteella näissä kirjoissa siirtolaisuus
yhdistettiin kansallismieliseen historian luomiseen. Suomalaiset eivät olleet selättäneet
vastoinkäymisiä ainoastaan omalla maallaan, vaan myös valtameren toisella puolella en-
simmäisten eurooppalaisten joukossa.

Siirtolaisten historiallisten saavutusten lisäksi *Uudessa Suomessa* uutisoitiin oman ajan
suomalaissiirtolaisten menestyksestä. Piispa Koskimies kertoi raportissaan ”suomalai-
sen rodun” olevan laajalti tunnettu hyvinä työntekijöinä ja suomalaistaustaisten koulu-
laisten olevan laajalti parhaiden joukossa.¹⁹⁸ Amerikansuomalaisten hyvää mainetta ja
ahkeruutta käsiteltiin myös Suomen New Yorkin -konsulin lausunnossa, jossa kerrottiin
suomalaisten olevan tunnettuja Amerikassa muun muassa ahkeruudestaan, säästäväi-
syydestään ja hyvästä ammattitaidostaan.¹⁹⁹ Laulujuhilla pidetyssä juhlapuheessa sa-
nottiin suomalaisten ahkeruudesta, että sen ovat ”oman kansamme lapset siirtolaisina
valtameren tuolla puolen ovat sitkeällä, lannistumattomalla raadannallaan vahvistaneet
ja julistaneet.”²⁰⁰ Myös Professori von Wendtin luennolla esittämä mielipide suoma-
laisista parhaiten järjestäytyneenä siirtolaiskansana pääsi kyllä *Uuden Suomen* sivuille,
vaikka neljä päivää aikaisemmin oli lehteen lähetetyssä kirjoituksessa kritisoitu hänen
”agitatsioonimatkaansa” Yhdysvaltoihin.²⁰¹ Lisäksi suomalaissiirtolaisten taloudellista
menestystä tuotiin ilmi. Suomalaisten maanviljelijöiden taloudellista merkitystä Yhdys-
valloille korostettiin ja amerikansuomalaisten liikemiesten saavutuksia käytiin läpi.²⁰²
Esimerkiksi H.J. Mäen asemaa yhdysvaltalaisessa liike-elämässä korostettiin, ja hänen
kerrottiin voittaneen ensimmäisen palkinnon ”Chicagossa pidetyissä suurissa ikkunarek-
laami- ja kyltinmaalauiskilpailuissa”.²⁰³

Tämän tyyppisessä uutisoinnissa amerikansuomalaiset nähtiin osana ylijärjestyneen suoma-
liskansallista yhteisöä, jolla oli myös yhteinen kollektiivinen identiteetti. Gamsonin

---

¹⁹⁷ Uusia kirjoja, SS 21.5.1921.

¹⁹⁸ Amerikan suomalaisten kirkollisista oloista, US 2.8.1921.

¹⁹⁹ Yhdysvaltain suomalaiset. Suomen Newyorkin-konsulin viime vuoden kertomuksesta, US 17.2.1921

²⁰⁰ Yhteistunto -isänmaa., US 28.6.1921.

²⁰¹ Prof. von Wendtin Amerikanesitelmä., US 17.4.1921; Lähetettyjä kirjoituksia. Avoin kysymys yliopisto-
viranomaisille, US 13.4.1921.

²⁰² US 2.8.1921; Amerikan suomalaisten liike-elämä. Maist. A. Rauanheimon esitelmästä, US 3.4.1921; US
14.6.1921; Amerikan suomalais vieraamme, US 21.6.1921.

²⁰³ Amerikan osanotto messuihimme. US 14.6.1921.

määrittelyn mukaisesti kollektiivisessa identiteetissä ryhmän saavutukset koettiin omina saavutuksina, ja yksilön saavutusten nähtiin representoivan koko ryhmän ominaisuuksia. *Uuden Suomen* siirtolaisuusuutisoinnin tapauksessa valtameren takaisten saman kuvitellun yhteisön jäsenten saavutukset olivat kaikkien suomalaisten saavutuksia. *Uuden Suomen* uutisointi muistuttaa tältä osin Olsonin ja Bartonin johtopäätöksiä, joiden mukaan Pohjois-Amerikkaan laajentunutta sosiaalista tilaa käytettiin Norjassa ja Ruotsissa kansallisen identiteetin rakentamisessa ja ylläpitämisessä.

Siirtolaisten kanssa jaettua yllärajaista yhteisöä ja kollektiivista identiteettiä hyödynnettiin *Uudessa Suomessa* tavalla, joka voidaan tulkita tavaksi määrittellä omaa identiteettiä. Näissä tapauksissa amerikansuomalaiset nähtiin osana ”meitä” – oman ryhmän jäsenenä. Siirtolaisuusuutisoinnissa oli kuitenkin sellaisiakin identiteettiä rakentaneita piirteitä, joissa amerikansuomalaisille jäi tietynlaisen ulkopuolisen rooli. Esimerkiksi Amerikansuomalaisille vierailijoille järjestetyillä illallisilla pidetty puhe huomioitiin *Uuden Suomen* tapahtumaa koskeneessa selostuksessa. Puhuja muistutti vieraita siitä, että jos he ”löytävät kulttuurimuodon tai tavan, joka heistä tuntuu vanhentuneelta, että he silloin muistavat, että se kuuluu siihen kulttuuriin, jota edustaa ainoastaan yksi kansa maailmassa, Suomen kansa”.²⁰⁴ Siirtolaisten mielipiteillä Koti-Suomesta oli väliä. Puheen tietynlainen epävarmuus ei kuitenkaan ollut läsnä muissa amerikansuomalaisten vieraiden mielipiteitä koskevissa uutisissa. Akseli Rauanheimon totesi siirtolaisten Suomeen paluuta koskeneessa kirjoituksessaan, etteivät toisen polven suomalaissiirtolaiset olleet sanojensa mukaan koskaan nähneet yhtä kaunista maata kuin Suomi. Lisäksi heidän mukaansa viljeltävä maa oli paljon parempaa kuin Amerikassa.²⁰⁵ Suomen messujen kuulumisista kertoneessa uutisessa todettiin, että vierailijoiden mukaan Suomen teollisuus on korkealla tasolla.²⁰⁶ Kotiinsa palaavien amerikansuomalaisten saamasta vaikutelmasta taas uutisoitiin, että ”vanhan kotimaan saavutukset viimeksi kuluneina raskaina aikoina ovat heitä suuresti ilahduttaneet.”²⁰⁷

---

²⁰⁴ Amerikan suomalaisten vierailu, US 22.6.1921.

²⁰⁵ He ovat menneet takaisin. Siirtolaisten yritys asettua kotimaahan., Akseli Rauanheimo, US 23.10.1921.

²⁰⁶ Messut lähenevät loppuaan, US 2.7.1921.

²⁰⁷ Pikku uutisia, US 2.9.1921.

Edellä mainituilla esimerkeillä voidaan olettaa olleen kansallista itsetuntoa parantanut vaikutus. Näissä tapauksissa amerikansuomalaiset eivät olleet täysin saman yhteisön jäseniä kuin kotimaan suomalaiset. Sen sijaan he olivat jossakin määrin ulkopuolisia, minkä vuoksi heidän mielipiteillään vanhasta isänmaasta oli painoarvoa. Nuorelle itsenäistyneelle tasavallalle oli tärkeää näyttäytyä positiivisessa valossa niin muille valtioille kuin vierailijoillekin.²⁰⁸ Tässä osassa *Uuden Suomen* uutisointia amerikansuomalaiset liitettiin osaksi tätä ulkopuolisten arvioitsijoiden ryhmää. Heistä tuli tietynlaisia sisäisiä ulkopuolisia, joiden sanalla näytti olevan ylimääräistä painoarvoa.

Uuden Suomen siirtolaisuusuutisointiin liittyneet kansallisen identiteetin rakennus oli valkoisen Suomen identiteetin rakennusta. Sellaisena se poikkesi muista sotien välisen ajan valkoisen Suomen omakuvan rakentamistavoista. Mika Siiroksen mukaan sisällissodan jälkeisen valkoisuuden luomisessa ja määrittelyssä keskeistä oli peilaaminen toiseen tai viholliseen, joka ensimmäisen tasavallan virallisessa Suomessa oli Venäjä ja kommunismi – kotimainen tai ulkomaalainen.²⁰⁹ *Uuden Suomen* uutisoinnin perusteella näyttää kuitenkin siltä, että puhuttaessa siirtolaisista voitiin keskittyä omiin hyviin attribuutteihin sen sijaan, että oltaisiin projisoitu ei-toivottuja ominaisuuksia toiseen ja näin korostettu omia hyviä ominaisuuksia kautta rantain. Siirtolaiset kollektiivin osana, mutta silti tietynlaisina ulkopuolisinakin, teki heistä hyvän ryhmän omien positiivisten attribuuttien kiinnittämiseksi. *Uudessa Suomessa* esiintynyt ylijäräinen yhteisö oli hyvin yhtenäinen ja homogeeninen konstruktio, jolloin positiivisten piirteiden käsittelyssä ei tarvinnut juuriakaan ottaa huomioon sisäisiä ristiriitoja. ”Me” ja ”he” -asetelma omakuvan luomisvälineenä sen sijaan korostui *Suomen Sosialidemokraatin* poliittisille näkemyksille perustuneessa ylijäräisessä yhteisössä, jota käsittelem seuraavassa alaluvussa.

4.2. Siirtolaiset, suomalaiset ja poliittinen identiteetti

Sekä *Uuden Suomen* että *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa esiintyneet ylijäräisesti kuvitellut yhteisöt olivat poliittisia. *Suomen Sosialidemokraatissa* esiintynyt yhteisö oli avoimesti poliittinen, kun taas *Uudessa Suomessa* esiintynyt yhteisö oli sitä ennen

---

²⁰⁸ Esimerkiksi urheilu saavutukset olivat tärkeitä Suomelle, sillä se oli keino näyttäytyä tasavertaisena ja vahvana suurempien valtioiden rinnalla. Kokkonen 2008, 78–82, 97–103.

²⁰⁹ Siironen 2012, 207–208.

kaikkea rajallisuutensa vuoksi. *Uuden Suomen* uutisoinnissa esiintyneet ylirajaiset yhteydet muodostettiin lähestulkoon kokonaan amerikansuomalaisten konservatiivisten ryhmien, niin sanottujen kirkkosuomalaisten kanssa. Lehdessä esiintyneestä ylirajaisesta kuvittelusta yhteisöstä rajattiinkin ulkopuolelle pitkälti kaikki ne, jotka eivät jakaneet valkoisuuden ihanteita. Kun poliittiset ristiriidat nousivat pinnalle amerikansuomalaisten parissa, oli *Uuden Suomen* reaktio kielteinen. Tästä hyvänä esimerkkinä toimi edeltäneessä luvussa käsitelty kansanedustaja Perälän tapaus. *Uudessa Suomessa* esiintyneen ylirajaisen kuvitteellisen yhteisön Atlantin takaiseen osaan liitetty epäpoliittisuuden ihanne konkretisoitui parhaiten Akseli Rauanheimon kirjoituksessa, jossa hän totesi suomalaisen puoluepolitiikan olevan ”vastenmielistä” amerikansuomalaisille.²¹⁰ Tarkastelemalla tätä epäpoliittisuuden ihannetta *Uuden Suomen* taustalla vaikuttaneiden tekijöiden kontekstissa, se asettuu osaksi kollektiivisen poliittisen identiteetin muodostamisen prosessia.

Kokoomuksen pää-äänenkannattajana *Uusi Suomi* edusti sisällissodan jälkeistä valkoista Suomea ja sen arvoja. Valkoisen porvaririntaman sisäisessä konfliktissa se taas edusti oikeistoporvarillista yhteiskuntanäkemyttä. Pauli Kettusen mukaan tähän näkemykseen kuului ajatus puolueintresseistä jossain määrin hajottavana tekijänä. Oikeistoporvarilliseen käsitykseen kansakunnan kokonaisuuden edusta kuului se, että vahvaa, yhteiskuntaa koossapitänyttä keskusvaltaa pidettiin parempana vaihtoehtona kuin mahdollisesti hajaannusta aiheuttavaa liiallista kansanvaltaisuutta.²¹¹ Aatteellisesti vuoden 1921 Kokoomus oli selkeän konservatiivinen, ja papisto muodosti merkittävän osan puolueeseen liittyneistä sosiaalisista verkostoista.²¹² *Uudessa Suomessa* esiintyneet amerikansuomalaiset vastasivat siis pääasiallisesti lehden ja sen taustapuolueen suomalaista kannattajakuntaa, mutta myös niiden yhteisöä koskeneita ihanteita. Epäpoliittisuuden ja yhtenäisyyden ihanteiden projisoiminen oman ylirajaisen yhteisön pohjoisamerikkalaiseen osaan voidaan tulkita tavaksi vahvistaa omaa poliittista kollektiivista identiteettiä. Amerikansuomalaiset edustivat sellaista poliittista kulttuuria, joka suomalaisille olisi luonnollista ilman suomalaisen yhteiskunnan hajauttavia konflikteja ja ryhmäintressejä. Koska amerikansuomalaiset sidottiin *Uudessa Suomessa* osaksi samaa ylirajaista yhteisöä kuin

---

²¹⁰ Akseli Rauanheimo, Edustaja Perälän esitelmät Amerikassa, US 13.4.1921.

²¹¹ Kettunen 1986, 234–235.

²¹² Mickelsson 2015, 432.

lehden lukijakuntakin, oli amerikansuomalaisten ihanteellisuus osoitus koko kollektiivin poliittisten näkemysten oikeudesta.

Tarkasteltaessa siirtolaisuutisoinnin suhdetta lehtien edustamien ryhmittymien poliittisiin kollektiivisiin identiteetteihin on huomio kiinnitettävä suurimmaksi osaksi *Suomen Sosialidemokraattiin* siitä yksinkertaisesta syystä, että lehdessä esiintynyt yllirajainen yhteisö oli huomattavasti poliittisempi kuin *Uudessa Suomessa* esiintynyt. Luonteensa lisäksi *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnin luoma yllirajainen yhteisö poikkesi *Uuden Suomen* vastaavasta siinä, millä tavalla sitä hyödynnettiin kollektiivisen identiteetin luomisessa. Jos *Uudessa Suomessa* siirtolaiset olivat esimerkki suomalaisten positiivisista ominaisuuksista, niin *Suomen Sosialidemokraatissa* siirtolaisuusuutisoinnilla luotiin kollektiivista identiteettiä toiseuden ja negaation avulla.

Toiseus on konsepti, jonka avulla voidaan ymmärtää tietynlaisten ryhmäidentiteettien syntymistä. Tällöin syntyprosessin keskiössä on vastakkainasettelu jonkin muun ryhmän kanssa. Tämä johtuu siitä, että ideat meistä ja muista syntyvät useimmiten keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa. Joidenkin yksilöiden määrittely osaksi eksklusiivista ryhmää aiheuttaa väkisinkin toisten yksilöiden rajaamisen ryhmän ulkopuolelle. Tällöin syntyy ajatus ryhmän sisäpuolisista ”meistä” ja ryhmän ulkopuolisista ”heistä” – toisista. ”Heistä” muodostuu toinen silloin, kun tietty ihmisryhmä erottaa itsestään ei-toivotuksi kategorisoimansa ominaisuudet ja projisoi ne ulkopuolisiin yksilöihin. Näin luodusta toisesta muodostuu oman ryhmän vastapari, joka edustaa ryhmälle niitä ominaisuuksia, joita ei omassa ryhmässä haluta nähdä.²¹³

Selkein tällainen toinen *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa vuonna 1921 olivat kommunistit. Esitin edellisessä luvussa, miten lehden uutisoinnissa luotiin kuvaa kommunistihajaannuksesta maltillisen vasemmiston voittokulkuna ja kommunistien kanalta hävittynä taisteluna. Tämän lisäksi uutisoinnissa nostettiin esille kommunistien toimintatapojen laittomuus ja epäasiallisuus. *Suomen Sosialidemokraatti* uutisoi esimerkiksi *Raivaajan* yhtiökokouksesta, jossa kommunistien kerrottiin häirinneen kokousta meluamalla ja väkivallalla. Yksityiskohtaisesta selostuksesta välittyi selkeä kuva kommu-

---

²¹³ Vuorinen 2012, 1–3.

nisteista rettelöitsijöinä, jotka ajoivat omaa asiaansa säännöistä piittaamatta ja asiattomuuksiin turvautumalla. Kommunistien toimintaan otettiin kantaa muun muassa seuraavalla tavalla: ”Sillä totta on, ja tunnustettakoon se vilpistelemättä, että aasius ei ole vielä koskaan meidän tuttavapiirissämme puhjennut sellaiseen kukkaansa kuin se puhkesi mainitussa kokouksessa”. Jutussa myös rinnastettiin tapahtumat Suomen tapahtumiin, sillä kommunistien keinojen mainittiin olevan samanlaisia Suomessakin.²¹⁴ New Yorkissa taas kommunistien uutisoitiin pyrkineen ottamaan paikallinen työväentalo haltuunsa, mutta siinä epäonnistuttuaan heidän kerrottiin käyneen aika-ajoin paikalla häiritsemässä ja herjaamassa muita talon käyttäjiä. Kommunistien kerrottiin lisäksi keränneen nimilistaa sosialidemokraateista Quincyssä ja levittäneen tätä listaa työnantajille tarkoituksenaan estää nimettyjen henkilöiden työnteke. Samanlaisia nimilistoja sosialidemokraateista oli uutisen mukaan lähetetty suomalaisille kommunisteille, ”jotta he täällä kotimaassa tiedettäisiin leimata ’työväen pettäjiksi’”.²¹⁵ Amerikansuomalainen kirjeenvaihtaja taas kertoo Suomessakin kiertävien kommunistien levittävän valheita Yhdysvaltojen vallankumouksellisesta tilasta – tahallaan tai tahattomasti.²¹⁶

Kommunistien vallankumouksellisuuteen ja radikaaliuteen puututtiin uutisoinnissa muutenkin. Huhut Pohjois-Amerikkaa uhkaavasta vallankumouksesta ammuttiin lehdessä alas ja nähtiin esimerkkinä kommunistien epärealistisesta haihattelusta.²¹⁷ Kommunistien aatteellista jyrkkyyttä käsiteltiin huumorilla. Esimerkiksi heinäkuussa *Suomen Sosialidemokraatissa* uutisoitiin Pohjois-Amerikasta Suomeen lähetetyistä kommunistilehdistä, joiden vastaanottajan osoitteeksi oli merkitty ”Helsinki, Sweden”. Uutisessa pohdittiin, josko unohtumaan päässeen pääkaupungin tarkistaminen olisi ”liian porvarillinen vaatimus kommunistilehden henkilökunnalle”.²¹⁸ Sasu Punasen pakinassa käsitellään vallankumouksen mahdollisuutta Kanadassa haastatteleamalla Kaapro Jääskeläistä. Haastattelija penäsi kommunistien puolelle asettuneelta työväenliikkeen vaikut-

---

²¹⁴ ”Raivaajan” yhtiökokous Amerikassa, SS 8.4.1921.

²¹⁵ Suomalaisten suuntataistelut Amerikassa, SS 21.5.1921.

²¹⁶ Onko Yhdysvallat vallankumouksen partaalla? Amerikan kirjeenvaihtaja, SS 18.6.1921.

²¹⁷ esim. Oskari Tokoi Kanadan oloista, SS 10.6.1921; Kommunistilehtiemme vallankumousuutiset, SS 21.11.1921.

²¹⁸ Pian unohtavat isänmaansa, SS 8.7.1921.

tajalta vastauksia vallankumouksen ajankohdasta sen vuoksi, että ”tässä taas ei jäisi oikeistolaiseksi ja noskelaiseksi²¹⁹ ja työväenluokan petturiksi sen tietämättömyytensä tähden.”²²⁰ *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnin perusteella muodostui kuva realiteeteista irtautuneista, aatteessaan humoristisen ehdottomista kommunisteista.

Suomen Sosialidemokraatin uutisoinnissa esiintynyt kommunistien toimintatapojen ja aatteen kritisoiminen oli linjassa sisällissodan jälkeisen SDP:n poliittisen identiteetin kanssa. Uudelleenjärjestäytyneen työväenliikkeen johto koostui pääasiallisesti sisällissotaa vastustaneista henkilöistä, joille oli keskeistä sanoutua irti vanhasta vallankumouksen tielle lähteneestä työväenliikkeestä.²²¹ Vuoden 1921 keväällä SDP:n puoluehallitus julistikin kommunismin vastustamisen puolueen tärkeimmäksi tehtäväksi.²²² Erottaminen kommunisteista oli tärkeää myös siksi, että SDP oli sitoutunut parlamentaarisen työn kautta tapahtuvaan vaikuttamiseen ja pyrki myös integroitumaan osaksi suomalaista yhteiskuntaa, jossa vallitsi valkoisuuden hegemonia. Tässä hegemoniassa kommunismi tulkittiin itsenäisyyden ja yhtenäisyyden vastavoimaksi. Niko Kanniston mukaan koko kommunisti-termillä oli valkoisessa Suomessa selkeä epäisänmaallinen konnotaatio ja se liitettiin vieraiksi käsitettyihin arvoihin ja toimintatapoihin. Kanniston mukaan tätä tulkintaa ei SDP:n piirissä nieltä täysin sellaisenaan, mutta käytännössä maltillinen työväenliike mukautui siihen.²²³

Suomen Sosialidemokraatin uutisoinnissa esiintynyt selkeä eronteko lehden edustaman maltillisen vasemmiston ja kommunistien välillä palveli siis kahta tarkoitusta. Ensinnäkin sillä otettiin kantaa vasemmiston sisäiseen hajaannukseen ja siihen liittyneeseen kiivaaseen konfliktiin. Toiseksi sillä viestittiin ulospäin omasta sitoutumisesta lakia noudatta-

---

²¹⁹ Haukkumasanana ”noskelainen” viittaa Gustav Noskeen, Weimarin tasavallan puolustusministeriin, joka virassa ollessaan kukisti kommunistien kapinat rajuin ottein. Radikaalin vasemmiston käyttämänä ”noskelaisella” tarkoitettiin siis maltillisia vasemmistolaisia, jotka veljeilivät porvarien kanssa.

²²⁰ Kaapro Jääskeläinen vallankumousliikkeistä, Sasu Punanen, SS 2.9.1921. Jääskeläinen, oikealta nimeltään August Mäkelä, oli yksi 1900-luvun vaihteen työväenliikkeen johtohahmoista. Erityisesti lehtimiehenä hän vaikutti niin Suomessa kuin Pohjois-Amerikassakin. Venäjän vallankumouksen jälkeen hän siirtyi kommunistien puolelle ja toimi erilaisissa tehtävissä kommunistilehdistön parissa. Kostiainen 2000(17.4.2019).

²²¹ Kannisto 2016, 139–141.

²²² Kannisto 2016, 148.

²²³ Kannisto 2016, 615; 142.

vaan työskentelyyn ja niin sanottuihin kansallisiin toimintamalleihin. Amerikansuomalaiset maltillisen vasemmiston edustajat nähtiin *Suomen Sosialidemokratissa* osana omaa ylirajaista yhteisöä, joiden kanssa jaettiin myös kollektiivinen identiteetti. Alleviivaamalla valtameren takaisten aateveljien hyvää menestystä ja lakia noudattaneita toimintatapoja alleviivattiin samalla myös omaa asemaa maltillisena ja järkevänä osapuolena hajaannuksessa. Amerikansuomalaisten kommunistien laittomien ja epäasiallisten toimintatapojen uutisointi ja rinnastus suomalaisten kommunistien vastaaviin, oli tapa korostaa oman kollektiivin hyviä puolia korostamalla keskeisen toiseuden eli kommunistien huonoja puolia. Huolimatta vasemmiston sisäisen hajaannuksen dominoivasta roolista ei punaisen ja valkoisen Suomen välinen konflikti ollut myöskään unohtunut. Siirtolaisuusuutisoinnilla *Suomen Sosialidemokratissa* luotiin omaa kollektiivista identiteettiä suhteessa valkoiseen Suomeen niin yhteiskunnallisten näkemysten kuin sosialidemokraattisen ”meidän” vastapareillakin.

Siirtolaisuuteen liittyen valkoisen ja punaisen Suomen erilaiset kokemukset yhteiskunnan tilasta nousivat esiin siirtolaisuuskomitean toiminnan myötä. Siirtolaisuuskomitea oli valtion vuonna 1918 asettama komitea, jonka piti selvittää siirtolaisuusilmiön taustoja. Mietintönsä komitea sai valmiiksi vuonna 1924, jolloin Yhdysvaltojen kiristyneet siirtolaislait olivat jo käytännössä lopettaneet suomalaisten merkittävän Pohjois-Amerikan siirtolaisuuden.²²⁴ Vuonna 1921 siirtolaisuuskomitea kuitenkin lähetti kyselyjä erilaisille järjestöille, millä pyrittiin selvittämään näiden näkemyksiä asiasta. Näitä vastauksia käsiteltiin sekä *Suomen Sosialidemokratissa* että *Uudessa Suomessa*. Lehtien käsittelyssä näkyivät selvästi punaisen ja valkoisen Suomen väliset erot. *Suomen Sosialidemokraatti* uutisoi helmikuussa Suomen Rautatieläisten Ammattiliiton kyselyyn antamasta vastauksesta. Rautatieläisten vastaus oli yksiselitteinen: ”Siirtolaisuuden syynä voidaan yleensä pitää sitä turvattomuuden tilaa, mihin yhä keskittyvä kapitalismi painaa palkkatyöväestön”. Esille nostettiin lisäksi huonot palkat, keho ravinto sekä asunto-olot, jotka olivat ”ehkä kehnommat kuin missään muussa maassa”. Suurimmaksi syyksi nostettiin Suomessa harjoitettu poliittinen vaino, joka ajoi työväestön työnhakuun ulko-

---

²²⁴ Kero 1996, 114.

maille. Rautatieläisten mukaan siirtolaisuuden ehkäisemiseksi ”tulisi omistukset järjestää sellaisiksi, että työläinenkin tuntisi tekevänsä työtä myöskin omaksi edukseen, oman tulevaisuutensa turvaamiseksi, eikä yksinomaan työnantaja-kapitalistien rikastuttamiseksi”.²²⁵

Elokuussa *Suomen Sosialidemokraatti* taas uutisoi Työnantajaliiton vastauksesta samaiseen kyselyyn. Uutisen mukaan

lausunnossa polemisoidaan meillä noudatettua verotuspolitiikkaa ja sosialilainsäädäntöä vastaan ja väitetään, että jos sillä alalla tehdyt erehdykset korjataan, niin teollisuutemme kyllä voi tarjota siksi paljon hyväpalkkaista työtä että maamme työkykyisten kansalaisten ei tarvitse lähteä ulkomaille työnetsintään.

Suomen Sosialidemokraatin uutisen mukaan Työnantajaliiton vastauksessa mainitaan agitaatio yhdeksi syyksi kotimaisen työtehon laskuun, kun taas rautatieläisten vastauksessa syyksi nähtiin sosiaaliset ongelmat. Yleisesti ottaen Työnantajaliiton vastaus ei vakuuttanut *Suomen Sosialidemokraattia*: ”mitään ehdotusta siitä, mihin toimenpiteisiin siirtolaisuuden suhteen olisi maassamme ryhdyttävä, ei lausunnossa esitetä”.²²⁶

Kontrasti eri ryhmien välillä käy selväksi, kun tarkastellaan *Uuden Suomen* uutista koskien Suomen Ammattijärjestön antamaa lopullista vastausta. Lehden mielipide kävi selväksi jo uutisen otsikosta, ”Siirtolaisuuden ’vastustamisohjelma’ sekin”. Lyhyessä uutisessa lainattiin Suomen Ammattijärjestön vastausta, joka rautatieläisten vastauksen tapaan keskittyi sosiaalisiin ongelmiin ja poliittiseen vainoon siirtolaisuuden taustasyinä. *Uudessa Suomessa* kannanoton sisältöä ei kommentoitu muuten, kuin toteamalla uutisen lopuksi: ”kuten tunnettua, on Suomen Ammattijärjestö kommunistien käsissä”.²²⁷

Siirtolaisuusuutisointi toimi siis tietynlaisena kanavana tuoda julki omia yhteiskunnallisia näkemyksiään. *Suomen Sosialidemokraatti* toikin omassa kirjoittelussaan selkeästi esille sellaisia näkemyksiä, jotka olivat valkoisen Suomen konsensuksen vastaisia. Tämän lisäksi eroa valkoiseen Suomeen tehtiin samalla tavalla kuin kommunisteihin. Esimerkiksi

---

²²⁵ Siirtolaisuuskysymys, SS 28.2.1921.

²²⁶ Siirtolaisuus Suomesta, SS 1.8.1921.

²²⁷ Siirtolaisuuden ”vastustamisohjelma” sekin., US 23.3.1921.

uutisoidessaan kommunistien häiriköinnistä *Raivaajan* yhtiökokouksessa, *Suomen Sosialidemokraatissa* todettiin Pittsburghin suomalaisen ”porvarillisen aineksen” autta-
neen kommunisteja.²²⁸ Uutisoidessaan kommunistien työnantajille Quincyssä levittä-
mistä sosialidemokraattien nimilistoista, *Suomen Sosialidemokraatti* kirjoitti, että ”tä-
mäkään keino tuskin sentään vetelee, sillä sitä ovat porvaritkin enemmän tuloksetta
käyttäneet.”²²⁹ Kesäkuussa taas Sasu Punanen käsitteli pakinassaan kaikkia niitä juhlia
ja vieraita, joita Helsingissä oli. Pakinassa naureskeltiin niin oikealle kuin vasemmallekin.
Oikeistoa pilkattiin halusta esiintyä sukulaiskansojen silmissä voitokkaina vapaussotu-
reina. ”Bolshevikkejä” Punanen pilkkasi lupauksista maailmanvallankumouksesta, joka ta-
pahtuisi joskus tulevaisuudessa. Kontrastiksi Punanen asetti sosialidemokraattiset nai-
set ja heidän kokouksena, jossa Punanen mukaan pyrittiin oikeasti ratkaisemaan muun
muassa naisia ja lapsia koskevia sosiaalisia ongelmia.²³⁰

Tarve erottautua kommunisteista kulki rinnakkain tarpeen kanssa erottautua valkoi-
sesta Suomesta. Vaikka vasemmiston sisäinen konflikti olikin tärkeässä asemassa SDP:lle
ja sen pää-äänenkannattajalle, ei sisällissodan rintamien muodostama konflikti ollut hä-
vinnyt mihinkään sosialidemokraattien identiteetin osana. Erottautuminen kommuni-
steista oli tärkeää vasemmiston sisäisen kilpailun vuoksi. Kommunistit olivat sosialidemo-
kraattien ideologinen kilpailija, ja ryhmät kamppailivat myös samoista äänestäjistä. Li-
säksi SDP:lle oli tärkeää, että valkoisen Suomen silmissä kommunistit edustivat radikaali-
liutta ja uhkaavuutta, jotta oman puolueen toimintatila säilyisi ja laajenisi.²³¹ Toisaalta
SDP:n suhde valkoiseen Suomeen oli jännitteinen. Kanniston mukaan sisällissodan jäl-
keinen SDP omaksui nationalismin liberaalin version, jossa tasavaltainen hallitusmuoto
oli ”myyttinen, kyseenalaistamaton ja ’luonnollinen’ osa suomalaisuutta.” Valkoisen
Suomen hegemonian vuoksi tasavallan ja tasa-arvon välillä vallitsi kuitenkin ristiriita,
joka oli työväenliikkeen parissa ilmeinen. Maltillisenkin vasemmiston keskuudessa oli il-

---

²²⁸ ”Raivaajan” yhtiökokous Amerikassa, SS 8.4.1921.

²²⁹ Suomalaisten suuntataistelut Amerikassa, SS 21.5.1921.

²³⁰ Helsingin hyörinästä, Sasu Punanen, SS 22.6.1921.

²³¹ Kannisto 2016, 168–169; 139–141; Neuvonen 2018, 180–182.

meistä, että kaikille avoimen julkisuuden ja kaikille tasa-arvoisen oikeuslaitoksen ihanheet eivät toteutuneet valkoisessa Suomessa.²³² Sisällissodan jälkeinen maltillinen vasemmisto näki siis itsensä tietynlaisena keskustana radikaalien kommunistien ja valkoisen Suomen porvarillisen hegemonian välissä.

Tämä omakuva näkyi myös *Suomen Sosialidemokraatin* siirtolaisuusuutisoinnissa. Siirtolaisuuden taustasyitä koskenut uutisointi vuonna 1921 antoi mahdollisuuden ilmaista lehden taustavoiminen ja sen lukijoiden kannattamia näkemyksiä Suomen yhteiskunnallisista oloista. Tällä tavoin lehden kirjoittelussa pyrittiin erottautumaan porvarillisen Suomen näkemyksistä ja tuomaan esille työväkeä koskeneita ongelmia. Eroa porvarilliseen Suomeen sekä kommunisteihin tehtiin myös kommunistihajaannusta koskeneella uutisoinnilla. Amerikansuomalainen maltillinen vasemmisto esitettiin järkevänä, todellisuudessa kiinni olleena ja lakia noudattaneena osapuolena kiistassa, jossa kommunistit – mutta myös porvarilliset amerikansuomalaiset – turvautuivat päinvastaisiin keinoihin. Amerikansuomalainen vasemmisto oli siis vastavoima niin oikeiston sorrolle, kuin myös liialle radikaaliudelle.

Uuteen Suomeen verrattuna, *Suomen Sosialidemokraatissa* siirtolaisuusuutisoinnin avulla tapahtunut kollektiivisen identiteetin rakennus perustui enemmän vastakkainasettelulle. Vasemmiston samanaikainen hajaannus sekä Suomessa että Pohjois-Amerikassa teki kommunisteista siirtolaisuusuutisoinnin keskeisen toiseuden edustajan. Uutisoinnissa pyrittiin erottautumaan porvarillisista suomalaisista. Kumpaankin ryhmään projisoitiin ei-toivottuja ominaisuuksia, kuten taipumus laittomiin ja epärehellisiin toimintatapoihin. Tämän lisäksi siirtolaisuusuutisoinnissa keskityttiin amerikansuomalaisten sosialidemokraattien menestykseen ja hyviin puoliin. *Suomen Sosialidemokraatin* siirtolaisuusuutisointi toimi keinona laajentaa poliittiselle aatteelle perustuvaa sosiaalista tilaa amerikansuomalaisen maltillisen vasemmiston pariin ja hyödyntää heitä oman identiteetin määrittelyssä. Erottautuminen toisista, kommunisteista ja porvarillisista suomalaisista, sekä oman kollektiivisen identiteetin kohottaminen siirtolaisten positiivisilla piirteillä vahvisti *Suomen Sosialidemokraatin* edustaman ryhmän omakuvaa itseltään työväen oikeana edustajana. Tämän lisäksi siirtolaisuuden syiden käsittely tarjosi

---

²³² Kannisto 2016, 330.

lehdelle mahdollisuuden tuoda julki omaa näkemystään Suomen yhteiskunnallisesta tilasta.

5. Lopuksi

Työni alussa nostin esille eroavaisuudet *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa koskien amerikansuomalaisten vierailua Suomessa kesällä 1921. Työssäni olen selvittänyt näiden ja muiden siirtolaisuutisoinnissa esiintyneiden eroavaisuuksien syitä. Olen tarkastellut sitä, miten lehtien edustamat erilaiset arvomaailmat vaikuttivat niiden siirtolaisia ja siirtolaisuutta koskeneeseen uutisointiin ja miten siirtolaisuutisointia hyödynnettiin lehtien edustamien identiteettien vahvistamisessa.

Ero lehtien siirtolaisuusuutisoinnissa näkyy siinä, miten paljon niissä kirjoitettiin Suomen ja amerikansuomalaisten välisistä yhteyksistä sekä amerikansuomalaisista ylipäänsä. Tämä ero selittynee suurimmaksi osaksi lehtien edustamien ryhmien transatlanttisten yhteyksien erilaisella tilanteella. *Suomen Sosialidemokraatin* edustamalla suomalaisella vasemmistolla oli ollut 1900-luvun alusta ensimmäiseen maailmansotaan asti tiheät transnationaaliset yhteydet Pohjois-Amerikkaan. Ensimmäinen maailmansota katkaisi yhteydet lähestulkoon kokonaan. Sisällissodan jättämä vajuus työväenliikkeen henkilöstöön sekä vasemmiston aatteellinen hajaannus valtameren kummallakin puolen estivät yhteyksien kehittymisen uudelleen samalle tasolle. Varsinkin henkilöiden liikkuvuus pieni huomattavasti. *Uuden Suomen* edustama porvarillinen valkoinen Suomi taas eli transatlanttisten yhteyksiensä kultakauden alkua vuonna 1921. Porvarillisen Suomen – erityisesti sen sanomalehdistön – nuiva suhtautuminen siirtolaisuuteen ja siirtolaisiin muuttui ensimmäisen maailmansodan myötä. Vuonna 1921 porvarillisessa lehdistössäkin keskityttiin jo enemmän vahvempien yhteyksien luomiseen ja ylläpitämiseen paheksunnan sijasta. Vuosi 1921 oli myös järjestöllisen ulkosuomalais toiminnan syntyvuosi. Suomalaisuuden Liiton erityisen ulkosuomalaisosaston perustaminen merkitsi ulkosuomalais toiminnan alkua suomalaisessa kansalaisyhteiskunnassa. Nämä kahden lehden edustamien yhteiskunnallisten leirien erilaiset tilanteet näkyivät selkeästi siirtolaiskirjoittelun määrässä.

Tutkimuskysymysteni kannalta tärkeimmät erot lehtien kirjoittelussa olivat kuitenkin laadullisia. Suomen ja amerikansuomalaisten välisiä yhteyksiä koskenut kirjoittelu oli hyvin erilaista kahden lehden välillä, ja siinä näkyi lehtien edustamien eriväristen leirien vaikutus selkeästi. *Uuden Suomen* kirjoittelu keskittyi käytännössä kokonaan kirkkoon

tai liike-elämään pohjautuneisiin yhteyksiin. Suomesta Pohjois-Amerikan suomalaissiirtolaisten luo matkustaneet henkilöt olivat kirkon edustajia, kun taas eniten huomiota saaneet amerikansuomalaiset vieraat Suomessa olivat liikemiehiä. Tällaisista hyvin selkeästi valkoisen Suomen kulttuuriseen piiriin kuuluneista yhteyksistä ei *Suomen Sosialidemokraatissa* uutisoitu. *Suomen Sosialidemokraatin* uutisoinnissa esiintyneet transatlanttiset yhteydet eivät olleet yhtä konkreettisia kuin *Uuden Suomen*. Esimerkiksi liikemiesten tai kirkon edustajien kaltaisia fyysisesti yhteisöjen välillä matkustaneita hahmoja ei ollut. Lähimmäksi tällaista ”elävää linkkiä” pääsi Oskari Tokoi lehdessä julkaistuilla kirjeillään. *Suomen Sosialidemokraatin* kirjoittelun transatlanttiset yhteydet olivat enemmän aatteellisen tason muistutuksia siitä, että Atlantin toisellakin puolella eli työväenluokkaisia suomalaisia, jotka kävivät läpi samoja asioita kuin lehden lukijat Suomen rajojen sisäpuolella.

Merkityksellistä ei ollut ainoastaan se, mistä aineksista Atlantin ylittävät sillat lehdissä rakennettiin, vaan myös se, mihin sillat rakennettiin. Lehtien uutisoinnin välillä oli selkeä ero siinä, millaisena pohjoisamerikkalainen suomalaisyhteisö näyttäytyi. Amerikansuomalaiset eivät olleet poliittisilta näkemyksiltään tai arvomaailmaltaan yhtenäinen ryhmä. Jakolinjat Pohjois-Amerikan suomalaisten keskuudessa muistuttivat paljon suomalaisen yhteiskunnan jakolinjoja. Suomalaista yhteiskuntaa keskeisesti määritellyt jako oikeistoon ja vasemmistoon oli merkityksellinen valtameren toisellakin puolella. *Uusi Suomi* keskittyi uutisoinnissaan lähestulkoon ainoastaan niihin amerikansuomalaisiin, jotka vastasivat arvomaailmaltaan valkoisen Suomen kulttuuria. Yhteyksiä haluttiin luoda niin sanottuihin kirkkosuomalaisiin, ei vasemmistolaisiin suomalaissiirtolaisiin. *Suomen Sosialidemokraatin* kirjoittelu sen sijaan keskittyi maltilliseen amerikansuomalaiseen vasemmistoon.

Nämä lehtien erilaiset samaistumisen kohteet aiheuttivat sen, että lehtien uutisoinnissa esiintyneet ylijärjetyt yhteisöt olivat luonteeltaan erilaisia. *Uudessa Suomessa* siirtolaisten ja suomalaisten jakama yhteisö nähtiin ensisijaisesti suomalaiskansallisena yhteisönä. Siirtolaisista puhuttaessa korostettiin usein samoja asioita, jotka olivat keskeisessä roolissa sisällissodan jälkeisessä kansallisen yhtenäisyyden rakentamisessa: isänmaallisuutta, heimoaatetta ja luterilaista uskoa – asioita, jotka olivat keskeisiä nimenomaan valkoiselle Suomelle. Sellaiset siirtolaisten piirteet, jotka eivät sopineet valkoisen

Suomen yleisesti hyväksytyyn tapaan olla ja ajatella, eivät saaneet suurempaa huomiota. Suomalaisiirtolaiset esiintyivät *Uuden Suomen* uutisoinnissa useimmiten eräänlaisena valtameren taakse istutettuna valkoisen Suomen pesäkkeenä. Valkoisen Suomen yhtenäisyys Suomessa perustui suurelta osin epäsovun yksilöiden ja ryhmien poissulkemiselle, ja samanlainen menetelmä oli käytössä myös amerikkansuomalaisten suhteen.

Jos *Uusi Suomi* korosti Suomen ja amerikkansuomalaisten välisen yhteisön kansallista luonnetta, niin *Suomen Sosialidemokraatissa* yhteisön sidosaineena toimi jaettu poliittinen aate. Poliittisuus korostui vasemmiston hajanaisen tilanteen vuoksi. 1920-luvun alun työväenliikkeen hajaannus noudatteli pääpiirteittäin samoja raiteita niin Suomessa kuin amerikkansuomalaistenkin parissa. Kummallakin puolella Atlanttia radikaalimpien kommunistien ja maltillisemmän vasemmiston väliset kiistat johtivat järjestölliseen pesäeroon. Suomalaisten sosialidemokraattien halu ja tarve erottautua kotimaisista kommunisteista näkyi myös siirtolaisuutisoinnissa, jossa keskityttiin amerikkansuomalaisen maltillisen vasemmiston menestykseen ja kommunistien tavoitteiden epäonnistumiseen.

Ylirajaiset yhteisöt ja Atlantin yli laajentuneet sosiaaliset tilat mahdollistivat siirtolaisuusuutisoinnin vaikutuksen *Suomen Sosialidemokraatin* ja *Uuden Suomen* edustamien ryhmien identiteetin muodostamiseen. *Uudessa Suomessa* tämä tapahtui ennen kaikkea siirtolaisten positiivisista ominaisuuksista sekä heidän menestyksestään uutisoimalla. Kollektiivisen identiteetin jakamissa ryhmissä yksilöiden saavutukset luetaan koko kollektiivin omiksi, ja kollektiivin hyvät puolet heijastuvat yksilöiden omakuvaan. *Uuden Suomen* uutisoinnissa esiintyneen ylirajaisen yhteisön jäsenenä siirtolaisten menestys ja hyvät piirteet luettiin koko ryhmää kuvaaviksi. Sotien jälkeiselle valkoiselle Suomelle ominainen identiteetin rakentaminen negaation kautta ei näkynyt siirtolaisuusuutisoinnissa. Siirtolaiset ryhmänä mahdollistivat keskittymisen oman kollektiivin hyviin ominaisuuksiin.

Suomen Sosialidemokraatin siirtolaisuusuutisoinnissa tämä negaation käyttö taas oli keskeisessä osassa. Siirtolaisuusuutisoinnissa korostuivat lehden edustaman ryhmän keskeisten vastaparien, kommunistien ja valkoisen Suomen edustajien, toiminnan laittomuus ja epärehellisyys. Kommunisteista ja porvareista tuli ryhmiä, joihin projisoitiin

monia ei-toivottuja piirteitä. Samanaikaisesti kuitenkin korostettiin valtamerentakaisen sosialidemokraattien toiminnan järkevyyttä, laillisuutta ja ennen kaikkea heidän menestystään järjestöllisessä kamppailussa laitavasemmistoa vastaan. Näin luotiin selkeä kuva amerikansuomalaisista aateveljistä, jotka edustivat maltillisuutta ja tietynlaista ”luonnollista” vasemmistolaisuutta. Toisaalta luotiin selkeät vastustajat, toiseudet, ja näin erotuttiin niistä keitä ei ainakaan haluttu olla. Samalla määriteltiin omaa identiteettiä ja asemoitumista poliittisella kentällä.

Uudessa Suomessa ja Suomen Sosialidemokraatissa luotiin kahta erilaista ylijäräistä yhteisöä. *Uusi Suomi* loi yhteisöä, joka perustui ennen kaikkea ajatukselle jaetusta suomalaisesta kansallisuudesta suomalaisten ja amerikansuomalaisten välillä. *Suomen Sosialidemokraatissa* keskeinen ylijäräistä yhteisöä yhdistävä tekijä taas oli jaettu poliittinen aate. Kumpaakin näistä yhteisöistä voidaan pitää kuviteltuina yhteisöinä, joiden kuvittelun lehdet mahdollistivat. Kuten Benedict Andersonin kansakunnat, myös nämä yhteisöt oli kuviteltu rajallisiksi. *Uuden Suomen* kansallisesta yhteisöstä rajautui ulkopuolelle muut suomalaiset kuin valkoisen aatemaailman omaksuneet. *Suomen Sosialidemokratian* aatteellinen yhteisö taas muodostui suomalaisesta ja amerikansuomalaisesta maltillisesta vasemmistosta jättäen ulkopuolelleen niin porvarit kuin kommunistitkin. Toisin kuin kansallisvaltioita, näitä yhteisöjä ei kuitenkaan ollut kuviteltu täysivaltaisiksi. Valtion rajat ylittävillä yhteisöillä ei luonnollisestikaan ollut samanlaista suvereniteettia kuin kansallisvaltioilla.

Tarkasteleman ajankohdan suomalaisen sanomalehdistön poliittisuus antaa hyvän pohjan hedelmälliselle vertailevalle tutkimukselle. Lehtien erilainen uutispolitiikka – katetut aiheet, juttutyypit, aiheille annetut palstatilat jne. – on paljastanut suomalaisesta siirtolaisesta niitä kohtia, joissa *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokratian* edustamien erilaisten leirien vaikutus on havaittavissa. Kattavamman kuvan siirtolaisuuden käsitteilyn suhteesta suomalaisen yhteiskunnan jakolinjoihin saisi luonnollisesti tarkastelemalla useampia lehtiä. Keskittyminen *Uuteen Suomeen* ja *Suomen Sosialidemokraattiin* jättää keskustelun ulkopuolelle erilaisia punaisen ja valkoisen sävyjä. Lisäksi ruotsinkielisen sanomalehdistön ja erilaisten paikallislehtien näkökulmat ovat jääneet pois. Tarkastelun voisi laajentaa myös amerikansuomalaisten yhteisöjen puolelle, jotta suomalaisten transnationaalisen tilan todellinen ulottuvuus saataisiin selville.

Näistä rajoituksista huolimatta voidaan *Uuden Suomen* ja *Suomen Sosialidemokratian* uutisoinnin perusteella todeta, että lehtien uutisoinnillaan luoma sosiaalinen tila oli vuonna 1921 laajentunut amerikansuomalaisten piiriin. Tämä laajeneminen mahdollisti ylirajaisten yhteisöjen syntymisen ja transnationaalisen sosiaalisen tilan muodostumisen. Tämä transnationaalinen sosiaalinen näytti kuitenkin erilaiselta eri lehtien perspektiiveistä tarkasteltuina. Perspektiivit noudattelivat niitä linjoja joiden mukaan suomalainen vuoden 1921 yhteiskunta jakautui omiin leireihinsä. Amerikansuomalaisten pariin laajentunut sosiaalinen tila oli näille leireille identiteettipoliittinen väline, johon ei ole vielä toistaiseksi tutkimuksessa syvennytty tarpeeksi.

Lähdeluettelo

Alkuperäislähteet

Valtiopäivät 1920. Liitteet IX. Anomusehdotus n:o 37. 8.4.1920.

Suomen Sosialidemokraatti, 1921 (SS).

Uusi Suomi, 1921 (US).

Tutkimuskirjallisuus

Anderson, Benedict: *Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelu*. Alkuteos: *Imagined Communities. Reflections on the Origins and Spread of Nationalism* (1983). Suom. Joel Kuortti. Vastapaino, Tampere 2007.

Barton, H. Arnold: *A Folk Divided. Homeland Swedes and Swedish Americans, 1840–1940*. University of Uppsala, Uppsala 1994.

Boberg, Henrik: Mustaa valkoisella. Näkökulma snaomalehtiin historiallisena lähteenä. *Lähde* (1) 1/2004, 39–49.

Daniels, Roger: *Coming to America. A History of Immigration and Ethnicity in American Life*. 2. painos. Perennial, Princeton 2002 (1991).

Faist, Thomas: The Border-Crossing Expansion of Social Space. Concepts, Questions and Topics. *Transnational Social Spaces. Agents, Networks and Institutions*. Toim. Thomas Faist & Eyup Özveren (2004). Routledge, Lontoo 2016.

Fewster, Derek: *Visions of Past Glory. Nationalism and the Construction of Early Finnish History*. Väitöskirja, Helsingin yliopisto. Studia Fennica Historica 11. SKS, Helsinki 2006.

Gabaccia, Donna R., Hoerder, Dirk & Walaszek, Adam: Emigration and Nation Building During the Mass Migrations from Europe. *Citizenship and Those Who Leave. The Politics of Emigration and Expatriation*. Toim. Nancy L. Green & Francoise Weil. University of Illinois, Champaign 2007.

Gamson, W.A.: *Talking Politics*. Cambridge University Press, New York 1992.

Haapala, Pertti: Kun kansankirkko hajosi. *Sisällissota 1918 ja kirkko*. Toim. Ilkka Huhta. Suomen kirkkohistoriallisen seuran toimituksia 212. SKHS, Helsinki 2009.

Hujanen, Taisto & Koironen, Kimmo: *Siirtolaisuus suomalaisissa sanomalehdissä vuosina 1880–1939 ja 1945–1984*. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 1990.

Kangaspuro, Markku: *Amerikansuomalaisten tie Neuvosto-Karjalaan. Työväki maahanmuuttajana*. Toim. Sakari Saaritsa & Kirsi Hänninen. Väki voimakas 25. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, Jyväskylä 2012.

Kannisto, Niko: *Vaaleanpunainen tasavalta. SDP, itsenäisyys ja kansallisen yhtenäisyyden kysymys vuosina 1918–1924*. Väitöskirja, Tampereen yliopisto. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, Helsinki 2016.

Kauranen, Ralf & Pollari, Mikko: *Transnational Socialist Imagination. The Connections Between Finnish Socialist in the USA and Finland at the turn of the 20th Century. Labouring Finns. Transnational Politics in Finland, Canada and the United States*. Toim. Michel S. Bealieu, Ronald N. Harpelle, Jaimi Penney. Migration Studies C 20. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 2011.

Kemiläinen, Aira: *Suomalaiset, outo pohjolan kansa. Rotuteoriat ja kansallinen identiteetti*. SHS, Helsinki 1993.

Kero, Reino: *Migration from Finland to North America. Finns in the United States. A History of Settlement, Dissent, and Integration*. Toim. Auvo Kostiainen. Michigan State University Press, East Lansing 2014.

Kero, Reino: *Suomalaisina Pohjois-Amerikassa. Siirtolaiselämää Yhdysvalloissa ja Kanadassa*. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 2. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 1997.

Kero, Reino: *Suureen länteen. Siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan*. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 1. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 1996.

Kettunen, Pauli: *Poliittinen liike ja sosiaalinen kollektiivisuus. Tutkimus sosialidemokratiasta ja ammattiyhdistysliikkeestä Suomessa 1918–1930*. Väitöskirja, Helsingin yliopisto. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki 1986.

Kivisto, Peter: *The Transnational Practices of Finnish Immigrants. Finns in the United States. A History of Settlement, Dissent, and Integration*. Toim. Auvo Kostiainen. Michigan State University Press, East Lansing 2014.

Kokkonen, Jouko: *Kansakunta kilpasilla. Urheilu nationalismin kanavana ja lähteenä Suomessa 1900–1952*. Bibliotheca Historica 119. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2008.

Kostiainen, Auvo: Mäkelä, Aukusti Bernhard. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2000(17.4.2019).

Kostiainen, Auvo: *Tokoi, Oskari*. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2000(14.12.2018).

Kostiainen, Auvo: *Politics of the Left and Right. Finns in the United States. A History of Settlement, Dissent, and Integration*. Toim. Auvo Kostiainen. Michigan State University Press, East Lansing 2014.

Kostiainen, Auvo: Amerikkalainen Kalevan ritarikunta. *Suomen siirtolaisuuden historia II. Aatteellinen toiminta*. Toim. Auvo Kostiainen & Arja Pilli. Turun yliopiston historian laitos julkaisuja no. 12. Turun yliopisto, Turku 1983.

Landgren, Lars: Kieli ja aate. Politisoituva sanomalehdistö 1860–1889. *Sanomalehdistön vaiheet vuoteen 1905*. Toim. Päiviö Tommila. Suomen lehdistön historia 1. Kustannuskiila Oy, Kuopio 1988.

Leino-Kaukiainen, Pirkko: Kasvava sanomalehdistö sensuurin kahleissa 1890–1905. *Sanomalehdistön vaiheet vuoteen 1905*. Toim. Päiviö Tommila. Suomen lehdistön historia 1. Kustannuskiila Oy, Kuopio 1988.

Lovoll, Odd S.: *Preserving a Cultural Heritage across Boundaries. A Comparative Perspective on Riksföreningen Sverigekontakt and Nordmanns-Forbundet. Norwegians and Swedes in the United States. Friends & Neighbors*. Toim. Philip J. Anderson & Dag Blanck. Minnesota Historical Society Press, St. Paul 2012.

Mickelsson, Rauli: *Suomen puolueet. Vapauden ajasta maailmantuskaan*. Vastapaino, Tampere 2015.

Mustakallio, Hannu: *Koskimies, Juho Rudolf*. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen kirjallisuuden seura, 2002.(Haettu 18.12.2018).

Neuvonen, Riku: *Sananvapauden historia Suomessa*. Gaudeamus, Helsinki 2018.

Olson, Daron W.: *Vikings Across the Atlantic. Emigration and the Building of a Greater Norway, 1860-1945*. University of Minnesota Press, Minneapolis 2013.

Peltonen, Ulla-Maija: *Punakapinan muistot. Tutkimus työväen muistelukerronnan muotoutumisesta vuoden 1918 jälkeen*. SKS, Helsinki 1996.

Pietilä, Jyrki: *Kirjoitus, juttu, tekstielementti. Suomalainen sanomalehtijournalismi juttutyyppeiden kehityksen valossa printtimedian vuosina 1771–2000*. Jyväskylä Studies in Humanities 111. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2008.

Pilli, Arja: Amerikansuomalaisten kirkollinen toiminta. *Suomen siirtolaisuuden historia II. Aatteellinen toiminta*. Toim. Auvo Kostiainen & Arja Pilli. Turun yliopiston historian laitos julkaisuja no 12. Turun yliopisto, Turku 1983.

Pilli, Arja: Suomalainen lehdistö Pohjois-Amerikassa. Silta vanhasta kotimaasta uuteen. *Suomen siirtolaisuuden historia III. Sopeutuminen, kulttuuritoiminta ja paluumuutto*. Toim. Keijo Virtanen, Arja Pilli, Auvo Kostiainen. Turun yliopiston historian laitos julkaisuja no 16. Turun yliopisto, Turku 1986.

Pollari, Mikko: Teosofia ja 1900-luvun alun suomalaisen ja amerikansuomalaisen työväenliikkeen väliset transatlanttiset yhteydet. *Työväki maahanmuuttajana*. Toim. Sakari Saaritsa & Kirsi Hänninen. Väki voimakas 25. Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, Jyväskylä 2012.

Railo, Erkki & Oinonen, Paavo (toim.): *Media historiassa*. Turun historiallinen yhdistys, Turku 2012.

Saarela, Tauno: American Impact on Finnish Communism in the 1920s. *Labouring Finns. Transnational Politics in Finland, Canada, and the United States*. Toim. Michel S. Bealieu, Ronald N. Harpelle, Jaimi Penney. Migration Studies C 20. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 2011.

Salokangas, Raimo: Puoluepolitiikka ja uutisjournalismi muuttuvilla lehtimarkkinoilla. *Sanomalehdistö suurlakosta talvisotaan*. Toim. Päiviö Tommila. Suomen lehdistön historia 2. Kustannuskiila Oy, Kuopio 1987.

Salokangas, Raimo: Tekstit, kontekstit ja poikittaiskatse mediahistorian kohtauspaikalla. *Media historiassa*. Toim. Erkkä Railo & Paavo Oinonen. Turun historiallinen yhdistys, Turku 2012.

Siironen, Mika: *Valkoiset. Vapaussodan perintö*. Vastapaino, Tampere 2012.

Tepora, Tuomas: Heimoveljiä, valkobandiitteja, punikin perkeleitä. Valkoisen ja punaisen Suur-Suomen aate- ja tunnehistoriaa ennen toista maailmansotaa. *Luvattu maa. Suur-Suomen unelma ja unohdus*. Toim. Sari Näre & Jenni Kirves. Johny Kniga Publishing, Helsinki 2014.

Tepora, Tuomas: *Lippu, uhri ja kansakunta. Ryhmäkokemukset ja -rajat Suomessa 1917–1945*. Suomen ja Pohjoismaiden historian väitöskirja. Helsingin yliopisto 2011.

Tommila, Päiviö & Salokangas, Raimo: *Sanomia kaikille. Suomen lehdistön historia*. Edita, Helsinki 1998.

Vares, Vesa: *Nevanlinna, Ernst*. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen kirjallisuuden seura, 1997(haettu 6.2.2019).

Vertovec, Steven: *Transnationalism*. Key Ideas. Routledge, New York 2009.

Vesikansa, Jyrki: *Rauanheimo, Akseli*. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. Studia Biographica 4. Suomalaisen kirjallisuuden seura, 2000.(Haettu 14.12.2018).

Virtanen, Keijo: Finnish Identity in Immigrant Culture. *Finns in the United States. A History of Settlement, Dissent and Integration*. Toim. Auvo Kostiainen. Michigan State University Press, East Lansing 2014.

Virtanen, Keijo: Pohjois-Amerikassa olevien suomalaisten siirtolaisten ja kotimaan yhteydet. *Suomen siirtolaisuuden historia III. Sopeutuminen, kulttuuritoiminta ja paluumuutto*. Toim. Keijo Virtanen, Arja Pilli, Auvo Kostiainen. Turun yliopiston historian laitos julkaisuja no 16. Turun yliopisto, Turku 1986.

Vuorinen, Marja: Introduction. Enemy Images as Inversions of the Self. *Enemy Images in War Propaganda*. Toim. Marja Vuorinen. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle upon Tyne, 2012.